

อภินันทนาการ

1.5.12.4.4.4.4

บทบาทและการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
เฉพาะกรณีกลุ่ม 1 เมษายน พ.ศ. 2524

0382
29 SEP 2006

วิทยานิพนธ์

ของ

ศิริเนตร นิลนามะ

U162
ศ 467 น
๕ ๖ ๖๖

คณะสังคมศาสตร์	
มหาวิทยาลัยนเรศวร	
วันลงทะเบียน	29 SEP 2006
เลขทะเบียน	0382
เลขเรียกหนังสือ	๕๐ ๘.๑๐๐๒/16

71104

เสนอต่อมหาวิทยาลัยนเรศวร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต

ตุลาคม 2533

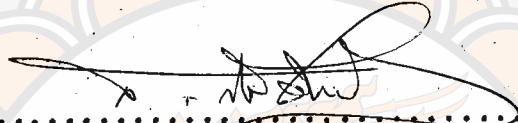
46

อาจารย์ที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

๒๒๖

.....
อาจารย์วรายุทธ บุษบง

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์สมคิด ศรีสิงห์)

กรรมการตรวจรูปแบบ

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับคำแนะนำและช่วยเหลือต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก
อาจารย์วรยุทธ บุษขง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
หอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดประชาชน จังหวัดพิษณุโลก และหอสมุดมหาวิทยาลัย
นเรศวร พิษณุโลก ที่ได้กรุณาเอื้อเฟื้อในการบริการเอกสารแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดี

สุดท้ายหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีความดีอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบให้บิดามารดาซึ่งเป็น
ผู้ให้การสนับสนุนทางกำลังทรัพย์และเป็นกำลังใจ ตลอดจนถึงแต่แรกเริ่มเรียน เพียงเพื่อ
เห็นความสำเร็จในการศึกษาของผู้เรียน

ศิริเนตร นิลนามะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	ก
- ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	ค
- ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า	ค
- สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	ค
- วิธีการศึกษาค้นคว้า	ง
- แหล่งศึกษาค้นคว้าที่สำคัญ	ข
1 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษา	1
1.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทหาร	1
1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร	3
1.3 รูปแบบและวิธีการทางการเมืองของทหาร	3
1.4 รูปแบบทั่วไปของความรุนแรงทางการเมือง	4
1.5 การปฏิวัติหรือการอภิวัตน์	5
1.6 การปฏิวัติจากเบื้องบน	8
1.7 รูปแบบการดำเนินการปฏิบัติ	9
1.8 รูปแบบการปฏิวัติที่สำคัญ	10
1.9 การรัฐประหาร	11
1.10 สาเหตุที่ทำให้เกิดรัฐประหาร	12
1.11 หลักสำคัญในการทำรัฐประหาร	13
1.12 แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย	15
1.13 อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย	20
1.14 สาเหตุที่ทำให้ทหารไทยทำการรัฐประหาร	21
1.15 สาเหตุที่ทำให้ทหารสามารถเข้ากุมอำนาจการเมือง	23
1.16 ทหารกับการพัฒนาการเมืองของไทย	24

บทที่	หน้า
2	29
2.1	29
2.2	29
2.3	33
2.4	35
2.5	39
2.6	40
3	42
3.1	43
3.2	47
4	51
4.1	51
4.2	58
4.3	65
4.4	65
บทสรุป	67
บรรณานุกรม	69
ภาคผนวก	73
ภาคผนวก ก. ประกาศ คำสั่ง แดงการณของฝ่ายคณะปฏิวัติรัฐประหาร	74
ภาคผนวก ข. ประกาศ คำสั่ง แดงการณของฝ่ายรัฐบาล	121
ภาคผนวก ค. หนังสือของพลเอกสฤษดิ์ จิตรปฎิมา หัวหน้าคณะปฏิวัติ ที่กรมบังคับมทูลประบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	136
บทคัดย่อ	137
ประวัติผู้พิมพ์	141

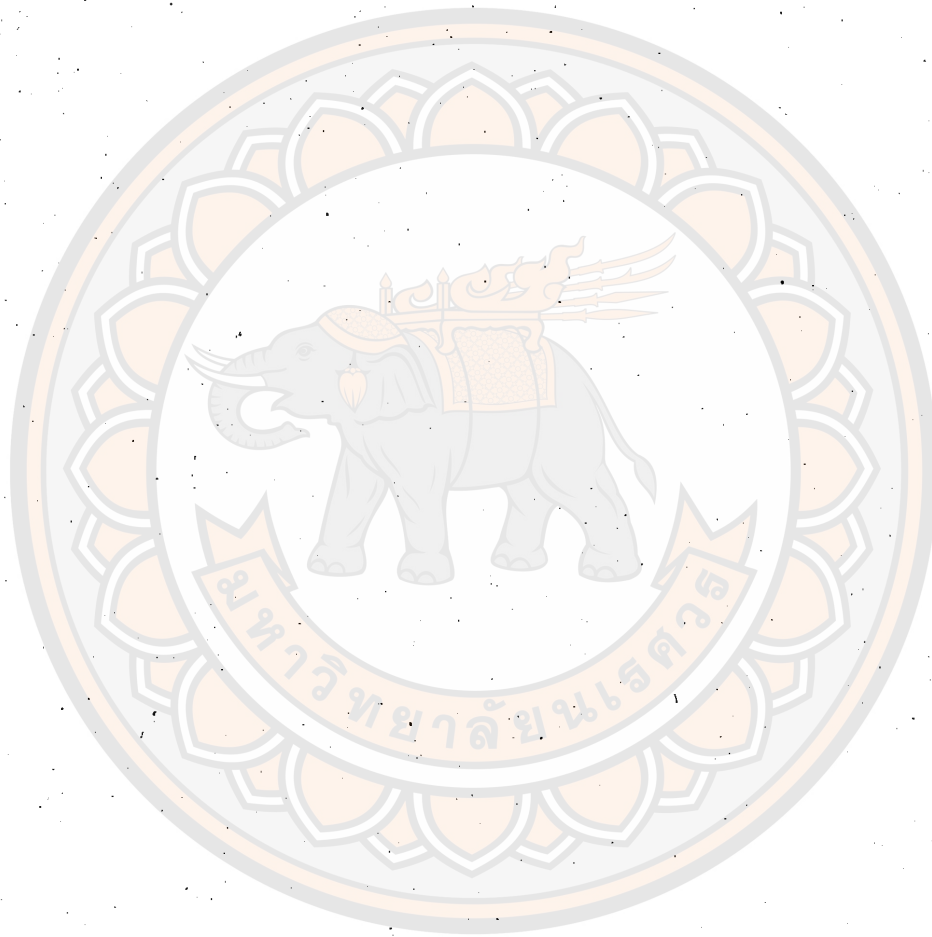
สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 การปฏิบัติ รัฐประหาร และกบฏในประเทศไทย

18-19

บทนำ

การพัฒนาทางการเมืองเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบการเมือง ปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนาทางการเมืองก็คือ การระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการพัฒนาสถาบันทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดันหรือพลังนอกระบบราชการให้มีความเข้มแข็งเพื่อถ่วงดุลย์อำนาจกับระบบราชการ การพัฒนาสถาบันการเมืองดังกล่าวต้องกระทำกันอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศประสบผลสำเร็จ นับตั้งแต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบันนี้ ได้ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวในการพัฒนาทางการเมืองของประเทศในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากมีการแทรกแซงการเมืองโดยกองทัพค้าย การรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลหรือที่มาจากทางเลือกที่อยู่เสมอ ว่ากันโดยหลักการรัฐธรรมนูญแล้วอาจถือว่าการปฏิวัติรัฐประหารที่เกิดขึ้นเป็นการแทรกแซงกระบวนการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโดยแท้จริง เท่ากับเป็นผลสะท้อนสภาพความเป็นจริงแห่งสัมพันธ์ภาพทางอำนาจในสังคมการเมืองไทยภายใต้ระบอบราชการนั่นเอง¹ รูปแบบการเมืองไทยเป็นการเมืองระบอบราชการโดยฝ่ายข้าราชการประจำทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนเข้ามาแทรกแซงครอบงำการเมืองอยู่เสมอ ฝ่ายราชการภายใต้การนำของทหารพยายามควบคุมจำกัดบทบาทของสภานิติบัญญัติฝ่ายการเมือง เช่น รัฐสภา พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ ในทุกวิถีทางมาตรการรุนแรงขั้นสุดท้ายที่ทหารใช้ขัดขวางการพัฒนาสถาบันการเมือง พัฒนาประชาธิปไตย ก็คือ การรัฐประหารในแนวที่ระบอบราชการพัฒนาสถาบันของตนอย่างต่อเนื่องแผ่ขยายอำนาจอิทธิพลไปทั่วประเทศ แต่ฝ่ายการเมืองพลังนอกระบบราชการไม่สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องต้องการอยู่ภายใต้วงจรที่เริ่มจากการรัฐประหาร ต่อมา มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การจัดการเลือกตั้งเกิดความขัดแย้งทางการเมือง เกิดวิกฤตการณ์นำไปสู่การรัฐประหารในที่สุด

¹ เสน่ห์ จามริก การเมืองไทยกับการพัฒนาการรัฐธรรมนูญ หน้า 353

การที่ระบบราชการโดยเฉพาะกองทัพมีอิทธิพลต่อการเมืองสูงกว่าพลังนอกระบบราชการหรือพลังฝ่ายการเมือง ตรงที่กองทัพมีความสามัคคีเป็นกลุ่มเป็นก้อนเหนียวแน่นมีเอกภาพ และมีการรักหมู่คณะสูงกว่าสถาบัน องค์การอื่น และยังมีโครงสร้างการบังคับบัญชาเป็นลำดับที่แน่นอน ทั้งยังมีอำนาจในครอบครอง กองทัพจะประสบความสำเร็จในการป้องกันและเพิ่มผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านการปฏิวัติรัฐประหาร ลักษณะเด่นของการทหารซึ่งทำให้คณะทหารมีการจัดตั้งที่ดี มีเอกภาพและมีความเข้มแข็งได้เท่าการที่ทหารได้รับการศึกษาและมีกิจกรรมที่เน้นความเชื่อvaชาญทางวิชาชีพทหารมีความรักหมู่คณะมีความสามัคคีกัน ลักษณะการจัดองค์กรทหารมีสายบังคับบัญชาและระดับควบคุมที่ชัดเจน คณะทหารผูกอบรมให้มีความลึศ ความเชื่อแบบเดียวกันคือ ความรักชาติ ความมีระเบียบวินัย ความมีประสิทธิภาพ และความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลักษณะขององค์กรทหารดังกล่าวมานี้ไม่มียู่ในสถาบันทางการเมือง จึงทำให้องค์กรทหารมีความแข็งแกร่งกว่าสถาบันทางการเมือง²

ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการรัฐประหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดขวางการพัฒนาการเมืองพัฒนาประชาธิปไตยของไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2528 ได้มีการปฏิวัติรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จรวม 9 ครั้ง และความพยายามในการทำรัฐประหารที่ล้มเหลวอีก 7 ครั้ง รวมเป็นจำนวนการแทรกแซงของทหารในทางการเมือง 16 ครั้ง ภายในระยะเวลา 53 ปี ดังนั้นโดยเฉลี่ยแล้วในระยะเวลา 3 ปี 4 เดือน จะมีการแทรกแซงของทหาร 1 ครั้ง³ ในบรรดาการพยายามทำรัฐประหารที่ล้มเหลว 7 ครั้ง นั้น มีการพยายามทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 โคศเค้นที่สุด เพราะเป็นการพยายามทำรัฐประหารที่ใช้กำลังทหารเข้าปฏิบัติการมากที่สุดซึ่งล้วนแต่เป็นกองกำลังของกองทัพ ที่ใช้ทำการรัฐประหารมา

² ชัยอนันต์ สมุทวณิช ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย หน้า 167

³ ก. หน้า 186

ทุกยุค แต่ต้องพ่ายแพ้แก่ฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีกำลังน้อยกว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการพยายามทำรัฐประหาร หลักในการทำรัฐประหารและการต่อต้านรัฐประหาร เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้ามากโดยเฉพาะกรณีกฎ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีการทำรัฐประหารสากลมาวิเคราะห์หรืออธิบายการทำรัฐประหารในประเทศไทย เพื่อหาแนวทางป้องกันการทำรัฐประหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดขวางการพัฒนาการเมือง พัฒนาประชาธิปไตยของไทย จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรัฐประหารโดยเฉพาะกรณีกฎ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

1. ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

- 1.1 เพื่อศึกษาดังแนวคิดทฤษฎีการทำรัฐประหาร
- 1.2 เพื่อศึกษาดังสภาพโดยทั่วไปของกองทัพพลและกลุ่มทหารหนุ่ม
- 1.3 เพื่อศึกษาดังสาเหตุที่ทำให้เกิดการพยายามทำรัฐประหาร
- 1.4 เพื่อศึกษาดังรูปแบบวิธีการทำรัฐประหาร
- 1.5 เพื่อศึกษาดังสาเหตุที่ทำให้การพยายามทำรัฐประหาร
- 1.6 เพื่อศึกษาดังสาเหตุที่ทำให้การพยายามทำรัฐประหารประสบความล้มเหลว

2. ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งเฉพาะกรณีพยายามทำรัฐประหาร ของกลุ่มทหารหนุ่มในวันที่

1-3 เมษายน พ.ศ. 2524

3. สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

3.1 สาเหตุที่ทำให้เกิดการพยายามทำรัฐประหาร

- 3.1.1 ความขัดแย้งในกองทัพ
- 3.1.2 การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหาร
- 3.1.3 การแต่งตั้งโยกย้าย
- 3.1.4 ความขัดแย้งในคณะรัฐประหาร

3.2 สาเหตุที่ทำให้การพยายามทำรัฐประหารประสบความสำเร็จ

3.2.1 ความผิดพลาดในการปฏิบัติการ

3.2.2 ขาดความชอบธรรม

3.2.3 คณะผู้ก่อการเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป

4. วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Discription) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจะใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) เป็นหลักและใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ประกอบด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณา

5. แหล่งศึกษาค้นคว้าที่สำคัญ

5.1 หอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น

5.2 หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5.3 หอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4 หอสมุดแห่งชาติ

5.5 แหล่งอื่น ๆ ที่จำเป็น

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษา

1.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทหาร

นักรัฐศาสตร์การทหารรุ่นใหม่ได้พยายามศึกษาถึงสาเหตุและรูปแบบวิธีการที่ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือน สามารถจะแบ่งแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนได้ 2 แนวทางใหญ่ ๆ ดังนี้

1.1.1 แนวคิดเน้นการแบ่งแยกองค์กรทหารออกจากองค์กรพลเรือนโดยเด็ดขาด ได้แก่ แนวคิดของ Huntington ในหนังสือ The Soldier and the State เสนอความเห็นว่ วิธีการที่จะได้มาซึ่งอำนาจสูงสุดในการปกครองของฝ่ายพลเรือนโดยไม่ทำให้เสถียรภาพของทหารถูกบั่นทอนก็คือ เจริญเติมพูนวิชาชีพทางทหาร สนับสนุนให้มีการเพิ่มงบประมาณทางทหารขยายกองทัพส่งเสริมให้มีการประดิษฐ์คิดค้นอาวุธทันสมัย วิธีการเช่นนี้จะทำให้ทหารสนใจในกิจการของทหารมากขึ้นและจะวางตัวเป็นกลางทางการเมือง การที่ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองนั้น เนื่องมาจากกระบวนการเติมพูนวิชาชีพของทหารไม่สมบูรณ์เพียงพอ

1.1.2 แนวคิดที่เน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนและมุ่งหาวิธีการป้องกันแทรกแซงทางการเมืองของทหาร นักรัฐศาสตร์ในกลุ่มนี้ได้แก่

ซึ่งเชื่อว่า ถ้ายิ่งปล่อยให้ทหารมีโอกาสเติมพูนด้านวิชาชีพและกำลังของตนเองมากเท่าใด ก็ยิ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพให้ทหารฉวยโอกาสเข้ามาแทรกแซงการเมืองมากยิ่งขึ้น การเติมพูนวิชาชีพของทหารมักจะทำให้ทหารมีเรื่องกระทบกระเทือนกับผู้นำ

กมลลา สุขพานิช "ข้อคิดและแนวทางในการศึกษาบทบาทของทหารในทางการเมือง"
ใน ทหารกับการเมือง : วิเคราะห์เปรียบเทียบ บรรณาธิการโดย กมลลา สุขพานิช และ
วุฒิชัย มูลศิลป์ หน้า 14

ฝ่ายพลเรือน เพื่อป้องกันไม่ใช้ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมืองแนวความคิดนี้จึงเสนอให้มีการ
อบรมความรู้ทางการเมืองแก่ทหารให้ทหาร มีความคิดอ่านแบบพลเรือนมากขึ้นจะโดยยอมรับอำนาจ
สูงสุดของฝ่ายพลเรือน การอบรมความรู้ทางการเมืองแก่ทหารจะต้องประกอบด้วยการศึกษา
ศึกษาเรื่องการเมืองและเชื่อว่าจะทำให้ทหารเกิดความซาบซึ้งในกระบวนการทางการเมือง
และเพื่อจะไต่ตระหนักถึงข้อจำกัดในการใช้กำลังเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตน

แนวคิดที่เกี่ยวกับทหารในปัจจุบัน เน้นศึกษาถึงรูปแบบของรัฐบาลผสมระหว่าง
ทหารกับพลเรือนและผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลทหาร เป็นแนวการศึกษาที่นอกจากจะศึกษาถึง
ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ทหารเข้ายึดอำนาจแล้วยังศึกษาถึงรูปแบบรัฐบาลผสมทหารกับพลเรือน
แนวทางใหม่ของการศึกษาบทบาทของทหารในทางการเมืองมีลักษณะสำคัญคือ เน้นศึกษาถึงความ
สัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของการแทรกแซงทางการเมืองของทหารในสังคมที่แตกต่างกันมีการวิเคราะห์
การทำรัฐประหาร การก้าวออกจากอำนาจของรัฐบาลทหาร และแนวความคิดที่เน้นศึกษาถึง
ความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือนโดยมองว่าสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้ทหารเข้าแทรกแซง
การเมืองเนื่องมาจากความไร้สมรรถภาพของรัฐบาลพลเรือน

ในปัจจุบันนี้พอจะแบ่งสาเหตุที่ทำให้ทหารเข้าแทรกแซงการเมืองได้ 5
ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

1. มรดกทางประวัติศาสตร์ เหตุที่รัฐบาลพลเรือนอ่อนแออาจสืบเนื่องมาจาก
สภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์ของสังคมนั้น ๆ ที่เกิดการรัฐประหารล้มล้างพลเรือนอยู่เสมอ
และสืบเนื่องมาจากการที่ทหารมีบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือกอบ
กู้เอกราชของประเทศมาตั้งแต่ต้นทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตลอด

2. ความล้มเหลวของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและความล้มเหลวใน
การดำเนินงานของรัฐบาลและพรรคการเมือง

3. ทหารถูกดึงเข้ามาชั่งเกี่ยวกับการเมืองเพื่อเติมช่องว่างทางการเมือง
ที่เกิดจากความไม่มีเสถียรภาพของระบบการเมือง ไม่มีสถาบันใดได้รับการยอมรับจากประชาชน
ไม่มีสถาบันใดเป็นหลักให้ระบบการเมือง ทหารจึงเข้ามาแทนช่องว่างนี้ เพื่อช่วยแก้ไขวิกฤต-
การณ์ทางการเมือง

4. ทหารมีบทบาทเป็นตัวแทนของประชาชน โดยปกติแล้วทหารเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางในฐานะผู้เปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัย

5. ระบบการเมืองไม่มีความต่อเนื่อง มีการรัฐประหารล้มล้างประชาธิปไตยอยู่เสมอทำให้การพัฒนาทางการเมืองไม่ต่อเนื่อง

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร

ทฤษฎีหรือแนวคิดที่เกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหารแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ²

1.2.1 กลุ่มแรก เน้นความอ่อนแอในโครงสร้างสังคม เน้นความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือนและสถาบันการเมือง การเสียดุลย์ในระบบการเมืองเป็นตัวดึงให้ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมือง ตามแนวคิดของ Huntington มองว่าทหารจะเข้าแทรกแซงการเมืองในสังคมที่มีสภาพยุ่งเหยิงไม่มีสถาบันเป็นหลัก โครงสร้างอำนาจเก่าล้มไปและยังไม่มีโครงสร้างอำนาจใหม่ขึ้นมาแทน ในสภาพเช่นนี้ทุกกลุ่มจะมีการตื่นตัวทางการเมืองสูงและจะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเพื่อครอบครองอำนาจอย่างโชคิติกามิว่าจะเป็นกลุ่มภรรมกรหรือกลุ่มนักศึกษา แต่ทหารเป็นกลุ่มที่มีอาวุธอยู่ในมือมักเข้าแทรกแซงการเมืองได้สำเร็จมากกว่ากลุ่มอื่น

1.2.2 กลุ่มที่สอง เน้นความเข้มแข็งขององค์กรทหาร โดยเห็นการจ้องคณาการจัทลาคับขันการบังคับบัญชา เห็นว่าเน้นมีระเบียบวินัย มีความเป็นวิชาชีพ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สิ่งเหล่านี้เป็นตัวดึงให้ทหารเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง การจ้องคณาการของทหารช่วยทำให้ทหารซึ่งมาจากที่ต่าง ๆ มีเอกลักษณ์ร่วมกัน มีความกลมเกลียวไม่แบ่งแยก และเนื่องจากทหารมีโอกาสได้สัมผัสกับเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ทำให้ทหารมีความคิดต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้พ้นจากความล้าหลังและเหตุผลนี้เองที่กระตุ้นให้ทหารเข้าแทรกแซงการเมือง

1.3 รูปแบบและวิธีการแทรกแซงการเมืองของทหาร

Finer ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับระดับและวิธีการในการแทรกแซงการเมืองของทหารไว้ดังต่อไปนี้

1.3.1 ระดับการใช้อิทธิพล (Influence) โดยใช้วิธีการแทรกแซงผ่านช่องทางความรัฐธรรมนุญ กำหนดไว้เช่น ผ่านทางการเป็นวุฒิสมาชิก เป็นต้น หรือใช้วิธีทำงานแข่งขันกับรัฐบาลพลเรือน เช่น จักรายการวิทยุโทรทัศน์แข่งกับรัฐบาล เป็นต้น

1.3.2 ระดับการข่มขู่ (Blackmail) โดยใช้วิธีการข่มขู่โดยตรงต่อรัฐบาลพลเรือน หรือขู่ว่าจะไม่ให้ความร่วมมือหรือจะใช้กำลังรุนแรงต่อรัฐบาลพลเรือน

1.3.3 ระดับการปลดจากตำแหน่ง (Displacement) โดยใช้วิธีถอนการสนับสนุนไม่ปกป้องรัฐบาลพลเรือนเมื่อเผชิญกับการคุกคามของฝ่ายตรงกันข้าม

1.3.4 ระดับการแบ่งตำแหน่งโคئلมอวาน/จ (Supplantment) โดยใช้กำลังความรุนแรงทำการปฏิวัติรัฐประหารโคئلมอวานจรัฐบาลพลเรือนแล้วจัดตั้งรัฐบาลใหม่เข้าแทนที่รัฐบาลชุดเก่า

1.4 รูปแบบทั่วไปของความรุนแรงทางการเมือง

ไต่แบ่งแยกความรุนแรงทางการเมืองไว้ 3 ประการดังนี้

1.4.1 ความสับสนวุ่นวาย การจลาจล เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมายเป็นความรุนแรงทางการเมืองที่ปราศจากโครงสร้างที่แน่นอน การเข้าร่วมมือของประชาชนไม่มีการวางแผนล่วงหน้า เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เป็นต้น

1.4.2 การล้มคบคิคลังกลางรัฐบาลหรือการรัฐประหาร เป็นการใ้ความรุนแรงทางการเมืองที่มีการวางแผนจัดองค์การเป็นอย่างดี มีผู้เข้าร่วมลงมือจำนวนน้อยแต่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี เช่น การทำรัฐประหารโดยคณะทหารในแต่ละยุค

1.4.3 สังครามภายใน การปฏิวัติสังคัม เป็นการใ้ความรุนแรงทางการเมืองระดับสูงมาก มีการจัดองค์การและวางแผนเป็นอย่างดี มีเป้าหมายที่จะโคئلมระบอบการปกครองทั้งระบอบ มีมวลชนเข้าร่วมปฏิบัติการเป็นจำนวนมาก ใ้ความรุนแรงสูงที่สุด เช่น การปฏิวัติสังคัม ฝรั่งเศส รุสเซีย และจีน เป็นต้น

1.5 การปฏิวัติหรือการอภิวัฒน์

การปฏิวัติหรือการอภิวัฒน์ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า " Revolution " ส่วนอริสโตเติล ใช้คำว่า " Stasis " ซึ่งเป็นภาษากรีก อาจกล่าวได้ว่า Stasis หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพราะอริสโตเติลใช้ Stasis เพื่อหมายถึง การกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองทั้งโดยวิธีการที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย Stasis อาจจะรวมเอาการปฏิวัติอย่างที่เราเข้าใจความหมายในปัจจุบัน (ถ้าเราเข้าใจว่า การปฏิวัติคือ กระบวนการที่รูปแบบการปกครองแบบหนึ่ง ๆ ถูกแทนที่โดยรูปแบบการปกครองระบบใหม่อันเป็นผลเสีย เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางเทคนิควิทยา เช่น การปฏิวัติในรัสเซีย การปฏิวัติในสหรัฐอเมริกา) เข้าด้วย แต่ Stasis ก็อาจจะไม่ไปไกลถึงขนาดการปฏิวัติก็ได้ กล่าวคือ ผู้ก่อการ Stasis อาจไม่โจมตีรูปแบบการปกครองเดิมโดยมุ่งให้เปลี่ยนแปลงธรรมชาติของมันเสียใหม่ เช่น จากประชาธิปไตยเป็นประชาธิปไตยไปเลย แต่อาจมุ่งเพียงแต่ให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในอำนาจหรือกลไกเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองนั้นเสียใหม่³

ในภาษาไทยนั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นราธิปพงศ์ประพันธ์ (หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร) ได้ทรงบัญญัติศัพท์ " Revolution " เป็นคำไทยว่า "ปฏิวัติ" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายคำว่า "ปฏิวัติ" ว่าเป็นการหมุนกลับ, การผันเปลี่ยนหลักมูล, การเปลี่ยนแปลงระบบ เช่น การปฏิวัติอุตสาหกรรม, การเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารบ้านเมือง เช่น การปฏิวัติการปกครอง⁴

อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เสนอให้ใช้คำว่า "อภิวัฒน์" กับศัพท์ " Revolution " โดยใช้เหตุผลว่าคำว่า "ปฏิวัติ" หนักไปในทาง "การหมุนกลับ" จึงทำให้ตีความได้ว่า การผันแปรเปลี่ยนหลักมูลของคำว่า "ปฏิวัติ" เป็นการผันแปรชนิดถอยหลังกลับไปเป็นระบบเก่าหรือทำนองระบบเก่า⁵

³ สมบัติ จันทรวงศ์ "สิทธิในการปฏิวัติของอริสโตเติล" ใน รัฐศาสตร์สาร 1 หน้า 6-7

⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หน้า 494

⁵ ปรีดี พนมยงค์ ปรีดี พนมยงค์กับสังคมไทย หน้า 45

คำว่า "อภิวัดน์" ประกอบด้วยคำ "อภิ" ซึ่งเป็นคำหน้าศัพท์ที่มีความหมายว่า ย่ำ, วิเศษ, เหนือกับคำว่า "วัดน์" ซึ่งแปลว่า ความเจริญ, ความงอกงาม เมื่อรวมคำของทั้งสองคำแล้วได้ความว่า "ความงอกงามอย่างยิ่งหรืออย่างวิเศษ" ทั้งนี้ตรงกับความหมายทาง วิทยาศาสตร์สังคม คือการเปลี่ยนระบบเป้าหมายแนวทางภูมิสถาปัตยกรรมของมนุษย์ที่ถูกต้องขึ้น เบียดเบียน นั้น เป็นการเปลี่ยนที่ก้าวหน้าซึ่งเป็นการเปลี่ยนอย่างวิเศษ⁶

การปฏิวัติหรือการอภิวัดน์ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในระดับโครงสร้างส่วนรวมทั้งระบบในลักษณะพลิกแผ่นดิน การปฏิวัติเป็นไปอย่างกว้างขวาง และใช้ความรุนแรง มีการระดมมวลชนเข้าร่วมปฏิบัติการจำนวนมาก การปฏิวัติแตกต่างจากการ ปฏิรูป การปฏิรูบนั้นเกิดจากผู้ที่อยู่ในอำนาจต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อให้เกิดความ ยุติธรรมและเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองทันประเทศอื่น แต่ข้อสำคัญเพื่อให้โครงสร้างทาง การเมือง เศรษฐกิจและสังคมของสังคมเดิมคงอยู่ในสภาพเดิมในพื้นฐาน แต่ยอมให้มีการแก้ไข ดัดแปลงบ้างเพื่อมิให้สังคมเสื่อมโทรมถึงจุดที่ไม่มีวันดอยกลับ และจบลงด้วยการเปลี่ยนแปลง แบบพลิกแผ่นดินหรือการปฏิวัติ ส่วนการปฏิวัตินั้นโดยทั่ว ๆ ไป จะเกิดจากกลุ่มผู้นำที่มีได้อยู่ ในอำนาจ (Countorelite) แต่ก็ต้องการเข้ายึดอำนาจ เพื่อสังคมให้เป็นไปตามอุดม การณ์และแผนการณ์ที่เตรียมไว้ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าตัวผู้นำของการปฏิรูปและการปฏิวัติ นั้นต่างกัน⁷

ทฤษฎีมาร์กซิสต์ถือว่าการปฏิวัติจะต้องมีการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต หมายถึง การเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจ การที่มนุษย์จะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจที่เป็น รากฐานของสังคมจากระบบหนึ่งมาสู่อีกระบบหนึ่งก็เพราะ "พลังการผลิต" (Productive Forces) ซึ่งประกอบด้วย "เครื่องมือการผลิต" (Instrument of Production) และ

⁶ค. หน้า 55

⁷ลิขิต อธิวาทิน "การปฏิรูปและการปฏิวัติ" ใน รัฐศาสตร์สาร 8 หน้า 142

บุคคลที่สามารถทำและใช้เครื่องมือที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นก่อน จึงจำเป็นต้องเปลี่ยน
ความสัมพันธ์การผลิต (ทางเศรษฐกิจ) ให้สอดคล้องกันมิฉะนั้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจะ
เกิดขึ้น⁸

Tilly ได้อธิบายถึงสถานการณ์ของการปฏิวัติโดยมองว่า ปกติแล้วการเมืองจะ
เกี่ยวข้องกับกำกับการเปลี่ยนตำแหน่งและอำนาจในคณะรัฐบาลเล็ก ๆ น้อย ๆ กลุ่มพลังต่าง ๆ ไม่
ค่อยมีการขัดแย้งแตกแยก ส่วนการรัฐประหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแตกแยกขัดแย้งรุนแรง
ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ แต่หลังจากการรัฐประหารมีเพียงการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง การปฏิวัติ
จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งทางการเมืองไม่มาก และไม่พัฒนาไปสู่การปฏิวัติเต็มรูป
ส่วนการปฏิวัติใหญ่หรือปฏิวัติเต็มรูปนั้นจะมีความรุนแรงทั้ง 2 กรณี คือ เกิดความแตกแยกขัดแย้ง
รุนแรงระหว่างกลุ่มต่าง ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งทางการเมืองขนาดใหญ่

Davies มองว่าการปฏิวัติจะเกิดขึ้นเมื่อเป้าหมายระยะยาวของการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมถูกขยี้ให้สั้นลง โดยการคาดหวังของประชาชนในส่วนต่าง ๆ ของสังคมในช่วงแรก
ประชาชนคาดหวังว่าระบบการเมืองจะตอบสนองความต้องการของตนได้ ความคาดหวังจะสูง
ขึ้นเรื่อย ๆ ช่วงต่อมาประชาชนเริ่มมีความคับข้องใจเมื่อสภาพความเป็นจริงไม่เป็นไปตามที่
คาดหวัง การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ ในความจริงทำได้น้อยกว่าที่ประชาชนคาดหวัง การพัฒนา
เศรษฐกิจก็หยุดชะงักและจะเป็นเช่นนี้ต่อไปอีกนานในอนาคต สิ่งเหล่านี้ไปสู่การปฏิวัติสังคม
มีอยู่หลายกรณีที่การปฏิวัติสังคมเกิดขึ้นในเวลาที่ถูกครอบงำกลาง การปฏิวัติการยุ้งเหยิงของ
สังคม เหตุการณ์เหล่านี้จะช่วงเร่งให้เกิดการปฏิวัติสังคม

การวิเคราะห์สถานการณ์การปฏิวัติที่สมบูรณ์แบบ คำนิยมโดยทั่วไปของการปฏิวัติคือ
การที่ขบวนการมวลชนเข้าทำการยึดอำนาจการเมืองโดยใช้วิธีการสร้างความแตกแยก ขยาย
ความขัดแย้งในสังคม และใช้ความรุนแรง เช่น การก่อจลาจล สงครามการเมือง และการจัดตั้ง
ขบวนการปกตินิยม เป็นต้น

⁸ ปรีดี พนมยงค์ ล.ก. หน้า 47

การปฏิวัติสามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. เกิดความแตกแยกทางการเมืองในหมู่ประชาชน
2. เกิดการก่อตั้งองค์การปฏิวัติ
3. มีการเรียกร้องให้ทำการปฏิวัติ
4. เกิดความร่วมมือระหว่างองค์การปฏิวัติรวมกันเป็นขบวนการปฏิวัติ
5. เกิดการปฏิวัติโดยไม่ใช้ความรุนแรง
6. เกิดการปฏิวัติโดยใช้ความรุนแรง
7. มีการปกครองโดยพวกหัวรุนแรง
8. มีการปกครองโดยพวกหัวรุนแรง
9. ยุคแห่งความรุนแรงนำสะหรั่งกลัว
10. สิ้นยุคแห่งความรุนแรงนำสะหรั่งกลัว

1.6 การปฏิวัติจากเบื้องบน (Revolution from above)

การปฏิวัติจากเบื้องบนสามารถให้คำนิยามโดยมองจากกระบวนการปฏิวัติซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการดังนี้

1.6.1 เป็นการเข้ายึดอำนาจโดยวิธีการนอกกฎหมาย การริเริ่มทำการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจและสังคม กระทำโดยผู้นำทหารและข้าราชการระดับสูงในระบบการเมืองเก่า

1.6.2 มวลชนไม่มีส่วนในการปฏิบัติการยึดอำนาจ ไม่มีส่วนริเริ่มทำการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสังคม ขบวนการมวลชนที่จัดตั้งขึ้นเป็นเพียงส่วนประกอบของกระบวนการปฏิวัติจากเบื้องบน ในขณะที่กองทัพผู้นำการปฏิวัติมีอิสระมากและมีบ่อยครั้งที่ทหารและแสดงตนเป็นปฏิปักษ์กับขบวนการประชาชน

1.6.3 การเข้ายึดอำนาจโดยวิธีการนอกกฎหมายและเปลี่ยนแปลงสังคมจะกระทำโดยใช้ความรุนแรงไม่มาก การปฏิวัติการสู้รบ การอพยพเนรเทศผู้คน การปฏิบัติการต่อต้านการปฏิวัติจะมีระดับต่ำ

1.6.4 การเปลี่ยนแปลงสังคมจะทำไมแง่ที่ปฏิบัติได้จริง ขั้นตอนการดำเนินการไม่ค่อย ใช้อุทฺมการณ์ที่รุนแรง จากองค์ประกอบที่ 3 และ 4 ส่งผลให้มีการควบคุมและใช้กลไกระบบ ราชการรองรับ เป้าหมายของการปฏิวัติ

1.6.5 ผู้นำทหารที่นำการปฏิวัติจะทำลายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง ของผู้นำในระบบเก่า พวกคณาธิปไตยและพวกชนชั้นสูงเพื่อป้องกันการรัฐประหารซ้อน กระบวนการทำลายฐานอำนาจผู้ปกครองรุ่นเก่านี้อาจเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิวัติจากเบื้องบน

1.7 รูปแบบการดำเนินการปฏิวัติ

Calvert ได้แบ่งรูปแบบการปฏิวัติ 3 รูปแบบดังนี้

1.7.1 การรัฐประหาร (Coup d'etat) เป็นการใช้อำนาจที่ได้รับการฝึกฝน อย่างดี เข้าใจมีอำนาจจากรัฐบาลในเวลาอย่างรวดเร็ว การรู้ใจมุ่งที่จะจับกุมผู้นำฝ่ายบริหาร ยึดที่ทำการสำคัญของรัฐบาลและยึดศูนย์สื่อสารโทรคมนาคม สถานีวิทยุโทรทัศน์ ผลที่ตามมาภาย หลังการรัฐประหารจะมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ หรือมีการปฏิวัติสังคมนิยมตามมาอย่างในรัสเซีย

1.7.2 สงครามกองโจร (Guerrilla Warfare) เป็นการทำสงครามนอกแบบ เป็นสงครามขนาดเล็กใช้อำนาจกำลังขนาดเล็กหรือหน่วยจรยุทธ การปฏิบัติมีลักษณะดังนี้

1.7.2.1 เป้าหมายหลักของกองกำลังจรยุทธไม่เหมือนกองกำลังทหารปกติคือ ไม่ต้องการต่อสู้ซึ่งหน้ากับข้าศึก พวกเขาต้องการสร้างสมรรถภาพในการปกป้องตนเองในการ ต่อต้านฝ่ายข้าศึกและต้องถอยถอยให้ข้าศึกเกิดความลำบากใจ แต่พวกเขาจะไม่ปะทะซึ่งหน้ากับ ข้าศึก

1.7.2.2 การโจมตีข้าศึกก็คือ การทำลายเสบียงกรัง กำลังบำรุงและเส้นทาง การสื่อสารคมนาคมของข้าศึก ทำลายกลไกการทำงานของข้าศึก

1.7.3 สงครามกลางเมือง (Civil War) เป็นการทำสงครามซึ่งหน้าระหว่างกอง กำลังปฏิวัติกับฝ่ายรัฐบาล มักจะใช้ในกรณีที่ฝ่ายปฏิวัติมีความเข้มแข็งมากสามารถระดมมวลชน เข้าร่วมการปฏิวัติได้มาก

1.8 รูปแบบการปฏิวัติที่สำคัญ

1.8.1 การปฏิวัติแบบเหมา (Maoist model of Revolution) หรือยุทธการป่าล้อมเมือง ชนบทล้อมนคร ทฤษฎีการปฏิวัติแบบนี้มีฐานคิดที่ว่า ชนบทยากจนชั้นแค้น ถูกฉกฉวยผลประโยชน์จากนครและถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้ครองอำนาจ ดังนั้น ถ้าสามารถปลุกชาวชนบทซึ่งส่วนหนึ่งเป็นชาวนาให้ตื่นตัวทางการเมืองและรับอาวุธ เข้าต่อสู้กับผู้ปกครองอำนาจก็จะยึดอำนาจและสถาปนาสังคมใหม่ เพื่อประโยชน์ของชนชั้นเกษตรกรและชนชั้นกรรมมาชีพ⁹

1.8.2 การปฏิวัติแบบรัสเซีย เป็นการปฏิวัติที่อาศัยรูปแบบกองกำลังทหารคองชาติที่มีการปกครองแบบสังคมนิยม กรีธาทัพเข้ามาล้มรัฐบาลที่ครองอำนาจอยู่จากนั้นก็ตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นซึ่งประกอบด้วยคนในท้องถิ่น แต่ชาติที่ยกทัพเข้ามาอยู่เบื้องหลัง อาจไม่ถอนทหารที่ยึดครองจุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในประเทศนั้น¹⁰

1.8.3 การปฏิวัติแบบคิวบาหรือการทำสังครามกองโจร การปฏิบัติการสังครามกองโจรเป็นมูลฐานการปฏิวัติในคิงบาของฟีเดล คัสโตร อันกองโจรคิวบาของฝ่ายปฏิวัติซึ่งเรียกตัวเองว่า "กองทัพปฏิวัติ" และมีฟีเดล คัสโตร เป็นผู้บังคับบัญชาอันเป็นกองโจรที่มีสมรรถภาพมาก สมาชิกกองโจรเป็นนักต่อสู้ที่เยี่ยมและทรนค¹¹ เช กุวารรา ผู้นำกองกำลังฝ่ายปฏิวัติได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการต่อสู้แบบกองโจรว่า

1.8.3.1 กองกำลังประชาชนสามารถมีชัยชนะในการทำสังครามต่อต้านทหารฝ่ายรัฐบาลได้

1.8.3.2 ไม่มีความจำเป็นจะต้องรอคอยเงื่อนไขสำหรับการปฏิวัติให้สุกงอม เราสามารถก่อการจลาจลเพื่อสร้างสถานการณ์นำไปสู่การปฏิวัติได้

⁹ ลิซิท อีร์เวคิน ล.ก. หน้า 155

¹⁰ ค. หน้า 152

¹¹ นรมติ เศรษฐบุตร "ยุทธวิธีปฏิบัติที่ควาสมัชชัคัสโตร" ใน รัฐศาสตร์สาร 6 หน้า 35-36

1.8.3.3 ในประเทศด้อยพัฒนาแถบอเมริกาใต้ ภูมิภาคนี้เหมาะแก่การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธเป็นต้นคนชนบท

1.9 การรัฐประหาร (Coup d'etat)

คำว่า " Coup d'etat " ในภาษาฝรั่งเศสมีความหมายเหมือนกับรากศัพท์ที่มาจากภาษาลาตินและกรีกซึ่งหมายถึงการเข้าโจมตี การต่อสู้ และความหมายที่ใช้กันก็คือ การเข้าโจมตีหรือการต่อสู้กับรัฐบาล จากรากศัพท์ที่ได้ออกนำมาใช้ในความหมายปัจจุบันว่า หมายถึง การเข้ายึดอำนาจโดยฉับพลันอย่างผิดกฎหมายในบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาล

Coup d'etat ในความหมายที่เคร่งครัดแล้วหมายถึงการยึดอำนาจรัฐกรณที่มี การแบ่งอำนาจที่ไม่ได้สัดส่วน โดยการเข้าโจมตีรัฐบาลด้วยกำลังในทันทีทันใด ในความหมายทั่วไปภาษาฝรั่งเศส คำว่า " Coup " หมายถึง การเข้าตี การต่อสู้ ดังนั้น คำว่า Coup de main จึงหมายถึงการเข้าโจมตีอย่างรวดเร็ว สำหรับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524 ให้ความหมายคำว่า " รัฐประหาร " ไว้ว่าเป็นการใช้กำลังเปลี่ยนแปลงคนรัฐบาล โดยฉับพลัน¹²

แนวความคิดพิเศษที่เกี่ยวกับการรัฐประหารหลากหลายแนวมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางการเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนา ในทศวรรษที่ 1960 เกิดการรัฐประหารในประเทศแถบเอเชียเป็นครั้งคราว แต่ในทวีปแอฟริกา มีการรัฐประหารเกิดขึ้นหลายครั้ง ก่อนหน้าปี 1966 ประเทศแถบซาราประชาวม 6 ประเทศมีการรัฐประหาร ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองในประเทศ ในปี 1970 จำนวนประเทศที่มีการรัฐประหารเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า และมีอยู่ 7 ประเทศ ที่เกิดการรัฐประหารมากกว่า 1 ครั้ง การรัฐประหารจะเกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งประชาชนยังไม่ตื่นตัวทางการเมือง การพัฒนาสถาบันการเมืองอยู่ในระดับต่ำไม่สามารถถ่วงดุลย์อำนาจกับฝ่ายข้าราชการประจำโดยเฉพาะทหารในกองทัพได้ นอกจากนี้

¹² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2520 หน้า 689

ยังมีสาเหตุอื่น ๆ อีกที่ทำให้ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมืองทำการปฏิวัติรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลพลเรือนนี้มาจากการเลือกตั้ง

1.10 สาเหตุที่ทำให้เกิดรัฐประหาร

พันตรีสัญญาชัย บุญทรภักดิ์ อดีตผู้ต้องหากรณีกบฏ 1 เมษายน 2524 ได้เสนอถึงปัจจัยที่ทำให้ทหารก่อการรัฐประหารไว้ดังนี้¹³

1.10.1 การก่อรัฐประหารน่าจะเกิดขึ้นได้เมื่อกำลังทหารถูกใช้ให้ปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทของตำรวจ เช่น เข้าปราบปรามการก่อจลาจล ทำให้ทหารตื่นตัวทางการเมืองบั่นทอนความเป็นทหารอาชีพและเพิ่มความทะเยอทะยานทางการเมือง

1.10.2 ทหารเกิดความขัดแย้งระหว่างการสนับสนุนรัฐบาลกับการปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ทหารไม่มีความไว้วางใจรัฐบาล นักการเมืองที่มามุ่งกอบโกยผลประโยชน์เข้าตนเอง ทหารมองว่ากองทัพเป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ของชาติ

1.10.3 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกองทัพเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการรัฐประหาร การปฏิบัติรัฐประหารที่เกิดจากกองทัพที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้นถ้าเกิดขึ้นมักปราศจากการนองเลือดแต่การรัฐประหารที่เกิดขึ้นภายใต้สภาพการณ์ที่กองทัพแตกขุ่นเหยิง การยึดอำนาจมักจะเผชิญกับการรัฐประหารซ้อนหรือการปฏิวัติซ้อน

1.10.4 ความพยายามของผู้นำการเมืองที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในกองทัพหรือผู้นำขัดแย้งต่อคำแนะนำของฝ่ายทหาร ย่อมส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนตึงเครียดเป็นสาเหตุให้ทหารทำการปฏิวัติรัฐประหารได้

1.10.5 วิธีการให้ดำเนินนายทหารของกองทัพ ถ้าในสังคมที่ไม่มีกาแบ่งแยกชนชั้นมากมายนายทหารของกองทัพดำเนินมาจากชนชั้นเดียวกันกับผู้นำทางการเมืองก็จะไม่ค่อยเข้ามาแทรกแซงการเมืองโดยตรง แต่ถ้าในสังคมที่มีการแบ่งแยกชนชั้นสูงเกิดการเลื่อมล้ำต่ำสูง

ระหว่างกลุ่มนายทหารกับกลุ่มผู้นำทางการเมือง ย่อมจะเกิดความไม่พอใจในหมู่ นายทหารจนถึงขั้นเข้าไปโค่นล้มรัฐบาลพลเรือน

1.10.6 ความเป็นทหารอาชีพ ความรู้ความสามารถในทางทหารอย่างแท้จริงถ้ามีมากในหมู่ทหารจะทำให้กองทัพเข้าแทรกแซงการเมืองน้อยลง ถ้ากองทัพมีนายทหารที่ไม่สนใจพัฒนาความเป็นวิชาชีพของตน เป็นนักแสงไสยในเครื่องแบบ แสวงหาความร่ำรวยอำนาจ เกียรติยศ ก็มีโอกาที่ทหารจะเข้าแทรกแซงการเมืองทำการปฏิวัติรัฐประหาร

1.10.7 สถาบันทหารที่แตกแยกมีโอกาที่จจะแทรกแซงการเมืองทำการปฏิวัติรัฐประหารสูง ความพยายามก่อการรัฐประหารส่วนใหญ่เกิดจากการรวมตัวระหว่างทหารบางกลุ่มกับนักการเมืองฝ่ายพลเรือน

1.10.8 การพ่ายแพ้สงครามของทหารจะเป็นตัวเร่งให้ทหารเข้าแทรกแซงการเมือง เพราะเมื่อทหารแพ้สงคราม ทหารจะโทษผู้นำการเมืองว่าดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดและไม่ให้ความสนับสนุนต่อการทำสงครามอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะโทษผู้นำทหารในระดับสูงว่า มีวแต่เล่นการเมืองแสวงหาผลประโยชน์จนไม่สนใจความมั่นคงของประเทศชาติและไม่พัฒนากองทัพให้เข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม สิ่งเหล่านี้ สร้างความไม่พอใจแก่ทหารอาชีพนำไปสู่การก่อการปฏิวัติรัฐประหาร

1.10.9 การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ทหารอย่างไม่ถูกขั้นตอน การจะชักนำให้ทหารเข้าแทรกแซงการเมืองเร็วขึ้น การให้การศึกษามหาวิทยาลัยแก่ทหารจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองอย่างกว้างขวางในขณะที่สังคมยังไร้ระเบียบยุ่งเหยิงทั้งในวงการเมืองและในกองทัพจะชักนำให้ทหารเกิดความต้องการจะเข้ามาแก้ไขปัญหโดยโค่นล้มรัฐบาลเสียก่อน แล้วค่อยดำเนินการตามแนวคิดของตน

1.11 หลักสำคัญในการทำรัฐประหาร

ได้เสนอหลัก 3 ประการในการรัฐประหารแทรกแซงการเมืองซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักที่ 1 ได้มีสงวนหาผู้ร่วมทำรัฐประหารคว่ำสนใจนายทหารคุมกำลังระดับกลาง เพราะเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การทำรัฐประหารประสบความสำเร็จ ทหารที่ใช้ปฏิบัติการรัฐประหารได้แก่ ทหารราบและทหารม้า ที่มีกรมกองที่ตั้งอยู่ในเมืองหลวงหรือบริเวณใกล้เคียง ใช้เป็นหัวอกของการรัฐประหารและใช้เป็นกองกำลังที่ทำหน้าที่คุ้มครองคณะผู้นำการรัฐประหาร

หลักที่ 2 ผู้ก่อการรัฐประหารต้องมีกองกำลังทหารที่มีประสิทธิภาพในการเข้าโจมตี เข้ายึดอำนาจจากฝ่ายรัฐบาล เข้ายึดสถานที่ที่สำคัญและหน่วยงานฝ่ายเทคนิคโดยพร้อมเพรียงกัน กองกำลังฝ่ายปฏิวัติรัฐประหารต้องมีจำนวนมากพอที่จะจับกุมบรรดาผู้นำรัฐบาลและทหารฝ่ายรัฐบาลอย่างรวดเร็ว สามารถหยุดยั้งการต่อสู้ขัดขวาง ป้องกันการหลบหนีของบุคคลสำคัญ หรือป้องกันการส่งสัญญาณเตือนให้ฝ่ายรัฐบาลรู้ตัว ขณะเดียวกันการรัฐประหารต้องยึดสถานีวิทยุ โทรทัศน์และโทรศัพท์เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายรัฐบาลใช้เครื่องมือสื่อสารรวบรวมกำลังเข้าต่อต้านการรัฐประหาร ทำการปิดกั้นถนนสายสำคัญ ทางรถไฟและสนามบินที่สำคัญในเมืองหลวง ป้องกันการยกกำลังบุกเข้ามาเมืองหลวงของฝ่ายรัฐบาล เข้ายึดอาคารสถานที่สำคัญ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจทางการเมือง

หลักที่ 3 ความรวดเร็วในการปฏิบัติการและการประสานงานที่ดี เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการรัฐประหาร การทำรัฐประหารต้องไม่ทำอย่างโดดเดี่ยวต้องมีการประสานงานกัน การข่มขวัญฝ่ายรัฐบาลทำโดยการส่งกองกำลังทหารที่มีประสิทธิภาพ เข้ายึดเป้าหมายสำคัญอย่างฉับพลัน การจู่โจมต้องใช้ความรวดเร็วและมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยปฏิบัติการหลายหน่วย กองทหารฝ่ายรัฐประหารอาจตั้งอยู่ในที่ต่างกันห่างจากเป้าหมายแตกต่างกัน การเคลื่อนย้ายกองกำลังต้องรวดเร็วและถึงเป้าหมายให้พร้อมกัน

ภายหลังการรัฐประหารเป้าหมายต่าง ๆ ถูกยึดกุมทั้งหมด กองกำลังฝ่ายรัฐบาลถูกปิดล้อม ข้าราชการ กองทัพ กองตำรวจต่างก็วางตัวเป็นกลางโดยฝ่ายรัฐประหารออกคำสั่งห้ามเคลื่อนย้ายกองกำลังทหาร ตำรวจจากที่ตั้ง ให้กองกำลังต่าง ๆ ประจำอยู่ ณ ที่ตั้งอย่างสงบ ผู้ปกครองรุ่นเก่าคณะรัฐบาลชุดเก่าถูกปลดจากตำแหน่ง ฝ่ายรัฐประหารจะไม่เข้าควบคุมกลไกต่าง ๆ ของรัฐในทันทีจะสั่งให้ข้าราชการประจำขึ้นรักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการในแต่ละ

กระทรวง ฝ่ายรัฐประหาร เพียงแต่ยึดสถานที่สำคัญอันเป็นศูนย์กลางอำนาจจะต้องพยายาม
 ทำให้สถานการณ์ต่าง ๆ กลับคืนสู่ภาวะปกติให้เร็วที่สุดโดยออกกฎหมาย ควบคุมดูแลความ
 เป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม พยายามชักจูงโน้มน้าวกลุ่มหลังการเมืองต่าง ๆ ให้หันมาให้
 ความร่วมมือกับคณะรัฐประหาร จุดมุ่งหมายสำคัญของฝ่ายรัฐประหารภายหลังทำการรัฐประหาร
 ก็คือ การควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองให้ได้การควบคุมสถานการณ์ของฝ่ายรัฐประหาร
 สามารถทำได้ 3 ระดับคือ

- 1) ภายในกองกำลังฝ่ายรัฐประหาร ต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้นำทหารหรือตำรวจซึ่ง
 เป็นพันธมิตรช่วงชิงการนำในขบวนการรัฐประหาร
- 2) ภายในระบบราชการ ควรให้ความอุปถัมภ์ส่วนเสริมราชการผู้จงรักภักดีและ
 ให้ความร่วมมือต่อฝ่ายรัฐประหาร
- 3) ในหมู่ประชาชนทั่วไป ควรแสวงหาผู้ที่จงรักภักดีต่อฝ่ายรัฐประหารดึงเข้ามาเป็น
 พวกและเป็นผู้ปฏิบัติงานของฝ่ายรัฐประหาร

1.12 แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงการเมืองของทหารไทย

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบ
 ประชาธิปไตยที่มีรัฐสภาในปี 2475 นั้น จะเห็นได้ว่าทหารไทยเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการ
 เปลี่ยนแปลงและผลักดันให้มีการพัฒนาทางการเมืองในรูปแบบที่หลากหลายมาตลอด นับตั้งแต่ปี
 2475 ที่ผู้นำทหารได้ร่วมมือกับผู้นำพลเรือนรวมตัวกันเป็น "คณะราษฎร" และได้ผลักดันให้มีการ
 เปลี่ยนแปลงการปกครองจนเป็นผลสำเร็จ นับได้ว่าทหารไทยยุคเริ่มแรกได้เข้ามาพัฒนาทาง
 การเมืองในฐานะปฏิรูปสังคมและนักพัฒนาทางการเมืองหัวสมัยใหม่ที่มีเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์
 ที่จะอุทิศตนเพื่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและไปสู่การปกครองในระบอบ
 ประชาธิปไตยที่แท้จริง¹⁴ คณะราษฎรได้พยายามวางรากฐานทางประชาธิปไตยภายหลังการ
 เปลี่ยนแปลงการปกครอง รูปแบบและพื้นฐานดังกล่าวก็คือ ความพยายามให้กระบวนการทาง

¹⁴ กนลา สุขพานิช และสุจิต บุญบงการ "ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองไทย" ใน
จุลสารวิชาการสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย (ฉบับทหารไทย) หน้า 34

การเมืองของประเทศดำเนินไปตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยการจัดตั้งสถาบันทางการเมือง เช่น ให้มีรัฐสภาหรือสถาบันในทางการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองด้วย เช่น การออกพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาล พ.ศ. 2476 เป็นต้น ความพยายามในการปฏิพื้นฐาน เช่นว่านี้ยังเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นอันเป็นผลให้มีตัวแทนของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีทางการเมืองและการปกครองประเทศร่วมด้วย ขณะเดียวกันก็ได้มีความพยายามกระจายอำนาจในการปกครองไปสู่ประชาชนมากขึ้น¹⁵

แต่ภายหลังจากนั้นไม่นานก็เกิดความขัดแย้งในหมู่ผู้นำคณะราษฎรจึงมีการใช้กำลังทหารโดยเฉพาะจากกองทัพบกเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้ง เข้ายึดอำนาจของฝ่ายตรงข้าม เหตุที่กองทัพโดยเฉพาะกองทัพบกได้เปรียบสถาบันอื่น ๆ ในแง่ความขัดแย้งและเป็นหัวอกของการทำรัฐประหารได้ก็สืบเนื่องมาจาก¹⁶

1.12.1 ลักษณะการจัดองค์กรของกองทัพบกเป็นแบบสายการบังคับบัญชาจากเบื้องบนสู่เบื้องล่างโดยตรง ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับทัศนคติของคนไทยในแง่ที่ว่าคนไทยมักจะเข้าใจว่า สังคมหรือกลุ่มคนจะต้องมีผู้นำบังคับบัญชาหรือผู้ทรงอำนาจกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเสมอ และผู้บังคับบัญชาก็จะให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนไหนเป็นอะไรก็ยอมได้ เช่นเดียวกับกองทัพบกผู้บังคับบัญชาก็จะให้ลูกน้องมีตำแหน่งไหนก็ได้ทั้งนั้น และกองทัพบกจะเรียกร้องความภักดีและลงโทษทุกคนที่ยอมรับ

1.12.2 กองทัพบกสามารถสร้างเอกภาพและความสามัคคีขึ้นได้มากกว่าสถาบันอื่น โดยเหตุที่มีเครื่องแบบสัญลักษณ์ ตำแหน่งเป็นแกนกลางให้คนยอมรับและกองทัพบกก็จะรับคนที่มีความดีดั่งกล่าวเป็นพวกเดียวกันกับตน ทุกคนจึงสามารถคาดหวังการยอมรับฐานะของตนในกองทัพบกได้ เกียรติยศหรือชะตากรรมของกองทัพบกคือ เกียรติยศและชะตากรรมของทุกคน

¹⁵ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 กับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย หน้า 171

¹⁶ สุทัศน์ นำนุสนธิ์ "ทหารกับการเมืองไทย" จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ หน้า 9-10

1.12.3 การรับราชการทหารได้กลายเป็นอาชีพที่มั่นคงของคนไทย กองทัพก็สามารถระดมกำลังคน อาวุธยุทโธปกรณ์และพัฒนาหลักยุทธศาสตร์ตลอดมา จึงสามารถที่จะระดมสิ่งเหล่านี้เพื่อวัตถุประสงค์อันใดก็ได้ทุกสถานการณ์ซึ่งองค์การอื่นทำไม่ได้

1.12.4 ตั้งแต่ยุครัฐธรรมนูญเป็นต้นมากระทรวงกลาโหมมีอิสระมากขึ้นและกองทัพก็เป็นผู้คุ้มครองกระทรวงนี้เป็นส่วนใหญ่ การบริหารงานในกระทรวงเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาแบบทหารและงบประมาณของกระทรวงกลาโหมส่วนใหญ่เป็นของกองทัพ

1.12.5 กระทรวงกลาโหมสามารถรับบุคคลเข้ารับราชการและฝึกอบรมได้อย่างอิสระเป็นตัวของตัวเอง กองทัพมีสถาบันในการผลิตบุคคลากร เป็นเอกเทศทำให้สามารถคัดเลือกและอบรมให้มีทัศนคติทางการเมืองไปในทางที่ต้องการได้

ถ้าวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ตามแนวทฤษฎีการปฏิวัติอย่างเคร่งครัดแล้วจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ ยังไม่ถึงขั้นการปฏิวัติเต็มรูปแบบเพราะการปฏิวัติในทัศนะของมาร์กนั้นจุดสำคัญอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของสังคมส่วนรวมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามรัฐบาลของคณะราษฎรได้จัดการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตที่ดินที่พระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลายในสังคมมาเป็นระบบที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ได้ออกกฎหมายห้ามยืมทรัพย์สินของกลจักร ไคยกลเล็กอากรชาวนา และรับผูกขาดซึ่งเป็นทางของการส่งส่วยตามระบบเศรษฐกิจศักดินา¹⁷

เมื่อนำทฤษฎีการปฏิวัติมาอธิบายการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 อาจจะใช้การเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นเป็นการปฏิวัติเบื้องต้น (Revolution from above) อาจกล่าวได้ว่าบทบาททางการเมืองของทหารได้เริ่มต้นพร้อม ๆ กับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในขณะที่การปกครองแบบประชาธิปไตยเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับและล้มลุกคลุกคลานขาดความต่อเนื่อง บทบาททางการเมืองของทหารก็มีเพิ่มมากขึ้นและอำนาจทางการเมืองของทหารมีอยู่อย่างต่อเนื่องมากกว่าระบอบประชาธิปไตยในช่วงเวลา 50 ปี (2475-2525) นี้มี

มีนายกรัฐมนตรี 17 คน เป็นทหาร 7 คน เป็นพลเรือน 10 คน แม้วางจำนวนนายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือนจะมีมากกว่าจำนวนนายกรัฐมนตรีที่เป็นทหารก็ตาม แต่นายกรัฐมนตรีที่เป็นทหารสามารถอยู่ในอำนาจได้นานกว่านายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือน นายกรัฐมนตรี 10 คน ที่เป็นพลเรือนอยู่ในตำแหน่งรวมทั้งสิ้นประมาณ 10 ปี ในขณะที่นายกรัฐมนตรีที่เป็นทหาร 7 คน อยู่ในตำแหน่งรวมกันแล้วถึง 40 ปี¹⁸

ยิ่งทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้นเท่าใด ความผูกพันของคณะทหารที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยก็ยิ่งลดลงเท่านั้น นับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2528 ได้มีการปฏิวัติรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จรวม 9 ครั้ง และความพยายามในการทำรัฐประหารที่ล้มเหลวอีก 7 ครั้ง รวมเป็นจำนวนการแทรกแซงของทหารในการเมือง 16 ครั้ง ในระยะเวลา 53 ปี

ตารางที่ 1 การปฏิวัติ รัฐประหาร และกบฏในประเทศไทย

ครั้งที่	การปฏิวัติ รัฐประหาร กบฏ	ผล		ผู้ก่อการ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
1	24 มิถุนายน 2475	✓		คณะราษฎร
2	20 มิถุนายน 2476	✓		คณะราษฎร
3	11 ตุลาคม 2476		✓	พล.อ.พระองค์เจ้าวรเดช
4	3 สิงหาคม 2476		✓	ส.อ.สวัสดี มหะหมัด
5	29 มกราคม 2481		✓	พ.อ.พระยาทรงสุรเดช
6	8 พฤศจิกายน 2480	✓		พล.ท.พิน ชุณหะวัณ พล.อ.ท.กาจ กาจสงคราม
7	1 ตุลาคม 2491		✓	พล.ต.สมบุญ ศรีธานี พล.ต.เนตร เขมะโยธิน
8	26 กุมภาพันธ์ 2492		✓	นายปรีดี พนมยงค์

¹⁸ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ล.ก. หน้า 188

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ครั้งที่	การปฏิบัติ รัฐประหาร กบฏ	ผล		ผู้ก่อการ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
9	29 มิถุนายน 2492		✓	น.อ.อาานนท์ บุณริกภา
10	29 พฤศจิกายน 2494	✓		พล.อ.ผิน ชุณหะวัณ พล.ท.เคช เคชประกิจยุทธ
11	16 กันยายน 2500	✓		จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
12	20 ตุลาคม 2501	✓		จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
13	17 พฤศจิกายน 2514	✓		จอมพลถนอม กิตติขจร
14	6 ตุลาคม 2519	✓		พล.ร.อ.สังัด ชลออยู่
15	26 มีนาคม 2520		✓	พล.อ.ประเสริฐ ธรรมศิริ พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ
16	20 ตุลาคม 2520	✓		พล.ร.อ.สังัด ชลออยู่
17	1 เมษายน 2524		✓	พล.อ.สัทธ์ จิตรปฎิมา พล.ท.วสิน อิศรางกูรฯ พ.อ.มบุญ รูปขจร พ.อ.ประจักษ์ สว่างจิตร และกลุ่ม "ยังเติร์ก"
18	9 กันยายน 2526		✓	พล.อ.เสริม ณ นคร พ.อ.มบุญ รูปขจร

ที่มา : ชัยอนันต์ สมุทวณิช ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย หน้า 186-187

1.13 อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย

ระคม วงษ์น้อย ได้ศึกษาเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย สามารถสรุปได้ดังนี้¹⁹

1.13.1 ทหารไทยมีความรู้สึกชาตินิยมและต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง อุดมการณ์ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อพวกคอมมิวนิสต์ปรากฏเด่นชัดในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งทั้งสองท่านนี้เป็นเผด็จการเต็มตัว มีอุดมการณ์ต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงถึงขนาดว่ากิจกรรมใดก็ตามถ้ากระทำแบบลับ ๆ จะถูกถือว่าเป็นคอมมิวนิสต์หมด²⁰

ในส่วนที่เกี่ยวกับอุดมการณ์ชาตินิยมอย่างรุนแรงของผู้นำทหารไทยนั้นอาจกล่าวได้ว่า มีลักษณะแบบเดียวกับชาตินิยมที่เคยเกิดขึ้นในอิตาลี เยอรมัน และญี่ปุ่น อุดมการณ์ชาตินิยมของทหารไทยมุ่งที่การพยายามคงความเป็นเอกราชของชาติไว้และพยายามทำให้ความเป็นชาติไทยเฟื่องฟู

1.13.2 ทหารไทยถือตนเองว่ามีบทบาททางการเมืองเท่ากับพลเรือน ตลอดจนประวัติศาสตร์ไทยทหารและพลเรือนมีบทบาทเท่ากันตลอดมา ในทางทฤษฎีมีการแบ่งแยกหน้าที่ทางทหารและพลเรือนออกจากกัน แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถแยกจากกันได้ เช่น สมุหกลาโหมและสมุหนายกทำหน้าที่ทั้งทางทหารและการปกครองพลเรือนตามภูมิภาคแห่งอำนาจของตนไปพร้อมกันทำให้ทหารถือตนเองว่าเป็นส่วนอันจำเป็นขาดไม่ได้ในหลักการเมืองและการปกครอง²¹

1.13.3 ทหารไทยเข้าใจว่าการเมืองการปกครองของประเทศจะขาดเสียมิได้ อันสืบเนื่องมาจากการที่ทหารรับใช้กษัตริย์มายาวนานในประวัติศาสตร์ทำให้ทหารมีความภาคภูมิใจว่าตนเป็นส่วนสำคัญของชาติ²² ผู้นำทหารไทยในปัจจุบันนี้ตระหนักและเข้าใจตนเองอยู่เสมอว่าการปฏิบัติ 2475 สำเร็จลงได้เพราะการสนับสนุนจากทหาร

¹⁹ ระคม วงษ์น้อย "อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย" ใน รัฐศาสตร์นิเทศ

²⁰ ก. หน้า 69

²¹ ก. หน้า 71

²² ก. หน้า 72

1.13.4 การปฏิเสธรบบการปกครองประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ ทหารไทยไม่ต้องการที่จะรับเอาความคิดเห็นแบบประชาธิปไตยทั้งหมดมาใช้ รัฐบาลทหารสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เปลี่ยนไปใช้คำว่า "ประชาธิปไตยแบบไทย" เพื่อเป็นเครื่องสนับสนุนอำนาจของคนและบิดเบือนว่าประเทศก็ยังเป็นประชาธิปไตยแต่เป็นประชาธิปไตยแบบไทยโดยเฉพาะ

1.14 สาเหตุที่ทำให้ทหารไทยทำการรัฐประหาร

พ.ท.วิทวัส รัชตะนันท์ ได้ทำการสำรวจทัศนคติของทหารต่อสาเหตุการรัฐประหาร ซึ่งแบ่งเงื่อนไขของรัฐประหารเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ²³

1.14.1 ประเด็นที่ว่าทหารจะทำการรัฐประหารเมื่อสภาพทางการเมืองภายในไร้เสถียรภาพ ได้แก่

- 1.14.1.1 ผู้นำทางการเมืองขาดความชอบธรรม
- 1.14.1.2 ความเปราะบางของรัฐบาล
- 1.14.1.3 ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย
- 1.14.1.4 วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ
- 1.14.1.5 สถาบันพระมหากษัตริย์ถูกกระทบกระเทือน

1.14.2 ประเด็นที่ว่า สาเหตุของการรัฐประหารสืบเนื่องมาจากเงื่อนไขเกี่ยวกับสถาบันทหารโดยตรง ได้แก่

- 1.14.2.1 ผลประโยชน์ของทหารถูกกระทบกระเทือน
- 1.14.2.2 ความขัดแย้งระหว่างผู้นำทหาร

²³พ.ท.วิทวัส รัชตะนันท์ "ทัศนคติของทหารต่อสาเหตุของการรัฐประหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรประจำชุดที่ 60"

เสนอ จันทรา ได้ศึกษาถึงสาเหตุของการยึดอำนาจในประเทศไทย ได้ค้นพบสาเหตุของการรัฐประหาร 2 สาเหตุ หอสรุปได้ดังนี้²⁴

1) การแก่งแย่งอำนาจกันเองในกลุ่มผู้นำในวงการรัฐบาล การแก่งแย่งแข่งขันมีอำนาจบรรดาของผู้นำทางการเมืองนี้เองทำให้ต้องมี การรัฐประหารกันอยู่ เสมอตลอดระยะเวลาประมาณ 40 ปี นับตั้งแต่เริ่มต้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้มีขึ้นในประเทศไทย เป็นผลให้การปกครองระบอบนี้มีได้ก้าวหน้าหรือเจริญเติบโตแพร่หลายในหมู่ประชาชน

2) ความเฉยเมยหรือความไม่เอาใจใส่ในกิจการทางการเมืองของสมาชิกในสังคม สาเหตุที่ประชาชนไม่สนใจกิจการทางการเมืองสืบเนื่องมาจาก

2.1 สถานภาพเศรษฐกิจที่ยากจน

2.2 การได้รับการศึกษาทางการเมืองน้อย

2.3 ขาดสถาบันทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม

ทางการเมือง

3) ตัวบุคคลที่หะเขอะหะยานทางการเมืองไม่พอใจต่อฐานะของตนหวังแก่งแย่งอำนาจทางการเมืองเพื่อสนับสนุนพรรคพวกของตน การแก่งแย่งอำนาจซึ่งชิงเค้นกันเช่นนี้ทำให้ประชาชนคนไทยรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการปกครองของประเทศ

สาเหตุของการปฏิวัติรัฐประหารในสายตานักวิชาการ ผู้สังเกตการณ์กับผู้นำทหารผู้ก่อการปฏิวัติรัฐประหารอาจแตกต่างกัน โดยเฉพาะนายทหารผู้นำ การปฏิวัติรัฐประหารก็พยายามยกเหตุผลที่ทำการปฏิวัติรัฐประหารเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการปฏิวัติรัฐประหารครั้งนั้น เป็นการผ่อนคลายความรู้สึกที่จะต่อต้านการปฏิวัติรัฐประหารในหมู่ประชาชน ส่วนมากคณะรัฐประหารจะอ้างเหตุผลที่นำรัฐประหารว่าเนื่องจากการบริหารงานของรัฐบาลล้มเหลวความเสื่อมทรามทางเศรษฐกิจ สังคม และลัทธิคอมมิวนิสต์

²⁴ เสนอ จันทรา สาเหตุของการยึดอำนาจในประเทศไทย (พ.ศ. 2504-2514)

1.15 สาเหตุที่ทำให้ทหารสามารถเข้าคู่มืออำนาจการเมือง

ปริญญา อุดมทรัพย์ วิเคราะห์บทบาททางการทหารของไทย พบสาเหตุที่ทำให้ทหารสามารถเข้าคู่มืออำนาจการเมืองไว้ 3 ประการคือ²⁵

1.15.1 การจัดองค์กรของทหารไทย การเมืองคือ การต่อสู้เพื่ออำนาจระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ กลุ่มทหารซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันได้เหนียวแน่นกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทุกประเภทในสังคมจึงเป็นกลุ่มที่สามารถยึดครองชัยชนะได้ใน การต่อสู้ ลักษณะสำคัญของการจัดองค์กรของทหารที่ทำให้กองทัพมีอำนาจในตัวเองได้แก่

- 1.15.1.1 การมีสายบังคับบัญชาที่แน่นชัดและสามารถปฏิบัติได้
- 1.15.1.2 การมีวินัยสามารถบังคับปฏิบัติได้
- 1.15.1.3 การมีผู้นำสืบทอดตำแหน่งแทนกันอย่างต่อเนื่อง
- 1.15.1.4 การมีสมาชิกเตรียมพร้อมอยู่เสมอและเป็นอิสระจากการแทรกแซง
- 1.15.1.5 สมาชิกกลุ่มทหารมีอุดมการณ์และผลประโยชน์ร่วมกัน
- 1.15.1.6 กลุ่มทหารผูกขาดการควบคุมอาวุธของประเทศ
- 1.15.1.7 หน่วยทหารตั้งอยู่ในศูนย์กลางทางการเมือง

1.15.2 วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย ที่ช่วยให้กลุ่มทหารสามารถกุมอำนาจทางการเมืองได้ราบรื่นได้แก่

- 1.15.2.1 ความเคารพและยอมรับอำนาจนิยม
- 1.15.2.2 ความลึกลับในเรื่องบุญ บาป เวรกรรม โชคลาภ ยอมรับสถานภาพ

ของตน

1.15.2.3 คนไทยส่วนใหญ่ไม่เคยมีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย จึงไม่สนใจจะรักษาหวงแหนประชาธิปไตยที่ได้มา

²⁵ปริญญา อุดมทรัพย์ วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย

1.15.2.4 การมีนิสัยยอมรับอำนาจ เฉยเมยทางการเมืองและชาติ

ประสมการณ์ทางการเมือง

1.15.3 ความอ่อนแอของกลุ่มผลประโยชน์และของพรรคการเมือง พรรคการเมืองไทยเกิดขึ้นตามกฎหมายและไม่ได้เป็นสื่อซึ่งแสดงออกของนโยบายสาธารณะอันเป็นหน้าที่สำคัญของพรรคการเมือง ทั้งไม่เป็นเครื่องมือควบคุมรัฐบาล กิจกรรมของพรรคการเมืองไทยเท่าที่ปรากฏในอดีตก็คือ การเป็นฐานสนับสนุนผู้นำการเมือง

1.16 ทหารกับการพัฒนาการเมืองของไทย

นับตั้งแต่ทหารเข้ามามีบทบาทร่วมกับพลเรือนในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 จนประสบผลสำเร็จ ซึ่งนับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาทหารได้ก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตลอด ทหารยุคแรกอาจมีบทบาทในการสนับสนุนกระบวนการพัฒนาการเมืองโดยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตย แต่ต่อมาทหารได้ทำให้การพัฒนาการเมืองของไทยขาดช่วงไป ด้วยกระทำรัฐประหารโค่นล้มอำนาจรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง สกัดกั้นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการประกาศอัยการศึก การยุบสภา การจับกุมคุมขังและสังหาร นักการเมืองพลเรือน เผด็จการอำนาจนิยมของผู้นำทหารเกิดขึ้นในยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร การปกครองในยุคดังกล่าวนี้ถูกจัดประเภทให้อยู่ภายใต้รัฐบาลเผด็จการทหารที่ปกครองแบบ "คณาธิปไตยทหาร" และแบบ "พ่อขุนอุปถัมภ์เผด็จการ"²⁶

หลังจากปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมาซึ่งเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแง่ศูนย์อำนาจทางการเมืองได้เปลี่ยนมือไป จากการที่ผู้นำทหารมีอำนาจเด็ดขาดในทางการเมือง กลับกระจายไปสู่กลุ่มการเมืองอื่น ๆ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลกระทบต่อการที่มีบทบาททางการเมืองของทหารสรุปประเด็นได้ดังนี้²⁷

²⁶ กนลา สุขพานิช และสุจิต บุญบงการ ล.ต. หน้า 34-35

²⁷ ชัยวัฒน์ สรรสมบัติ ทหารกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง (2500-2526)

431055

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.16.1 บทบาทของผู้นำทางการเมือง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งนิสิต นักศึกษา ประชาชนได้ร่วมกันประท้วงโค่นล้มอำนาจของผู้นำทางการเมืองคือ จอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งมีฐานะเป็นผู้นำทางการเมืองทำให้เกิดสภาวะการขาดความต่อเนื่องในการสืบทอดอำนาจของผู้นำทหาร บรรยากาศทางการเมืองในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อนั้น ไม่เอื้ออำนวยให้กลุ่มทหารสามารถฟื้นตัวเองให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้นำทหารในยุคต่อมาไม่สามารถเข้ามามีอำนาจทางการเมืองได้อย่างเต็มที่

1.16.2 ความเป็นเอกภาพในกองทัพ จากการที่กลุ่มผู้นำทหารช่วงปี พ.ศ.2516 ถูกโค่นล้มไปด้วยเหตุการณ์รุนแรง และอย่างกระทันหัน ในขณะที่ครองอำนาจอย่างเด็ดขาดในกองทัพโดยที่ยังมิได้เตรียมการ สำหรับการสืบทอดอำนาจไปยังผู้นำระดับรองอื่น ๆ มีผลให้การควบคุมบังคับบัญชาในกองทัพขาดความเป็นเอกภาพ ผู้นำใหม่ไม่สามารถคุมอำนาจได้อย่างเด็ดขาด จนทำให้ขาดความเหนียวแน่นและแข็งแกร่ง ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง เกิดกลุ่มทหารใหม่ ๆ ที่มีบทบาทในการเมืองทดแทนหลายกลุ่ม ซึ่งบางครั้งขัดแย้งกันเอง ทำให้กองทัพขาดเอกภาพ

1.16.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในช่วงที่เรียกว่า ประชาธิปไตย โดยแบ่งบาน ประชาชนหมายถึง กลุ่มต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ระดับการเรียนรู้และความสนใจทางการเมืองของประชาชนมีสูงขึ้นอย่างเปิดเผยและกว้างขวางเพราะปราศจากอำนาจเบ็ดเสร็จ ค่านิยมทางการเมืองเก่า ๆ ที่สอนให้ประชาชนยอมรับผู้มีอำนาจถูกท้าทายและเปลี่ยนแปลงไปเป็นความรู้สึกตระหนักในสิทธิและอำนาจอธิปไตยของตนเอง ทำให้อำนาจจริง ๆ ที่มีอยู่ดั้งเดิมถูกท้าทายอย่างมาก

1.16.4 การพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองอื่น ๆ ที่สำคัญคือ พรรคการเมือง สามารถพัฒนาตนเองในฐานะที่เป็นกลุ่มการเมือง และโครงสร้างทางการเมืองที่สำคัญในระยะบอบประชาธิปไตย มีการขยายฐานของพรรคออกสู่ประชาชนระดับพื้นฐานมากขึ้น มิใช่เกาะตัวอยู่เฉพาะในกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองอย่างเดียว ในขณะที่กลุ่มทหารจำเป็นต้องปิดตัวเองและลดบทบาททางการเมืองลงไป

1.16.5 สภาพแวดล้อมทางการเมืองต่าง ๆ ในระยะเวลาต่อมา มีการเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ ผู้นำทางการเมืองในยุคหลังมิได้ผูกขาดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้นำทหารทำให้ผู้นำทหารมีอาจ วางพื้นฐานทางการเมืองเหมือนเช่นผู้นำยุคก่อนได้อีก

หลังจากเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 องค์กรทหารได้รับการบีบคั้นและถูกลบหลู่ เกียรติภูมิ ทำให้ศักดิ์ศรีของทหารตกต่ำลงไปอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ เป็น เหตุให้ทหารระดับสูงและระดับล่างหวงกสิบบามองกองทัพของตนเอง ศึกษาถึงบทบาทของกองทัพ และพัฒนาแนวคิดของตนเองเกี่ยวกับบทบาทวิชาชีพของทหารมากยิ่งขึ้น รวมทั้งศึกษาปัญหาของ บ้านเมืองอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น ประกอบกับบรรยากาศทางการเมืองเปิดโอกาสให้จึงมีทหาร อาชีพที่แสดงความคิดของตนออกสู่สาธารณชนอย่างเปิดเผยเป็นครั้งแรกและเกิดการรวมตัวกัน ในหมู่นายทหารระดับล่างซึ่งเป็นลักษณะเด่นของกองทัพไทยยุคใหม่ ที่เห็นได้ชัดเจนนคือ กลุ่มทหาร หมุ่มและทหารประชาธิปไตยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทหารประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลุ่มทางความคิด ที่ชัดเจนเป็นตัวอย่างของการพัฒนาทางความคิดของกลุ่มทหารอาชีพ และมีการเสนอแนะแนว ทางแก้ไขปัญหาของชาติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของปัญญาชนและกลุ่มบุคคลนอกวงวิชาชีพ จนสามารถ ผลักดันแนวความคิดของกลุ่มตนออกมาเป็นแนวนโยบายของชาติคือ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 เรื่องนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์²⁸

ทหารไม่สามารถเข้ามามีบทบาททางการเมืองในฐานะผู้ปกครองเหมือนในสมัยจอมพล สฤษดิ์ จอมพลถนอมและจอมพลประภาส เนื่องจากสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและ สังคมแตกต่างจากยุคก่อน อีกทั้งกองทัพไม่อยู่ในสภาพที่มีเอกภาพเหนียวแน่นเหมือนก่อน ทหาร ต้องแสวงหารูปแบบการปกครองใหม่ที่ทำให้ทหารยังคงมีบทบาททางการเมืองต่อไปอย่างชอบ ธรรม ระบอบประชาธิปไตยขั้นในจึงถูกสร้างขึ้นในยุคที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นครอง อำนาจทางการเมืองเป็นการประสานประโยชน์ระหว่าง ทหารในฐานะตัวแทนระบบราชการ กับการเมืองในฐานะตัวแทนประชาชน พอล่า นักธุรกิจ โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ให้การ

²⁸ กนกวลี ชูชัยยะ พัฒนาการทางความคิดของกลุ่มทหารอาชีพ พ.ศ. 2475-2525

สนับสนุนให้ระบอบนี้ดำรงอยู่ได้ สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยมีความแข็งแกร่งได้รับความจงรักภักดี ความสนับสนุน ศรัทธา ตลอดจนมีความสามารถในการสืบทอดความเป็นสถาบันไว้ได้ในปัจจุบันและมีบทบาทสูงสุดและสำคัญในการรักษา "ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ" นี้ได้ก็เพราะลักษณะสำคัญ 5 ประการคือ²⁹

1. สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยในปัจจุบัน เป็นสถาบันที่อยู่เหนือการเมืองในแง่ของการเป็นสถาบันที่มีได้เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ของชนชั้นใดหรือกลุ่มชน หรือกลุ่มศาสนา กลุ่มหนึ่งกลุ่มใด แต่ตามหลักการและในทางปฏิบัติ สถาบันนี้มีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนของทุกชนชั้นทุกกลุ่มชน ดังนั้นจึงดำรงสถาบันและสืบทอดสถาบันได้ ท่ามกลางความขัดแย้ง-การแข่งขัน เพื่อครอบครองความเป็นใหญ่ และมีอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ของชนชั้นและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย

2. สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยในระบอบการเมืองและระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน มิใช่สถาบันที่มีความเกี่ยวข้องกับมิติต่างเศรษฐกิจเป็นด้านหลักเหมือนกับชนชั้นกระดุมตี หากเป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับมิติต่างสังคมและอุดมการณ์เป็นหลัก โดยเฉพาะภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการปกครอง พ.ศ. 2475 ก่อนสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งมีการจำกัดบทบาทด้านสังคม อุดมการณ์ของสถาบันนี้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันสถาบันพระมหากษัตริย์ได้มีความแข็งแกร่งในแง่ของความเป็นสถาบันมากขึ้น เพราะได้กระทำบทบาทด้านสังคม อุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นการเสริมบารมีมากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยมีมาก่อนในอดีต

3. ความแข็งแกร่งและความสามารถในการสืบทอดสถาบันนี้ อยู่ที่ความเป็นอิสระ ความไม่ผูกพันกับผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจหรือทางอำนาจกับชนชั้นหนึ่งชั้นใดหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด โดยเฉพาะเจาะจงลงไป แต่อยู่ที่การประสานประโยชน์เพื่อลดความ

²⁹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช รัฐ หน้า 193-195

ชัคข์ระหว่างชนชั้นและกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเชื้อชาติ เผ่าชน ศาสนา ดังนั้นสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของไทยในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องแยกสถาบันนี้ออกจากกลไกของรัฐในระดัปล่างลงมาคือ รัฐบาลและระบบราชการ

4. แม้ว่าสถาบันพระมหากษัตริย์จะมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะต้องดูแลรักษา เช่น ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ก็ตามแต่มีข้อจำกัดทางการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินบางประเภทโดยเฉพาะที่ดินให้ได้ผลสูงสุดทางการกำไร ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่มีความสำคัญทางสัญลักษณ์จึงมีข้อจำกัดในการปฏิบัติการภายใต้ระบบทุนนิยมค่อนข้างมาก

5. การฟื้นฟูอำนาจสถาบันพระมหากษัตริย์บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์มีลักษณะเป็นพหุบทบาทและการมีคุณภาพของบทบาทที่หลากหลาย ย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดท่ามกลางความชัคข์แย่ง การต่อสู้ระหว่างพลังหลาย ๆ ด้าน

หากเราจะทำความเข้าใจกับบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในแง่มุมดังกล่าวข้างต้นแล้วเราก็จะมีความเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยได้ดียิ่งขึ้นและการวิเคราะห์บทบาทสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นสถาบันหลักที่พยายามรักษาคุณภาพของสังคมท่ามกลางความผันผวนทางการเมือง เศรษฐกิจ ทั้งในระดับสากลและภายในสังคม ย่อมเป็นก้าวสำคัญของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมไทย ทั้งนี้เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่มีความเป็นพิเศษโดยเฉพาะไม่เหมือนกับสถาบันพระมหากษัตริย์ของสังคมอื่น ที่ควรพิจารณาด้วยก็คือ ลักษณะในด้านความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับประชาชนในระดัปล่างสุด เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถาบันนี้สามารถนำการเปลี่ยนแปลงจากเบื้องบนได้ระดับหนึ่ง

กองทัพบกและกลุ่มทหารหนุ่ม

2.1 กองทัพบก

กองทัพบกเป็นกองกำลังที่มีศักยภาพที่สุดของกองทัพไทย ซึ่งประกอบด้วยกองทัพบก กองทัพอากาศ และกองทัพอากาศ การปฏิวัติรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จทุกครั้งต้องได้รับการสนับสนุนจากกองทัพบก การศึกษาบทบาทของทหารในการแทรกแซงทางการเมืองจึงเน้นศึกษาบทบาทของกองทัพบกเป็นหลัก เนื่องจากกองทัพเป็นองค์กรที่มีการจัดระเบียบ มีวินัย มีสาย การบังคับบัญชาเป็นไปตามลำดับขั้นแน่นอน การปฏิบัติงานโดยอมเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์หรือการติดต่อระหว่างสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่ม สำหรับกลุ่มทหารมีสายการบังคับบัญชาเป็นเครื่องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกไว้ชัดเจนมากทั้งในค่านระหว่างตัวทหารแต่ละคนและระหว่างส่วนราชการกองทัพ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างทหารแต่ละคนได้แก่การมียศแต่ละตำแหน่ง

การมียศและตำแหน่งทำให้ทหารทุกคนต้องปฏิบัติต่อกันตามกำหนด เช่น ตามพระราชบัญญัติวินัยทหาร เป็นต้น ส่วนในค่านสายการบังคับบัญชาซึ่งกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างทหารแต่ละคนอีกด้านหนึ่ง ได้แก่มีการแบ่งเป็นกรม กอง (Regimentation) ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในกองทัพ¹

2.2 การจัดองค์กรของกองทัพบก

องค์กรของกองทัพบกไทย จัดออกเป็น 5 ส่วนคือ

2.2.1 ส่วนบัญชาการ มีหน้าที่ควบคุมบัญชา วางแผน ประสานงานและกำกับการดำเนินงานทั้งปวงของกองทัพ ประกอบด้วย

¹ปริญญา อุดมทรัพย์ วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย

2.2.1.1 สำนักงานผู้บังคับบัญชา

2.2.1.1 สำนักงานเลขานุการ

2.2.1.3 กรมฝ่ายเสนาธิการมี 5 กรม คือ กรมกำลังทหารบก, กรมข่าวทหารบก, กรมยุทธการทหารบก, กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก, และสำนักงานปลัดบัญชาทหารบก

2.2.1.4 กรมฝ่ายกิจการพิเศษมี 6 กรม คือ กรมสารบรรณทหารบก, กรมการเงินทหารบก, กรมการสารวัตรทหารบก, กรมจเรทหารบก, กรมสวัสดิการทหารบก และกรมการกำลังพลสำรองทหารบก

2.2.1.5 กรมฝ่ายยุทธบริการมี 10 กรม คือ กรมการทหารช่าง, กรมการทหารสื่อสาร, กรมการสัตว์ทหารบก, กรมพลธิการทหารบก, กรมยุทธโยธาทหารบก, กรมสรรพาวุธทหารบก, กรมแพทย์ทหารบก, กรมการขนส่งทหารบก และกรมวิจัยและพัฒนาทหารบก

2.2.2 ส่วนกำลังรบ เป็นวนปฏิบัติการรบเพื่อป้องกันราชอาณาจักร ประกอบด้วย

กองทัพภาคที่ 1 กองพลทหารราบที่ 1

กองทัพภาคที่ 2 กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

กองทัพภาคที่ 3 กองพลทหารปืนใหญ่

กองทัพภาคที่ 4 กองพลทหารม้าที่ 1

หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ* กองพลทหารม้าที่ 2

2.2.3 ส่วนสนับสนุนทางการช่วยรบ ประกอบด้วยหน่วยต่าง ๆ ที่อยู่ในสายงานของกรมฝ่ายกิจการพิเศษและฝ่ายยุทธบริการ

2.2.4 ส่วนภูมิภาค แบ่งตามเขตพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ได้แก่ กองทัพภาค มณฑลทหารบก และจังหวัดทหารบก

*เทียบเท่ากองทัพภาค

2.2.5 ส่วนการศึกษา มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและดำเนินการศึกษา ประกอบด้วย

2.2.5.1 กรมการรักษาดินแดน

2.2.5.2 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

2.2.5.3 กรมยุทธศึกษาทหารบก แบ่งเป็น ศูนย์การทหารราบ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ศูนย์การทหารม้า และโรงเรียนนายสิบทหารบก

2.2.5.4 สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง แบ่งเป็น วิทยาลัยทหารบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก

2.2.5.5 ศูนย์การบินทหารบก

สำหรับเหล่าทหาร ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเหล่าทหาร พ.ศ. 2495 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2/2501 ฉบับที่ 3/2501 และฉบับที่ 4/2506 ได้กำหนดให้ทหารบกมี 16 เหล่า ดังนี้

1. เหล่าทหารราบ
2. เหล่าทหารม้า
3. เหล่าทหารปืนใหญ่
4. เหล่าทหารช่าง
5. เหล่าทหารสื่อสาร
6. เหล่าทหารขนส่ง
7. เหล่าทหารสรรพาวุธ
8. เหล่าทหารพลาธิการ
9. เหล่าทหารสารวัตร
10. เหล่าทหารสารบรรณ
11. เหล่าทหารการเงิน
12. เหล่าทหารพระธรรมนูญ
13. เหล่าทหารแพทย์
14. เหล่าทหารแผนที่

15. เหล่าทหารการสัตว์

16. เหล่าทหารศรียางค

องค์กรของกองทัพบกที่มีบทบาททางการเมืองได้แก่ ส่วนกำลังรบและส่วนบัญชาการ บางหน่วยโดยเฉพาะกองกำลังที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เหล่าทหารที่ใช้เป็นกำลังหลักในการ ปฏิวัติรัฐประหารได้แก่ เหล่าทหารราบ เหล่าทหารปืนใหญ่ และเหล่าทหารม้า โดยมีผู้กล่าว เปรียบเทียบความสำคัญของทหารทั้ง 3 เหล่าไว้ว่า

ทหารราบ คือ ราชีนีแห่งสนามรบ (Queen of the Battle)

ทหารปืนใหญ่ คือ ราชาแห่งสนามรบ (King of the Battle)

ทหารม้า คือ อาวุธเด็ดจากรบ (Arms of the Decision)

ทหารทั้ง 3 เหล่าถูกใช้เป็นหลักในการยึดอำนาจ ผู้นำจากรัฐประหารและผู้นำประเทศ ที่เป็นทหารมักจะมาจากรบใน 3 เหล่านี้ เช่น พันเอกพลพลพยุหเสนา และจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาจากเหล่าทหารปืนใหญ่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร และพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ มาจากเหล่าทหารราบ ส่วนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มาจากเหล่าทหารม้า นับตั้งแต่การรัฐประหาร พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา เหล่าทหารราบโดยเฉพาะกรมทหารราบที่ 1 กองพลที่ 1 มีบทบาทมากที่สุดในการปฏิวัติรัฐประหาร การเติบโตของผู้นำทหารที่มีฐานอำนาจที่แน่นหนา มักจะ เคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชาของกองกำลังดังกล่าว เช่น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ล้วนแต่เคยเป็นผู้บังคับบัญชาการกรมทหารราบที่ 1 ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 และแม่ทัพกองทัพอากาศที่ 1 นายทหารเหล่านี้เมื่อก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกยังเหลืออายุราชการอีกมาก การที่บุคคลใดอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลานานย่อมทำให้มีอำนาจ มีบารมี และมีความเป็นสตรียิ่ง มากเช่น จอมพลสฤษดิ์ อยู่ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกนานเกือบ 9 ปี (23 กุมภาพันธ์ 2497-8 ธันวาคม 2506) จอมพลประภาส อยู่ในตำแหน่ง 9 ปี (1 ตุลาคม 2507-1 ตุลาคม 2516)²

²รณชัย ศรีสุวรรณนท์ ยุทธการยึดเมือง หน้า 93

นับตั้งแต่เกิดการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย 16 ตุลาคม 2516 โดยนักศึกษา ประชาชน รวมพลังโค่นล้มระบอบเผด็จการทหารถนอม-ประภาส แล้วโครงสร้างอำนาจในกองทัพก็แปรเปลี่ยนไป ผู้ที่ขึ้นมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกหลังจากก็อยู่ในวัยเกษียณอายุ เช่น พลเอกกฤษณ์ สีวะรา อยู่ในตำแหน่ง 2 ปี และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อยู่ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก 3 ปี* นอกจากนี้ พลเอกกฤษณ์ สีวะรา แล้วไม่มีผู้บัญชาการทหารบก หลังผู้ใดเติบโตมาจากกรมทหารราบที่ 1 และกองทัพภาคที่ 1 ทำให้ขาดฐานอำนาจในหน่วยทหารราบซึ่งเป็นกำลังหลักที่สำคัญประกอบกับช่วงเวลาอยู่ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกมีระยะสั้นไม่สามารถสร้างสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจเหมือนผู้นำรุ่นก่อน ผู้นำกองทัพบกหลังจากจึงจำเป็นต้องแสวงหาความสนับสนุนจากนายทหารระดับกลาง ซึ่งคุมกำลังหลักในกรุงเทพมหานคร โครงสร้างอำนาจของกองทัพก็จึงเปลี่ยนไปจากยุคก่อน

2.3 สภาวะแวดล้อมทางการเมืองที่ทำให้เกิดกลุ่มทหารหนุ่ม

สภาวะการเมืองทางการเมืองที่ทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มทหารหนุ่มหรือกลุ่มยังเติร์ก คือ ความผันผวนทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2516-2519 มีทั้งความผันผวนทางการเมืองภายในประเทศและภายนอกประเทศ ในหมู่ประเทศเพื่อนบ้าน การที่ขบวนการนักศึกษาได้ลุกขึ้นต่อต้านระบอบการปกครองในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ได้นำสังคมไปสู่การเมืองที่เปิดกว้างและเป็นยุคของประชาธิปไตย ในช่วงเวลาดังกล่าวทหารทั้งในฐานะสถาบันและวิชาชีพได้ตกต่ำถึงขีดสุดสืบเนื่องมาจากการรับสินบน ฉ้อราษฎร์บังหลวงและความล้มเหลวของผู้นำทางการทหารก่อนในการแก้ไขปัญหของชาติ ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 บรรยากาศทางการเมืองของไทยเริ่มทวีความรุนแรงขึ้น มีการชุมนุมประท้วง มีการเผชิญหน้ากันของกลุ่มต่าง ๆ ช่วงระยะเวลา 3 ปี หลังปี 2516 มีการสไตรคนัดหยุดงานเป็นจำนวนมาก อุทกการณ์ฝ่ายซ้ายได้รับการ

*พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้บัญชาการทหารบกเมื่ออายุ 58 ปี จึงอยู่ในตำแหน่ง 2 ปี แต่ต่ออายุตัวเองอีก 1 ปี รวมเวลาอยู่ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก 3 ปี

เผยแพร่อย่างมาก ขณะเดียวกันประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ เวียดนาม ลาว และเขมรได้กลายเป็น
คอมมิวนิสต์

ในส่วนของกองทัพนั้นหวาดวิตกกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในและนอกประเทศ
มาก นายทหารหนุ่มที่เคมีการรบในสงคราม เวียดนามและรบกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ใน
ประเทศ ต่างรู้สึกวิตกกังวลเหตุการณวุ่นวายในประเทศและอุดมการณ์ฝ่ายซ้ายที่แพร่หลาย ทำให้
พวกเขาเริ่มหันหน้ามาเพื่อมุ่งหาทางแก้ปัญหาความวุ่นวายของสังคมและต่อต้านการขยายตัวของ
ฝ่ายซ้าย

กลุ่มทหารหนุ่มก่อตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2516 เป็นผลมาจากการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย 14
ตุลาคม 2516 ทำให้ภาพพจน์กองทัพกระเทือนและอยู่ในสภาพตกต่ำ กลุ่มทหารหนุ่มเริ่ม
จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาภายในกองทัพและผลกระทบทางการเมือง
ที่มีต่อกองทัพบก เป็นการพูดคุยภายในหมู่เพื่อนร่วมรุ่นนักเรียนนายร้อยทหารบก (หลักสูตรใหม่)
รุ่น 7 (จปร.7) กลุ่มนายทหาร จปร. รุ่น 7 ที่พบปะกันในระยะเริ่มแรกประกอบด้วย
นายทหาร 6 คน คือ³

พันตรีมนูญ รูปขจร	กองพันทหารม้าที่ 4
พันตรีจำลอง ศรีเมือง	กองบัญชาการทหารสูงสุด
พันตรีชูพงศ์ มิ่งพันธ์	กรมทหารม้าที่ 1
พันตรีชาตบุรณ ใหญ่ตระกูล	กรมทหารราบที่ 1
พันตรีแสงศักดิ์ มังคละศิริ	กรมทหารช่าง
พันตรีปรีดี รามสูตร	กรมกำลังพลทหารบก

ในขณะที่กลุ่มทหารหนุ่มเริ่มก่อตัวเป็นช่วงที่สมาชิกยังขาดอิทธิพลและอำนาจทั้งทางทหาร
และทางการเมืองขาดอำนาจต่อรองทั้งภายในและภายนอกกองทัพ การรวมกลุ่มเป็นลักษณะกลุ่ม
ปิดลับ การรับสมาชิกใหม่คืออาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมรุ่นที่ไว้วางใจกันอาศัยการ

³ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ยังเติร์กกับทหารประชาธิปไตย : การวิเคราะห์บทบาททหาร
ในการเมืองไทย หน้า 87

ติดต่อบรรณพปะกันโดยตรง ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นพื้นฐานที่สำคัญของกลุ่ม ภายหลังจาก พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีกลุ่มทหารหนุ่มพยายามขยายวงของกลุ่มออกไปให้กว้างขึ้นจนกระทั่งในเดือนเมษายน 2524 กลุ่มทหารหนุ่มมีสมาชิกระดับผู้นำ 42 คน กุมกำลังหลักถึง 42 กองพันในกองทัพบก

2.4 ความคิดของกลุ่มทหารหนุ่ม

กลุ่มทหารหนุ่ม เป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นทางการเมืองได้ชัดเจนเท่ากับทหารประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลุ่มทางความคิดอย่างเปิดเผยและกลุ่มทหารหนุ่มไม่เคยเปิดเผยอย่างชัดเจนว่าต้องการระบบประชาธิปไตย แต่ส่วนมากจะไปแสดงในด้านการศึกษาทางการเมืองเป็นหลักแต่ไม่แตะลึกลงไปถึงระบอบการปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องอุดมการณ์ แต่จะใช้หลังผลักดันเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่เป็นรูปธรรม

ความคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มทหารพยายามเน้นว่า กลุ่มของตนเป็นทหารอาชีพไม่ใช่ทหารการเมือง เช่น นายทหารระดับสูง และพยายามแยกตนเองออกจากทหารการเมืองในอดีต เมื่อลอบภาพเดิมที่ประชาชนมีต่อสถาบันทหาร เช่น พ.ต.สัญญาชัย บุญทวีสวัสดิ์ สมาชิกของกลุ่มทหารหนุ่มเขียนไว้ว่า⁴

การใช้สิทธิอย่างปราศจากขอบเขตโดยทั่วไป...ยังความชื่นชมขึ้นในกับนายทหารที่ไม่มีพวกห้องเส้นสาย...เหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นอุทธาหรณ์อันชัดเจนว่ากำลังพลในกองทัพส่วนใหญ่เกิดความ "สะใจ" ขึ้นเงียบ ๆ เมื่อปรากฏว่า ผู้นำทางทหารต้องหมดอำนาจในครั้งนั้น

การกระทำของนายทหารการเมืองในอดีตนั้น ทหารหนุ่มเห็นว่าเป็นการทำให้เสียเกียรติภูมิของกองทัพ กลุ่มทหารหนุ่มจึงไม่ใช่ทหารการเมือง แต่เป็นทหารอาชีพที่มีความสนใจที่จะเข้า

⁴ พ.ต.สัญญาชัย บุญทวีสวัสดิ์ ทหารปฏิวัติทำไม หน้า 57-58

มีบทบาททางการเมือง ติดตามและมีบทบาททางการเมืองโดยไม่ให้เสียภาระกิจทางทหาร อันเป็นหน้าที่โดยตรงของเรา⁵ และพยายามแยกตัวออกมาจากทหารระดับสูง เช่น ในทางการเมือง ทหารทุกระดับชั้นย่อมมีความคิดเป็นอิสระและความคิดทางการเมืองของทหารย่อมคล้อยตามความคิดของประชาชนส่วนใหญ่มากกว่าคำสั่งของผู้นั่งคัมบังษา⁶

กลุ่มทหารหนุ่มเชื่อว่า ระบบการเมืองผูกพันอยู่กับความมั่นคงของชาติ ดังนั้น บทบาทของทหารอาชีพที่มีภารกิจหลักคือ การรักษาเสถียรภาพความมั่นคงของชาติ จึงสัมพันธ์กับการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ เพราะเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของกองทัพไทย ซึ่งเป็นกองทัพของชาติและประชาชนต้องสนับสนุนการเมืองชาติ ซึ่งเอกราชของชาติและอธิปไตยของปวงชนคือ สำคัญที่สุดของการเมืองของชาติที่จะต้องอาศัยการสนับสนุนของกองทัพไทย จึงจะดำเนินอยู่ได้ ดังนั้น ทหารหนุ่มจึงสรุปว่าการเข้ามามีบทบาททางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ถูกต้อง "เพราะประเทศชาติของเราตอนนั้นต้องอาศัยและยึดถือความมั่นคงก่อนอันที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลกันอยู่ เรื่อนั้นผมไม่เห็นด้วย... การที่ทหารเข้ามายุ่งในระยะนี้เราน่าจะยอมรับว่าประเทศชาติจะพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ต้องมีความมั่นคงเสียก่อน ดังนั้น พวกเราจึงสนับสนุนให้ทหารเข้ามามีบทบาทให้ทหารนำเสียก่อน⁷ กลุ่มทหารหนุ่มจึงเชื่อว่า สถาบันทหารมีบทบาทสำคัญในการช่วยค้ำจุนระบบการเมืองของไทย ให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปสู่ความเจริญทางการเมืองภายใต้บรรยากาศอันเต็มไปด้วยความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและความมั่นคงของชาติอย่างถาวร แต่ก็ยอมรับว่าบทบาทของสถาบันทหารจะค่อย ๆ ลดลงตามลำดับ จนถึงขั้นที่การพัฒนาทางการเมืองของไทยมีสถาบันทางการเมืองหลักต่าง ๆ เช่น พรรคการเมืองมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงพอที่จะเข้ามาทำหน้าที่แทนได้แล้ว สถาบันทหารจึงจะกลับไปเป็นหน่วยรองรับของผู้ปกครองพลเรือนแต่เพียง

⁵ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ล.ค. หน้า 129

⁶ พ.ศ. สัญชัย บุณทริกสวัสดิ์ ปฏิวัติ-สิ้นชาติ หน้า 9-10

⁷ "สัมภาษณ์ ยิงเติร์กใหญ่ พ.อ. (พิเศษ) ชาชูบุรณ์ เพ็ญตระกูล" ใน ทหารทุก

อย่างเกี่ยว ดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งปวง⁸ ดังนั้น กลุ่มทหารจึงคิดว่าสถาบันทหารกับสถาบัน
 ทางการเมืองแยกกันไม่ออกและ "ไม่มีกองทัพของชาติใดในโลกที่สามารถตั้งอยู่นอกวงการเมือง
 ได้ รวมทั้งยอมรับว่าการเข้าแทรกแซงทางการเมืองในลักษณะของการปฏิวัติรัฐประหารนั้น
 ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์เป็นอย่างยิ่ง หากไม่จำเป็น"⁹ ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันทหารเป็น
 "ผู้พิทักษ์" ที่คอยจ้องมองผลแห่งการเจริญเติบโตของระบอบอยู่ตลอดเวลา เมื่อใดก็ตามที่
 การพัฒนาทางการเมืองที่กระทำไปโดยฝ่ายพลเรือนที่มีท่าทีว่าจะล้มเหลวลง เมื่อนั้นสถาบัน
 ทหารก็ต้องพุ่งเข้ารับการบริหารประเทศไว้ทันทีอย่างแน่นนอน¹⁰ และเสนอว่า รัฐบาลพลเรือน
 จะต้องพิจารณาหาหนทางสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยไม่พะวงว่าจะต้องได้รับการ
 สนับสนุนจากทหารกลุ่มใดหากแต่การเอาชนะจิตใจประชาชนเท่านั้นที่จะช่วยให้รัฐบาลพลเรือน
 มั่นคง ไม่ใช่โดยการเข้าอิงกำลังทหาร และ พ.ต.สัญญาชัย บุญทริกสวัสดิ์ ซึ่งเป็นนักอุดมการณ์
 ของทหารหนุ่มได้เสนอบทบาทของทหารที่ควรจะเป็นว่า "สถาบันทหารเป็นผู้ค้ำจุนระบบเพียง
 ชั่วคราวและจะต้องตั้งเป้าหมายที่จะช่วยสร้างสรรระบบพรรคการเมืองให้เข้มแข็งถึงจะต้อง
 หาทางถอนตัวออกจากการเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองอยู่ทุกลมหายใจ มิฉะนั้นเพียงพรรค
 การเมืองจะไม่มีวันโต"¹¹

ความคิดที่มีต่อกองทัพของตนเองนั้น เนื่องจากกลุ่มทหารหนุ่มส่วนใหญ่ประกอบด้วยนักเรียน
 นายร้อย จปร. รุ่น 7 ซึ่งจบการศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2503 และได้เข้าสงครามทันที ในลาว
 เวียดนาม ทำให้ได้ต่อสู้กับกองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยตลอดมา

⁸ รางอุดมการณ์ของกลุ่มทหารหนุ่ม" ปริทัศน์สาร หน้า 9

⁹ พ.ต.สัญญาชัย บุญทริกสวัสดิ์ ล.ค. หน้า 183

¹⁰ พ.ต.สัญญาชัย บุญทริกสวัสดิ์ ทางเลือกรัฐประหารไทยในจีเรีย : ปัญหาการถอนตัว
 จากการเมืองของสถาบันทหาร หน้า 184

¹¹ พ.ต.สัญญาชัย บุญทริกสวัสดิ์ ล.ค. หน้า 70

ตั้งแต่สำเร็จการศึกษา จากประสบการณ์การรบ ทั้งในและนอกประเทศทำให้พันเอกมณูญ รูปขจร
 แก่นำคนหนึ่งของกลุ่มทหารหนุ่มแสดงความคิดเห็นว่า "ถ้ากองทัพไทยยังจัดระบบและการดำเนินงาน
 งานในแบบอย่างที่แล้ว ๆ มา หากวิกฤตสงครามระหว่างชาติขึ้น อำนาจในการทำการรบที่มี
 อยู่ทั้งหมด เราไม่มั่นใจว่าเราจะสามารถป้องกันประเทศได้" เนื่องจากการจัดหน่วยกำลังรบ
 พื้นฐานของกองทัพบกไทยนั้น จัดเลียนแบบกองทัพสหรัฐอเมริกา ทำวิธีปฏิบัติและนิยม แต่กองทัพ
 ไทยไม่สามารถปฏิบัติได้ เพราะไม่มีทรัพยากรของทัพบกอย่างสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันกำลังของ
 กองทัพไทยมีสาระรูปคล้ายกับบุรุษหัวโตคืนลับ กำลังที่ใช้รับจริง ๆ มีเพียงหนึ่งในสามในปริมาณ
 ของกองกำลัง และอีกสองส่วนที่เหลือเป็นกำลังที่ถูกนำไปใช้ในค่านับตลอดจนการบำรุงขวัญ
 ด้วยสวัสดิการให้แก่ผู้น้อยนั้น น่าจะได้รับการเหลียวแลจากหน่วยเหนือ ขอให้เบื้องบนมองลงสู่
 เบื้องต่ำบ้าง และพยายามเฉลี่ยความสุขลงไปสู่ชั้นผู้น้อยตามแต่สมควรบ้าง ไม่ใช่ทำกันโดย
 พรรคโดยพวก เพียงหยิบมือเดียวที่ไม่เคยผ่านประสบการณ์หรือถ้าผ่านก็ผ่านอย่างงู ๆ ปลา ๆ" ¹²
 ดังนั้นกองทัพไทยในความคิดของทหารหนุ่มจึงเป็นการสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงโดยรีบด่วน
 โดยเสนอให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกองทัพด้วย

ความคิดเกี่ยวกับการเมืองของกลุ่มทหารหนุ่มนั้น ไม่อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มทหารหนุ่มนั้น
 มีความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยและต้องการที่จะหัตนาระบอบการปกครองให้เป็น
 ประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ ที่คณะเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่กลุ่มทหารหนุ่มแสดงออก มักจะเป็นการ
 วิจารณ์ข้อบกพร่องและความไม่พร้อมของสังคมที่จะเป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ แม้ว่าแก่นนำ
 ของกลุ่มจะอ้างว่า "เราต้องการอย่างแรงกล้าให้รัฐบาล ปรับตัวเองแบบเข้มการบริหารประเทศ
 ในระบบเดิมมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเต็มใบโดยสมบูรณ์แบบ"¹³ แต่ก็มีสมาชิกกลุ่มทหาร
 หนุ่มที่แสดงความคิดว่า "รัฐบาลอยู่ได้ต้องมีวุฒิสมาชิกไว้ ถ้าหากไม่มีวุฒิสมาชิก มี ส.ส.
 หมกประชาธิปไตยเต็มใบ ตอนนั้นต้องเปลี่ยนรัฐบาลกันอีก"¹⁴ แต่กลุ่มทหารหนุ่มยืนยันในการ

¹² พ.อ.มณูญ รูปขจร "บันทึกลับ พ.อ.มณูญ รูปขจร" ใน กบฏ 1 เมษายน 2524

¹³ ค. หน้า 35

¹⁴ "สัมภาษณ์ ยังเติร์กใหญ่ พ.อ.(พิเศษ) ชาญบูรณ์ เพ็ญตระกูล" ล.ค. หน้า 63

ที่ยึดถือการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นอุดมการณ์หลักและ
 กลุ่มทหารหนุ่มให้ความสำคัญต่อประชาชนว่าเป็นพลังสำคัญ¹⁵ ดังนั้น การแก้ปัญหาทางการ
 เมืองจึงต้องยึดประชาชนเป็นหลัก

2.5 เป้าหมายและอุดมการณ์ของกลุ่มทหารหนุ่ม

กลุ่มทหารหนุ่มมีเป้าหมาย 2 ประการ ควบคู่กันไปคือ การสร้างเอกภาพในกองทัพและ
 การรักษาเสถียรภาพความมั่นคงของชาติและของระบบการเมืองดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.1 การสร้างกองทัพที่มีเอกภาพ กลุ่มทหารหนุ่มเชื่อว่านายทหารระดับกลางและ
 ระดับล่างเป็นกลุ่มที่จะสร้างเอกภาพของกองทัพได้โดยไม่ยอมตกเป็นลูกน้องส่วนตัวของ
 นายทหารระดับสูงที่ต่อสู้แย่งชิงตำแหน่งและผลประโยชน์ในกองทัพ เป็นเหตุให้กองทัพขาดเอกภาพ
 เสียเกียรติภูมิและความแตกแยกในกองทัพ กลุ่มทหารหนุ่มยืนยันนโยบายที่ว่า "กองทัพเป็น
 ของประชาชน มิได้เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง"¹⁶ ดังนั้นกลุ่มทหารหนุ่มจึงไม่ยอมเป็นฐานอำนาจ
 ให้ผู้นำกองทัพคนใดอย่างตายตัวแต่ละแปร เปลี่ยนการสนับสนุนไปตามสถานการณ์ กลุ่มทหารหนุ่ม
 จึงยึดถือหลักการมากกว่าตัวบุคคล

2.5.2 การรักษาความมั่นคงของชาติและเสถียรภาพของระบบการเมือง กลุ่มทหาร
 หนุ่ม เห็นว่า ระบบการเมืองกับความมั่นคงของชาติเป็นของคู่กัน เป็นเหตุให้กลุ่มเชื่อว่า
 บทบาทของทหารอาชีพมีภารกิจหลักคือ การรักษาความมั่นคงของชาติและเสถียรภาพของระบบ
 การเมืองโดยการเข้าไปยุ่งเกี่ยวแทรกแซงการเมืองเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์อันจะนำมาซึ่งความ
 ไม่มั่นคงของชาติ ปัญหาอยู่ที่ว่าบทบาททางการเมืองที่เหมาะสมของคณะทหารควรจะเป็นเช่นใด
 จากการประเมินบทบาทของทหารในการเมืองเท่าที่ผ่านมาในอดีต พวกเขาสรุปได้ว่า คณะทหาร

¹⁵"ร่างอุดมการณ์ของกลุ่มทหารหนุ่ม" ล.ค. หน้า 8

¹⁶วัลลภ โรจนวิสุทธิ์ ยังเติร์กของไทย หน้า 12

ในอดีตไม่ได้เข้าสู่การเมืองอย่างเป็นทางการ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงได้ถูกกลุ่มผลประโยชน์และนักการเมือง เข้าแทรกแซงด้วยการหยิบยื่นผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับอำนาจของทหาร โดยอาศัยสถาบันทหารเป็นเครื่องปกป้องอำนาจของนักการเมืองอาชีพและทหารการเมือง¹⁷ กลุ่มทหารหนุ่มจึงเข้าสู่การเมืองอย่างเป็นทางการเป็นระบบเป็นกลุ่มเป็นก้อนและพยายามกำหนดบทบาททางการเมืองให้เหมาะสม

2.6 การคุมกำลังในกองทัพของสมาชิกกลุ่มทหารหนุ่ม¹⁸

ในต้นปี พ.ศ.2524 สมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มได้เข้าคุมตำแหน่งของกรมและกองพันในส่วนกำลังรบซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองของกองทัพบกเกือบทั้งหมดและยังมีย้ายทหารระดับผู้บังคับกองพันที่สนับสนุนกลุ่มทหารหนุ่มอีกเป็นจำนวนมาก ตำแหน่งที่สมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มเข้าคุมคือ

กองทัพภาคที่ 1

1. กรมทหารราบที่ 1 พอ.ปรีดี งามสุตร ผู้บังคับการกรม
 2. กรมทหารราบที่ 11 พท.บุญยัง บูชา เป็นผู้บังคับกองพันที่ 2 ของกรม
 3. กรมทหารราบที่ 31 พอ.ชาญบุรณ์ ธีระกุล ผู้บังคับการกรม
 4. กรมทหารราบที่ 2 พอ.ประจักษ์ สว่างจิตร ผู้บังคับการกรม
 5. กองพันทหารสาธิตรถที่ 1 พทอ.สาคร กิจวิริยะ ผู้บังคับกองพัน
- ส่วยบัญชาการ

1. กรมทหารช่างที่ 11 พอ.แสงศักดิ์ บังคลาศิริ ผู้บังคับการกรม
2. กรมทหารปืนใหญ่ที่ 1 พอ.นันทศักดิ์ ชุ่มโพธิ์ ผู้บังคับการกรม
3. กรมทหารปืนใหญ่ที่ 21 พอ.บวร งามเกษม ผู้บังคับการกรม
4. กรมทหารราบที่ 19 พอ.พัลลภ บินมณี ผู้บังคับการกรม
5. กรมทหารม้าที่ 1 พอ.ชูพงศ์ มียาวพันธุ์ ผู้บังคับการกรม

¹⁷ สักชัย บุญพริกสวัสดิ์ ล.ก. หน้า 37-66

¹⁸ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ล.ก. หน้า 121-123

6. กรมทหารม้าที่ 4 พอ.มณูญ รูปขจร ผู้บังคับการกรม

7. กรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 2 พอ.บุลลศักดิ์ โพธิ์เจริญ ผู้บังคับการกรม
ส่วนการศึกษา

กรมนักเรียนนายร้อย พอ. วีรยุทธ อินวษา ผู้บังคับการกรม

นอกจากนี้ยังมีนายทหารระดับผู้บังคับกองพันหน่วยต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนกลุ่มทหาร

หนุ่ม ได้แก่

1. พอ.มร.อคุณยเดช จักรพันธ์ รองผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ 1
2. พอ.ปราบ โชติเสถียร รองผู้บังคับกองพันทหารสารวัตรที่ 1
3. พอ.ถนิต ทากปฏิพันธ์ ผู้บังคับกองพันทหารสื่อสาร
4. พท.รณชัย ศรีสุวรรณนท์ ผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 17
5. พอ.ประเสริฐ การสุวรรณ ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 11
6. พอ.สุทิน เขียวทอง ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 31
7. พท.ไพฑูรย์ นาครดน์ ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 19
8. พท.องอาจ ชัมพุนทะ ผู้บังคับกองพันที่ 2 กรมทหารราบที่ 1
9. พท.สุรพล ชินะจิตร ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 1
10. พอ.ประภาส พูนขำ ผู้บังคับกองพันที่ 2 กรมทหารราบที่ 2
11. พท. จรเชษฐ์ วิชระบุญโชติ ผู้บังคับกองพันที่ 1 กรมทหารราบที่ 2

สภาพการณ์ของการเกาะกลุ่มในหมู่นายทหารระดับกลางซึ่งคุมกองกำลังหลักในกองทัพ
ที่มีความแน่นแฟ้นเช่นนี้ไม่เคยมีมาก่อน ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มทหารหนุ่มเป็นกลุ่มกดดัน
ที่มีอำนาจอิทธิพลต่อรองสูงมากทั้งภายในและภายนอกกองทัพ

การแทรกแซงทางการเมืองของกลุ่มทหารหนุ่ม

"กลุ่มทหารหนุ่มกำเนิดขึ้นและเริ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองท่ามกลางวิกฤตการณ์ 14 ตุลาคม 2515 และหลังจากนั้นเป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลา 3 ปี แห่งความยุ่งเหยิงไร้ระเบียบในสังคมไทยยุคประชาธิปไตยเบงบาน"*

จากคำกล่าวนี้ชี้ให้เห็นชัดว่ากลุ่มทหารหนุ่มมีกำเนิดขึ้นมาเนื่องจากสภาพการณ์ทางการเมืองและที่เริ่มเข้าแทรกแซงทางการเมืองก็สืบเนื่องมาจากสภาพการเมืองที่สับสนวุ่นวายไร้ระเบียบในยุครัฐบาลประชาธิปไตยเบงบาน (พ.ศ. 2516-2519) การแทรกแซงการเมืองของกลุ่มทหารหนุ่มช่วงแรก ๆ กระทำอย่างจำกัดและระมัดระวัง พยายามเลือกประเด็นเคลื่อนไหวที่เห็นว่ามีผลกระทบต่อประโยชน์ร่วมของกองทัพอย่างชัดเจน ลักษณะการเคลื่อนไหวเป็นไปอย่างเป็นการป้องกันมิให้สภาพของกองทัพโดยรวมตกต่ำไปมากกว่าที่เป็นอยู่¹ เมื่อเกิดการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 กองกำลังที่เข้าไปสังหารและจับกุมนักศึกษาไมใช่กลุ่มทหารหนุ่ม** แต่กลุ่มทหารหนุ่มเป็นผู้คุมกองกำลังที่เข้าทำการยึดอำนาจในช่วงเย็นของวันเดียวกันดังที่ พท. รณชัย ศรีสุวรรณันท์ สมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มกล่าวว่า "ในการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 แม้ว่ากำลังที่เข้าเคลียร์และคุมสภาพในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระลอกแรกจะไม่ทหารก็ตาม แต่กำลังระลอกที่สองที่เป็นกำลังหลักของการปฏิรูป

* คำกล่าวของ พอ. มนูญ รูปขจร ต่อที่ประชุมแนวร่วมของกลุ่มทหารหนุ่มในวันศุกร์ที่ 27 มิถุนายน 2523

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ยังเติร์กกับทหารประชาธิปไตย: การวิเคราะห์บทบาททหารในการเมืองไทย หน้า 87

** กองกำลังที่บุกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระลอกแรกคือ ตำรวจตระเวนชายแดน กระทบแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้าน

การปกครองแผ่นดินนั้น ที่ใช้ยึดและรักษาสถานที่สำคัญ ๆ เช่น กองบัญชาการคณะปฏิวัติ
สถานีวิจัย สถานีโทรทัศน์และสถานที่สำคัญอื่น ๆ ก็ใช้กำลังทหารทั้งหมด รดถึงสัญลักษณ์แห่ง
อำนาจในการรัฐประหารของกองทัพทหารมาที่ 4 รักษาพระองค์ที่พญูเป็นผู้บังคับกองพันที่ถูก
ใช้ในการกิจของชาติครั้งนี้ด้วย"²

3.1 สาเหตุที่กลุ่มทหารหนุ่มเข้าแทรกแซงการเมือง

3.1.1 ความอ่อนแอของพรรคการเมืองความล้มเหลวของสถาบันรัฐสภา เป็นสาเหตุ
ที่ทำให้ทหารและกลุ่มทหารหนุ่ม เข้ามาแทรกแซงการเมืองโดยเฉพาะ สภาวการณ์การเมืองช่วง
ปี 2516-2519 เป็นช่วงที่สถาบันรัฐสภาและพรรคการเมืองเพิ่งเริ่มก่อตัวยังไม่เข้มแข็งจึงไม่
สามารถตอบสนองข้อเรียกร้องความต้องการของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ผลการเลือกตั้งมีพรรคเล็กพรรคน้อยมากมายในสภาไม่มีพรรคใด เข้มแข็งพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลจาก
พรรคเดียวได้บรรยากาศในรัฐสภาจึงมีความขัดแย้งแก่งแย่งอำนาจผลประโยชน์ของนักการเมือง
พรรคการเมืองไม่สามารถควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคให้อยู่ในระเบียบวินัยได้
และฐานสมาชิกของพรรคยังแคบไม่หยั่งลงถึงมวลชนระดับล่างทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ ทำ
ให้กลุ่มทหารหนุ่มไม่ค่อยเชื่อถือในประชาธิปไตยที่มีมากเกินไปและรู้สึกรังเกียจนักการเมืองไร้อุ
คมการณ์ทั้งหลาย จนนำไปสู่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519 ภายหลังการ
รัฐประหาร 20 ตุลาคม 2520 โค่นล้มรัฐบาลหอยและคณะทหารใต้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ
พ.ศ. 2521 และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 เมษายน 2522 เนื่องจากพระราชบัญญัติ
พรรคการเมืองออกไม่ทันพรรคการเมืองจึงเรียกตัวเองว่า "กลุ่มการเมือง" ที่สำคัญมีอยู่
3 กลุ่ม คือ พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคประชากรไทย แต่ทุกพรรคยังไม่มี
อำนาจเพียงพอที่จะเป็นรัฐบาลได้ ไม่มีพรรคใดที่มั่นใจว่าจะได้รับชัยชนะได้เสียข้างมากในสภา

²รณชัย ศรีสุวรรณันท์ ยุทธการยึดเมือง หน้า 23

และเห็นว่าทหารเป็นพลังสำคัญที่พรรคการเมืองไม่สามารถเอาชนะได้ในช่วงนั้น บทเรียนในช่วงปี พ.ศ. 2518-2519 ทำให้พรรคการเมืองเห็นความจำเป็นต้องร่วมมือกับฝ่ายทหารมากกว่าที่จะไปทำตัวเป็นฝ่ายตรงข้าม³ พรรคการเมืองแต่ละพรรคอยู่ในสภาพฟื้นตัวโดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นแกนรัฐบาลพลเรือนก่อนการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519 ได้รับความบอบช้ำจากการรัฐประหารคราวนั้นมากที่สุด โดยทั่วไปแล้วพรรคการเมืองก่อนการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2524 อยู่ในสภาพอ่อนแอ ทางค่านรัฐสภารัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสองสภาคือ สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา มีจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจเท่าเทียมกับสภาผู้แทนราษฎรซึ่งส่งผลให้รัฐสภามีความอ่อนแอเนื่องจากมีวุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งของรัฐบาลภายใต้อิทธิพลคณะทหารคอยถ่วงดุลย์การทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนจากการที่พรรคการเมืองและสถาบันรัฐสภาอยู่ในสภาพอ่อนแอเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทหารใช้อ้างว่าสถาบันเหล่านี้ไร้ประสิทธิภาพไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนทหารจึงเข้าแทรกแซงการเมือง

3.1.2 ความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือน เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มทหารหนุ่มและคณะทหารเข้าแทรกแซงการเมือง รัฐบาลพลเรือนที่มาจากเลือกตั้งปี 2518 ล้วนแต่เป็นรัฐบาลผสมไม่มีความมั่นคงแข็งแรงซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานตอบสนองความต้องการขอเรียกร้องของประชาชนที่มีอยู่สูงได้ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลภายใต้การนำของ มรว.ดิศกุลธิ์ ปราโมช ในปี 2518 หรือ มร.เสนีย์ ปราโมช ในปี 2519 จากความอ่อนแอของรัฐบาลพลเรือนนำไปสู่การรัฐประหารโดยคณะทหารในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ช่วงต่อมาภายหลังจากการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน 2522 ไม่มีพรรคการเมืองใดได้เสียงพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลเอกอภริยงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในฐานะคนกลางซึ่งมีกองทัพโดยเฉพาะกลุ่ม

³ สัจจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ห่องแก้ว พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของ
คนไทย หน้า 87

ทหารหนุ่มคนหนึ่งก็ได้เป็นผู้นำรัฐบาลโดยมีพรรคการเมืองเป็นฐาน แต่การดำเนินงานก็ไม่ค่อยจะมีประสิทธิภาพเนื่องจากเป็นรัฐบาลผสมเมื่อเผชิญวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 2522-2523 รัฐบาลถูกฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจปรากฏว่าวุฒิสมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีบางคนแสดงว่าทหารเริ่มถอนการสนับสนุนรัฐบาลจนถึงต้นปี 2523 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งกลุ่มทหารหนุ่มสนับสนุนได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นผู้ที่จัดตั้งรัฐบาลโดยมีพรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย และพรรคประชาธิปไตยเป็นฐาน รัฐบาลแห่งชาติชุดนี้ดูเหมือนจะมั่นคงแต่แล้วก็พบกับความแตกแยกเป็นผลมาจากการแก่งแย่งผลประโยชน์ของนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่ในเดือนมีนาคม 2524 เกิดรัฐบาลเปรม 2 ความเหลวแหลกของนักการเมือง การหวาดระแวงในนโยบายปฏิรูประบบเศรษฐกิจและจากความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือนดังกล่าวนี้เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้กลุ่มทหารเข้าแทรกแซงการเมือง

3.1.3 การดึงทหารเข้ามาเติมช่องว่างทางการเมือง เป็นสาเหตุที่ทำให้ทหารหนุ่มและคณะทหารเข้าแทรกแซงการเมือง ภายหลังจากการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย 14 ตุลาคม 2516 ประชาธิปไตยเบ่งบานเต็มที่ เป็นระยะเวลาแห่งความยุ่งเหยิงไร้ระเบียบในสังคม ไม่มีกลุ่มพลังใดที่เข้มแข็งที่สุดและเป็นหลักของสังคมได้จึงเกิดช่องว่างทางการเมืองหรือเกิดสุญญากาศแห่งอำนาจในระบบการเมือง กลุ่มพลังขวาเป็นฝ่ายตั้งรับทางการเมืองจึงพยายามดึงกองทัพซึ่งเป็นสถาบันที่มีระเบียบวินัยสูง มีความเข้มแข็งสูงสุดเข้ามาเติมช่องว่างทางการเมืองโดยป้ายสีแดงให้แก่พลังก้าวหน้าทำให้ทหารซึ่งกลัวภัยคอมมิวนิสต์อยู่แล้วเข้ามาแทรกแซงการเมืองให้ความช่วยเหลือกลุ่มพลังขวาในการก่อกวนการชุมนุมประท้วงของนักศึกษา ประชาชน และการสังหารผู้นำประชาชน ทิศนะของกลุ่มทหารหนุ่มที่มีต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเสรี เห็นว่าเป็นเหตุทำให้เกิดความยุ่งเหยิงและไร้ระเบียบ คณะทหารหนุ่มมิได้มีความพึงพอใจเป็นพิเศษกับประเภทหรือลักษณะของระบอบการปกครอง แต่พวกเขา mong ว่าระบอบการปกครองไหนก็ตามแม้จะเป็นประชาธิปไตยแบบครึ่งใบก็ตามหากสามารถมีเสถียรภาพสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่าง

ต่อเนื่องก็เพียงพอแล้ว⁴ การดึงทหารมาเติมช่องว่างทางการเมืองทำให้ทหารเกิดความตื่นตัวทางการเมืองจนเข้าแทรกแซงการเมืองทำการปฏิวัติรัฐประหารในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 แม้หลังจากนั้นกองทัพก็ยังเป็นหลักของสังคมอยู่เนื่องจากสถาบันการเมืองอันเป็นพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่ถูกล้มล้างไปทั้งรัฐสภา พรรคการเมืองมีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี 2522 พรรคการเมืองยังอ่อนแอมาก สถาบันทหารมีความเข้มแข็งกว่าโดยเฉพาะกลุ่มทหารหนุ่มได้เข้าคุมกองกำลังหลักในกองทัพมีอิทธิพลมากได้เข้าแทรกแซงการเมืองผลักดันให้ผู้นำทหารเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล ดังนั้นการดึงทหารเข้ามาเติมช่องว่างทางการเมือง ทำให้ทหารตื่นตัวทางการเมืองไม่ยอมกลับไปเป็นทหารอาชีพตามเดิม แต่จะเข้าแทรกแซงการเมืองยิ่งขึ้นจนถึงการปฏิวัติรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลพลเรือน

3.1.4 การที่ทหารมีลักษณะมีบทบาทเป็นตัวแทน เป็นสาเหตุให้ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมือง การที่ทหารได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำให้ทหารมีบทบาทเป็นตัวแทนของประชาชนปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติเพิ่มจากเดิมที่มีหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศอย่างเดียว โดยปกตินายทหารก็มาจากชนชั้นกลางจึงเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางอยู่แล้ว ภายหลังจากการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 คณะทหารโดยเฉพาะกลุ่มทหารหนุ่มได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และวุฒิสมาชิก ทำให้ทหารตื่นตัวทางการเมืองและเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองตั้งแต่ พันเอกประจักษ์ สว่างจิตร์ สมาชิกระดับนำของกลุ่มทหารหนุ่มกล่าวว่า "พวกผมเป็นทหารอาชีพ แต่เมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิกที่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ผมเองจึงคิดว่าเมื่อการเมืองเล่นเรา เราก็ต้องเล่นกับการเมือง"⁵

3.1.5 ระบบการเมืองไม่มีความต่อเนื่อง นับตั้งแต่การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 จนถึงก่อนจะมีการรัฐประหาร 1 เมษายน 2524 ประเทศไทยมีการรัฐประหารไปแล้ว

⁴ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ล.ค. หน้า 142

⁵ ประจักษ์ สว่างจิตร์ "ทรศนะของพันเอกประจักษ์ สว่างจิตร์" รวมประชาชาติ

รัฐธรรมนูญเปิดให้ตามปกติในปี 2519 ภายหลังจากปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อมีการแต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูปกลุ่มทหารหนุ่มได้รับการแต่งตั้งเป็นสมสภาปฏิรูป 4 คน ปี 2521 ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 6 คน และในปี 2522 สมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มได้รับการแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก 13 คน กลุ่มทหารหนุ่มได้อาศัยตำแหน่งทางการเมืองเหล่านี้ แสดงบทบาทและอิทธิพลทางการเมือง เช่น เมื่อเดือนตุลาคม 2522 รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ถูกฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ ในการลงมติปรากฏว่าสมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มได้ลงคะแนนไม่ไว้วางใจต่อรัฐมนตรีบางคนในรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ นี่เป็นสัญญาณว่าทหารหนุ่ม ซึ่งกุมกำลังเริ่มไม่พอใจพลเอกเกรียงศักดิ์แล้ว⁸ เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกเกรียงศักดิ์ในที่สุด

3.2.2 ระดับการข่มขู่ รูปแบบวิธีที่ใช้คือขู่คุกคามว่าจะไม่ให้ความร่วมมือหรือว่าจะใช้ความรุนแรง ภายหลังจากปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519 คณะทหารหนุ่มหนุนให้รัฐบาลหอยขึ้นบริหารประเทศ แต่เนื่องจากรัฐบาลหอยขึ้นนโยบายชาวจิตบริหารประเทศสร้างความแตกแยกระหว่างชนในชาติ มีผู้หนึ่งเข้าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นจำนวนมากกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจทวีสูงขึ้น มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนสูง การกระทำของรัฐบาลหอยได้สร้างความไม่พอใจให้กับปัญญาชน สื่อมวลชน ประชาชนและทหารบางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มทหารหนุ่ม กลุ่มทหารหนุ่มได้ข่มขู่คุกคามรัฐบาลว่าจะทำการรัฐประหารถ้าไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายให้ดีขึ้นโดยในวันที่ 3 มิถุนายน 2520 เคลื่อนกำลังออกมาและได้ส่งตัวแทนเข้าพบพลเอกเสรีม ฒ นคร ผู้บัญชาการทหารบกในเวลานั้น⁹ กลุ่มทหารหนุ่มได้เรียนให้ผู้บัญชาการทหารบกทราบถึงความไม่พึงพอใจในการบริหารประเทศของคณะรัฐบาลหอย... หากปล่อยให้รัฐบาลหอยบริหารประเทศต่อไปแล้วสถานการณ์จะเลวร้ายและทรุดหนักอย่างยากที่จะแก้ไขให้คืนดีได้¹⁰

⁸ เสถียร จันทิมาธร และชรรค์ชัย บุนปาน กองทัพกับประเทศไทย หน้า 149

⁹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ล.ก. หน้า 97

¹⁰ วิมลกล โรจนวิสุทธิ์ ยังเติร์กของไทย หน้า 12

3.2.3 ระดับการปลุก โดยไม่ปกป้องรัฐบาลเมื่อเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์ทางการเมืองเป็นการถอนการสนับสนุนรัฐบาลโดยเฉพาะกรณีที่เกิดกลุ่มทหารหนุ่มกระทำต่อรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะทหารหนุ่มมีความเห็นว่าบุคคลในคณะรัฐมนตรีหลายคนต้องการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะเข้ามาแก้ปัญหาของชาติ เมื่อรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ถูกฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อเดือนตุลาคม 2522 วุฒิสมาชิกไคลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลบางคนเป็นสัญญาณแจ้งเหตุว่ากลุ่มวุฒิสมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มเริ่มถอนการสนับสนุนรัฐบาล ในขณะเดียวกันภาพจน์ของพลเอกเปรมก็สูงเด่นขึ้นมาประชาชนนิยมยกย่องจากบุคคลที่เป็นคนขี้อือสะอาด กลุ่มทหารหนุ่มไคค่อย ๆ ถอนการสนับสนุนพลเอกเกรียงศักดิ์ไปสู่พลเอกเปรม มีการเคลื่อนไหวเพื่อเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลอีกวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523 ในขณะนั้นทางเลือกของพลเอกเกรียงศักดิ์มีอยู่ 3 ทางคือ ให้มีการอภิปรายและมีการลงมติ ทำการยุบสภาด้วยการปฏิบัติตัวเองหรือลาออก การปฏิบัติตัวเองของพลเอกเกรียงศักดิ์ ทำให้ไม่ไคแน่เพราะกำลังของพลเอกเกรียงศักดิ์ไม่มีอยู่ในมือแล้ว กำลังของกลุ่มทหารหนุ่มทั้งหมดไคเหไปหนุนให้กัลพลเอกเปรม คิณสุลานนท์ หมกสิ้นแล้ว การลาออกของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชะมนั้นนจึงเป็นข้อยุติที่ดีที่สุดในบรรยากาศขณะนั้น¹¹

3.2.4 การล้มล้างอำนาจหรือแย่งตำแหน่ง การปฏิวัติรัฐประหารเป็นการใช้กำลังรุนแรงขั้นสูงสุด การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน 6 ตุลาคม 2519 และการรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2520 เป็นการใช้ความรุนแรงขั้นสูงสุดที่คณะทหารกระทำต่อรัฐบาลพลเรือน เนื่องจากรัฐบาลประสบความล้มเหลวในการบริหารประเทศและการรัฐประหารทั้ง 2 ครั้งนี้ กลุ่มทหารหนุ่มเป็นกำลังหลักของฝ่ายทำการรัฐประหาร เนื่องจากเป็นนายทหารระดับกลางที่คุมกำลังโดยตรง กลุ่มทหารหนุ่มเป็นทั้งผู้ผลักดันให้นายทหารชั้นผู้ใหญ่ผู้นำกองทัพตัดสินใจกระทำรัฐประหารแล้ว กลุ่มทหารหนุ่มยังร่วมลงมือทำการรัฐประหารด้วย ภายหลังกการรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2520 นายทหารชั้นผู้ใหญ่จะผลักดันให้พลเรือเอกสัจจ ชลออยู่ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่กลุ่มทหาร

¹¹ รัชชัย ศรีสุวรรณันท์ ล.ค. หน้า 155

หนุ่มไม่เห็นด้วยโดยต้องการให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นนายกรัฐมนตรีเพราะคณะทหารหนุ่มได้มีมติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดควรจะเป็นนายกรัฐมนตรี ถ้าไม่ยอมจะทำการรัฐประหารข้อน พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์จึงเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนคณะปฏิวัติเดิมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 6 ลงวันที่ 22 ตุลาคมนั้นเปลี่ยนไปเป็นสภานโยบายแห่งชาติในพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นประธานสภานโยบายแห่งชาติ¹²

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่ากลุ่มทหารหนุ่มได้ใช้ทุกรูปแบบในการเข้าแทรกแซงการเมืองตั้งแต่ระดับต่ำสุดคือ ระดับการใช้อิทธิพลจนถึงขั้นใช้ความรุนแรงสูงสุดล้มล้างอำนาจรัฐบาลพลเรือน จากเงื่อนไขปัจจัยต่าง ๆ และการเคยผ่านการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการแทรกแซงการเมืองทำให้กลุ่มทหารหนุ่มนำตัวเองไปพบจุดจบในการกบฏ 1 เมษายน 2524

¹² แก้ววิเชียร แวสูงเนิน เมืองไทยกับการปฏิวัติ 20 ต.ค. 20 หน้า 51-52

กฎ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

4.1 สภาพการณ์และสาเหตุที่นำไปสู่การรัฐประหาร

เนื่องจากการรัฐประหารมีอำนาจเป็นการแทรกแซงการเมืองชั้นสูงสุดของทหารแต่การรัฐประหารจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยเงื่อนไขหลายประการ ทั้งเงื่อนไขภายนอกกองทัพ สภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม สำหรับกรณีการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 มีสาเหตุและเงื่อนไขที่นำไปสู่การรัฐประหารดังต่อไปนี้

4.1.1 เงื่อนไขภายในกองทัพ

4.1.1.1 ความขัดแย้งภายในกองทัพ โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มทหารหนุ่ม กับนายทหารกลุ่มอื่นในกองทัพบก ได้แก่ กลุ่มทหารประชาธิปไตย นายทหารเตรียม ทบ. รุน 5 และนายทหาร จปร. รุน 1-8 บางส่วน เนื่องจากภายหลังที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี สมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มได้รับแต่งตั้งให้เข้ากุมกองกำลังหลักของกองทัพบกตามรายละเอียดในบทที่ 2 และได้เข้าแทรกแซงการเมืองเพิ่มมากขึ้นตามรายละเอียดในบทที่ 3 กลุ่มทหารหนุ่มอุทกทหารกลุ่มอื่นกล่าวหาว่าเป็นทหารการเมือง มีความขัดแย้งระหว่างเตรียม ทบ. รุน 5 กับ จปร. รุน 7 ปรากฏอยู่ตามหน้าหนังสือพิมพ์หลายฉบับข้อประการหนึ่งที่อ้างก็คือ ครั้งที่มีการเลี้ยงรุ่นของ จปร. รุน 1-8 ที่สโมสรกองทัพบกสองครั้งไม่มีการเชิญรุ่น 7 ชาววัยเจาะต่อไปอีกว่าเตรียม ทบ. รุน 5 ขึ้นชมที่ จปร. รุน 1-8 ช่วยกันโคกเคียว จปร. รุน 7 นายทหารเตรียม ทบ. รุน 5 ได้แก่ พลตรีอาทิตย์ คำสิงห์เอก พลตรียุทธศักดิ์ คล่องตราจโรด ฯลฯ โดยเฉพาะพลตรียุทธศักดิ์ หนีปัญหาการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าให้สัมภาษณ์ว่า "...ชอบใจที่พันเอกเลิศ พึ่งพิศตร์ (เลขานุการ จปร. รุน 5) ไม่ได้แถลงข่าวการประชุมของ จปร. รุน 1-6 และ 8 ที่ระบุว่าทหารไม่ควรเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง... ยินดีที่ทหารไม่ออก

นอกแถว... นายกรัฐมนตรีเป็น ผบ.ทบ. เป็นรัฐมนตรีกลาโหม ท่านเล่นการเมืองอยู่แล้วทหารอื่นไม่ควรไปเล่นการเมืองอีก² ความขัดแย้งระหว่าง จปร. รุ่น 7 กับเตรียมทบ. รุ่น 5 คือ กรณีต่ออายุราชการพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก จปร. รุ่น 7 ไม่เห็นด้วย กับเตรียม ทบ.รุ่น 5 ที่สนับสนุนและเป็นตัวตั้งตัวตีให้มีการต่ออายุราชการถึงกล่าวพันเอกจำลองถึงกับกล่าวกระแทกถึงพลตรีอาทิตย์ กำลังเอกว่า "ถึงฟ้าให้คำ"³ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหารหนุ่มกับกลุ่มทหารประชาธิปไตยนั้นกลุ่มทหารประชาธิปไตยกล่าวหาว่ากลุ่มทหารหนุ่มว่าหมกหมุ่นทางการเมืองและการค้า กลุ่มทหารประชาธิปไตยส่วนมากเป็นนายทหารฝ่ายเสนาธิการและโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและไม่ได้คุมกำลัง กลุ่มทหารประชาธิปไตยได้วิจารณ์กลุ่มทหารหนุ่มว่า ไม่ได้แสดงตัวว่าต้องการระบอบประชาธิปไตยอย่างเปิดเผยและชัดเจน ซากทิศทางหรืออุดมการณ์ขึ้นน้ำจึง เป็นองค์กรที่ไม่แข็งแกร่ง ซากแนวร่วม จากความขัดแย้งถึงกล่าวกลุ่มทหารหนุ่มจึงถูกโคกเคี้ยว ได้รับความกดดันจากนายทหารรุ่นอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้กลุ่มทหารหนุ่มซึ่งมีกองกำลังอยู่ในมือจำนวนมากหาทางออกให้กับกลุ่มตน โดยการเข้าทำการรัฐประหารเพื่อ เข้ากุมอำนาจสูงสุดในกองทัพและคณะรัฐบาล

4.1.1.2 การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหาร ถือว่าเป็นจุดที่บอบบางมากเนื่องจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์โดยตรงของนายทหารในกองทัพทางด้านตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ความรับผิดชอบ สมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มนั้นได้เข้าดำรงตำแหน่งระดับผู้บังคับการกรมทหารในกองทัพภาคที่ 1 และส่วนบัญชาการซึ่งถือว่าเป็นกองกำลังที่มีความสำคัญสูงสุดในกองทัพเนื่องจากอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นส่วนมาก ส่วนใหญ่เป็นกองกำลังหลักที่เคยใช้ในการปฏิวัติรัฐประหารแทบทุกครั้งที่ผ่านมา ในช่วงต้นปี 2524 มีข่าวแพร่ออกมาว่า มีการแต่งตั้งนายทหารกลางปีในเดือนเมษายน 2524 โดยนายทหารกลุ่มทหารหนุ่มที่เคยคุมกองกำลังหลักอยู่จะถูกย้ายออกไป รวม

³"บทสัมภาษณ์พลตรียุทธศักดิ์ คล่องตรวจโรค" มติชน หน้า 12

ทั้งพลเอกสัทธ จิตรปฎิมา, รองผู้บัญชาการทหารบกจะถูกย้ายไปประจำกระทรวงกลาโหมหรือ กองบัญชาการทหารสูงสุด⁴ คาดหมายว่าพลโทวสิน อิศรางกูล ณ อยุธยา แม่ทัพภาคที่ 1 จะถูกย้ายออกไปและพลตรีอาทิตย์ กำลังเอก รองแม่ทัพภาคที่ 2 จะมาดำรงตำแหน่งแม่ทัพ ภาคที่ 1 แทน⁵ ถ้าการแต่งตั้งโยกย้ายดังกล่าวเกิดขึ้น คาดว่า จะส่งผลเสียมากกว่าผลดี ต่อนายทหารกลุ่มทหารหนุ่ม และนายทหารระดับสูงดังกล่าว ทำให้กลุ่มทหารหนุ่มร่วมมือกับพลเอก สัทธ จิตรปฎิมา และพลโทวสิน อิศรางกูล ณ อยุธยา ก่อการรัฐประหารขึ้นก่อนหน้าที่จะมีการแต่งตั้งโยกย้ายกลางปี

4.1.1.3 การต่ออายุราชการของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ตามจริงแล้ว พลเอกเปรม จะเกษียณอายุราชการในปี 2523 เพราะเมื่อเข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหาร บกในปี 2521 พลเอกเปรมมีอายุ 58 ปี เหลืออายุราชการอีก 2 ปี แต่ก่อนที่พลเอกเปรม จะเกษียณอายุราชการในเดือนกันยายน 2523 ได้มีการเคลื่อนไหวทั้งภายในและภายนอกกองทัพ เพื่อขอต่ออายุราชการให้พลเอกเปรมในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกไปอีก 1 ปี ผู้ที่เป็นหัว เรี่ยวหัวแรงรวบรวมชื่อและลายเซ็นนายทหารสามเหล่าทัพเพื่อทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อต่ออายุราชการพลเอกเปรมคือ พลตรีอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการ กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ โดยให้เหตุผลที่ว่า "...เราทำเพื่อความอยู่รอดของชาติบ้านเมือง ท่ามกลางอันตรายที่กำลังคืบคลานเข้าสู่ประเทศนี้ เราจำเป็นต้องเข้มแข็ง เราจำเป็นต้องสร้าง กองทัพบก คนที่จะสร้างกองทัพบกได้นั้นต้องเป็นคนที่ทหารศรัทธาและต้องมีความจริงใจในการ ทำงาน เขาศรัทธาคนอย่างนี้ ถึงจะไม่ใช้ทหารทั้งหมดก็เป็นทหารส่วนใหญ่..."⁶ การต่ออายุ ราชการพลเอกเปรมในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกเหมือนกับที่จอมพลถนอม และจอมพลประภาส กระทำให้ตนเองก่อนที่ถูกโค่นล้มอำนาจไป สำหรับการต่ออายุครั้งนี้ผู้คิดค้านไม่เห็นด้วยเป็น

⁴ กองบรรณาธิการมติชน "เผยเบื้องหลังปฏิวัติ 1 เมษายน-กบฏ 3 เมษายน"

มติชน หน้า 3

⁵ "นาทีวิกฤต" สยามใหม่ หน้า 15

⁶ ชมรมผู้สื่อข่าวรุ่นใหม่ ล.ค. หน้า 100

จำนวนมากทั้งภายในและภายนอกกองทัพ สำหรับกลุ่มทหารหนุ่มได้รับรู้เรื่องนี้านพอควรโดยพันเอก ชูหงษ์ มัทพันธ์ หนึ่งในกลุ่มทหารหนุ่มซึ่งเป็นนายทหารคนสนิทติดตามพลเอกเปรมได้นำเอาความ ไปแจ้งให้กับเพื่อนร่วมรุ่นทั้งหลายให้รู้ว่าพลเอกเปรมจะมีการต่ออายุราชการไปอีก เพื่อที่จะเป็นผู้ รับผิดชอบงานสำคัญของชาติในปี 2525 คือ การฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี"⁷

กลุ่มทหารหนุ่มได้มีท่าทีต่อการต่ออายุราชการของพลเอกเปรมเหมือนกับจะวางตัวเป็นกลางเพราะ ไม่ได้มีการออกแถลงการณ์ในนามของกลุ่มในเรื่องนี้แต่ประการใด แต่มีการพูดและออกความเห็น เป็นการส่วนตัวของพลเอกจำลองและพลเอกประจักษ์ ท่านองไม่เห็นด้วย⁸ เนื่องจากกลุ่ม ทหารหนุ่มยึดถือหลักการมากกว่าตัวบุคคลจึงไม่เห็นด้วยกับการแก้กฎหมายเพื่อต่ออายุราชการให้ กับคน ๆ เดียว ดังนั้นกลุ่มทหารหนุ่มจึงขัดแย้งกับกลุ่มเตรียม ทบ.รุ่น 5 โดยเฉพาะพลตรี อาทิตย์ ที่เป็นตัวตั้งตัวตีให้มีการต่ออายุราชการให้พลเอกเปรม พลเอกสัณฑ์ ซึ่งเป็นประธาน คณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีก็ได้แสดงออกอย่างเปิดเผยในการคัดค้านการตัดสินใจต่ออายุใน ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกของพลเอกเปรม เนื่องจากพลเอกสัณฑ์ต้องเสียโอกาสที่จะเลื่อน ตำแหน่งจากรองผู้บัญชาการทหารบกไปเป็นผู้บัญชาการทหารบกแทนพลเอกเปรม นอกจากนี้พรรค ประชาธิปัตย์ องค์การนักศึกษา 18 สถาบัน กลุ่มพลังประชาธิปไตยต่าง ๆ ได้คัดค้านการต่ออายุ ครั้งนี้อย่างกว้างขวางแต่ภายหลังจากรองนายกรัฐมนตรีผู้นำพรรคร่วมรัฐบาลได้แก่ พันเอกถนัด (ประชาธิปไตย) นายบุญชู (กิจสังคม) พลตรีประมาณ (ชาติไทย) พลเอกเสรีม พร้อมด้วย พันเอกพล หัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 4 กันยายน 2523 แล้วพรรคการเมืองเหล่านี้จึงขอมสนับสนุนการต่ออายุราชการของพลเอก เปรมเนื่องมาจาก "ข้อมูลใหม่" ตามแถลงการณ์ของพรรคประชาธิปัตย์ที่ออกมาหลังจากนั้นว่า ฟ...หลังจากหัวหน้าพรรคได้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยรองนายก

⁷ กองบรรณาธิการมติชน ล.ต. หน้า 3

⁸ รณชัย ศรีสุวรรณันท์ ยุทธการยึดเมือง หน้า 161

รัฐมนตรีอีก 3 ท่าน และหัวหน้าพรรคสยามประชาธิปไตย ในวันที่เมื่อเวลา 15.30 น. หัวหน้าพรรคไทน์นำข้อมูลใหม่มาให้ที่ประชุมพิจารณา พรรคได้พิจารณาข้อมูลไปแล้วได้ลงมติไม่ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ⁹ ส่งผลให้การเนอต่ออายุราชการพลเอกเปรมผ่านทางกฎหมายดังกล่าวผ่านทางรัฐสภาส่งผลให้พลเอกเปรมได้รับการต่ออายุราชการในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกอีก 1 ปี สำเร็จตามความประสงค์ของพลตรีอาทิตย์ กำลัษเฐกุล ซึ่งเป็นผู้ยื่นเสนอกฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พันเอกจำลอง ศรีเมือง กลุ่มนายทหารหนุ่มและเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีถึงกับกล่าวถึงการกระทำของพลตรีอาทิตย์ว่า เป็นการดึงเท้าให้ต่ำ ผลการต่ออายุราชการของพลเอกเปรมครั้งนี้ได้สร้างความแตกแยกขึ้นในกองทัพและในวงการเมือง เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่น่าไปสู่การรัฐประหาร

4.1.2 เงื่อนไขภายในกองทัพ

4.1.2.1 ความขัดแย้งภายในรัฐบาลระหว่างพรรคการเมืองรวมรัฐบาล

ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523 อันเนื่องจากปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจนฝ่ายค้านประคบด้วยพรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชากรไทย และพรรคสยามประชาธิปไตย เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล แต่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ได้ประกาศลาออกจากที่ประชุมรัฐสภาและได้มีการชาวเสียง ส.ส. และวุฒิสมาชิก เพื่อจะหานายกรัฐมนตรีคนต่อไปในวันที่ 3 มีนาคม 2523 พรรคต่าง ๆ มีมติตรงกันว่า สนับสนุนให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป¹⁰ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขาดฐานการสนับสนุนจากรัฐสภา ไม่มีพรรคการเมืองที่ละสนับสนุนและขาดฐานทางเศรษฐกิจที่จะมาสนับสนุน จึงต้องขอการสนับสนุนจากพรรคการเมือง 3 พรรค คือ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย และพรรคประชาธิปัตย์

⁹ ชมรมผู้สื่อข่าวรุ่นใหม่ ล.ค. หน้า 46

¹⁰ ตระกูล มีชัย ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจเอกชนและข้าราชการกับการเมืองไทย หน้า 298

เมื่อประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรีออกมาปรากฏว่ามีลักษณะของการถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างรัฐมนตรีร่วมกระทรวง ซึ่งมีทั้งรัฐมนตรีในโควตาของพลเอกเปรม และรัฐมนตรีในโควตาของพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก 5 กระทรวงสำคัญด้านเศรษฐกิจคือ¹¹

กระทรวงการคลัง

1. นายอานวย วิสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการ (กิจสังคม)
2. นายเปรม ตันเถียร รัฐมนตรีช่วยว่าการ (กิจสังคม)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1. นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการ (ชาติไทย)
2. นายอาทิตย์ อภาภิรม รัฐมนตรีช่วยว่าการ (พล.อ. เปรม)
3. น.ต. ปุณมี ปุณศรี รัฐมนตรีช่วยว่าการ (กิจสังคม)
4. พ.ต.อ. กฤษ สังขทรัพย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ (ชาติไทย)

กระทรวงคมนาคม

1. พล.ร.อ. อมร ศิริกาญะ รัฐมนตรีว่าการ (พล.อ. เปรม)
2. พ.อ. พล เริงประเสริฐวิทย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ (สยามประชาธิปไตย)
3. น.ท. ทินกร พันธุ์กระวี รัฐมนตรีช่วยว่าการ (ชาติไทย)
4. นายยศ อินทรโกมาลย์สุต รัฐมนตรีช่วยว่าการ (กิจสังคม)

กระทรวงพาณิชย์

1. นายตามใจ ช่างโต รัฐมนตรีว่าการ (ชาติไทย)
2. นายวิศิษฐ์ อดันส์จ่า รัฐมนตรีช่วยว่าการ (กิจสังคม)
3. นายไพโรจน์ ชัยพร รัฐมนตรีช่วยว่าการ (ประชาธิปไตย)

¹¹ สยามจดหมายเหตุ หน้า 281

กระทรวงอุตสาหกรรม

1. พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการ (ชาวไทย)
2. นายโกศล ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ (กิจสังคม)
3. นายไกรสร ตันติพงษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ (ประชาธิปไตย)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในรัฐบาลพลเอกเปรม ชุณหะวัณ คือ ความขัดแย้งระหว่างพรรคกิจสังคมและพรรคชาติไทย โดยเฉพาะในค่านเศรษฐกิจที่ทั้งสองพรรค บรรารณจะเข้าไปควบคุมดำเนินงาน ปัญหาที่ขัดแย้งก็คือ เรื่องน้ำตาลทรายขาดแคลน เรื่องการประกันราคาข้าว และปัญหาความขัดแย้งเรื่อง การซื้อน้ำมัน

4.1.2.2 วิกฤตการณ์ทางค่านเศรษฐกิจ รัฐบาลในวันของรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางค่านเศรษฐกิจได้โดยมีประสิทธิภาพเนื่องจากรัฐมนตรีต่างพรรคการเมืองมีว่แต่แก่งแย่งผลประโยชน์กัน โดยเฉพาะรัฐมนตรีสังกัดพรรคกิจสังคมกับพรรคชาติไทยระหว่างนายบรรหาร ศิลปอาชา กับนายโกศล ไกรฤกษ์ เรื่องอำนาจการทำงานในกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ และพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ กับนายวิสิษฐ์ ตันสังจา ในศึกทะเลาะกัน กระทรวงอุตสาหกรรมได้ก่อความรำคาญแก่ประชาชนได้หัวหน้าจากเสียงบ่นที่ว่าไม่เคยเห็นรัฐมนตรีทะเลาะกัน เรื่องผลประโยชน์ของชาวบ้านสักที¹² การที่รัฐมนตรีมีแต่ทะเลาะกันทำให้ไม่ได้ทุ่มเทกำลังแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างเต็มที่มีการนำเงินคงคลังของรัฐบาลออกมาใช้จ่ายฟุ่มเฟือยจนสถานะเงินคงคลังของรัฐบาลตกต่ำลงมากซึ่งวิกฤตการณ์ทางการคลังได้เคยนำไปสู่การปฏิวัติรัฐประหารมาแล้วในอดีต ภาวะเงินเฟ้อสูงขึ้น ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้น มีการเรียกร้องขอขึ้นค่าจ้างแรงงาน ในขณะที่สภาพการขาดทุนของรัฐวิสาหกิจบางแห่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น การที่รัฐบาลยึดโรงกลั่นน้ำมันบางจากมาดำเนินการเองไม่มีความแน่ใจว่าจะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเอกชน การที่รัฐบาลประกาศขึ้นภาษีสินค้าบางชนิดทำให้น้อยกว่าเดิมประมาณ 1,000 ล้านบาท ทำให้มีปัญหาทางการคลัง อีกประเด็นหนึ่งทีมเศรษฐกิจของนายบุญชู มีแนวทางดำเนินงานทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า "บรมห้รวมไทย" ซึ่งมีผลนำไปสู่การปฏิวัติเจียบ

¹² "รัฐประหาร 1 เมษายน ใครได้ใครเสีย" มติชนสัปดาห์ หน้า 5

ทางการเมือง ถ้าสำเร็จจะทำให้กลุ่มธุรกิจมีอำนาจในการบริหารงานเศรษฐกิจของชาติ กลุ่มธุรกิจจะกอบโกยทุนรอนไว้เป็นจำนวนมากด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ความไม่ฝืดของงบประมาณบรรลุผลสำเร็จ¹³ ซึ่งกลุ่มทหารหนุ่มไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดของนายบุญชู ผลจากความค่อยประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไขนำไปสู่รัฐประหาร

โดยสรุปแล้วปัจจัยที่นำไปสู่การรัฐประหารมาจากเงื่อนไขในกองทัพเองและเงื่อนไขภายนอกกองทัพ แต่ประเด็นหลักจะอยู่ที่ความขัดแย้งแก่งแย่งอำนาจกันเองในหมู่ผู้นำการเมืองและผู้นำกองทัพ ส่วนสาเหตุอื่น ๆ เช่น สาเหตุที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและภาวะทางสังคมที่กล่าวอ้างกันขึ้นมาเป็นเพียงสาเหตุอันเป็นผลพลอยได้ ซึ่งเนื่องมาจากภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติโดยส่วนรวม เป็นส่วนประกอบเท่านั้น ฉะนั้นโดยผลแห่งการศึกษาภาวะทางการเมืองของไทย โดยตลอดแล้วจึงสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุส่วนที่สำคัญของการยึดอำนาจในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นครั้งใดก็ตามคือ การแข่งขันกันมีอำนาจของผู้นำทางการเมืองจนเกิดการแตกแยกกันโดยมีจุดประสงค์เพื่อการกุมอำนาจในการบริหารประเทศนั่นเอง¹⁴

4.2 กรณีรัฐประหาร 1 เมษายน พ.ศ. 2524

วันที่ 1 เมษายน 2524

การรัฐประหารเริ่มขึ้นในวันที่ 31 มีนาคม 2524 เวลาประมาณ 21.00 น. เมื่อกลุ่มทหารหนุ่มซึ่งนำโดยพันเอกประจักษ์ สว่างจิตร ยกกำลังไปที่บ้านสี่เสาเทเวศร์บ้านพักของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารบก แจกความประสงค์ให้เปลี่ยนแปลงรัฐบาลทั้งชุด รวมทั้งให้พลเอกเปรม พิจารณาตนเองด้วยโดยเสนอทางเลือก 2 ทางคือ ให้ทำการปฏิบัติตัวเองหรือให้นายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่ง¹⁵ โดยพลเอก

¹³ บุญชนะ อัครถาวร บันทึกการปฏิบัติ 1-3 เมษายน 2524 กับข้าพเจ้า หน้า 220

¹⁴ เสนอ จันทร่า "สาเหตุของการยึดอำนาจในประเทศไทย(พ.ศ. 2454-2514)"

¹⁵ กองบรรณาธิการมติชน ล.ค. หน้า 3

เปรมได้โทรศัพท์กราบบังคมทูลพระราชมาราชินีและพระราชินีได้รับสั่งขอพูดกับพันเอกประจักษ์
 ในขณะที่พันเอกประจักษ์พูดโทรศัพท์ พลเอกเปรมได้ถือโอกาสหลบจากบ้านพักเพื่อเข้าไปใน
 พระราชวังกราบบังคมทูลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและราชวงศ์เสด็จไปประทับที่
 นครราชสีมา คณะผู้ก่อการรัฐประหารซึ่งเรียกตนเองว่า "คณะปฏิวัติ" ภายใต้การนำของ
 พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา รองผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ พลโทสิน
 อิศรางกูร ณ อยุธยา แม่ทัพกองทัพภาคที่ 1 เป็นรองหัวหน้าคณะปฏิวัติ พร้อมด้วยนายทหาร
 กลุ่มทหารหนุ่มได้เข้ายึดอำนาจตั้งแต่วันที่ 02.00 น. ของวันที่ 1 เมษายน 2524 กำลัง
 หลักที่ใช้ในการรัฐประหารครั้งนี้ประกอบด้วย กรมทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์มีกองพันที่ 1
 กองพันที่ 2 วางกำลังบริเวณท้องสนามหลวง กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงการต่างประเทศ
 และท่าพระจันทร์ กรมทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ ตั้งปืนใหญ่ 105 มม. 2 กระบอกที่ท้อง
 สนามหลวง กรมทหารราบที่ 19 กองพันที่ 1 กองพันที่ 2 และกองพันที่ 3 กรมทหารม้า
 ที่ 1 รักษาพระองค์ กรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ และกรม ป.ต.อ.¹⁶ นับว่าคณะ
 ปฏิวัติประสบความสำเร็จเมื่อเริ่มปฏิบัติการในการจู่โจมเข้ายึดเป้าหมายสถานที่อื่นเป็นศูนย์
 กลางการบริหารและกองบัญชาการทหารของรัฐบาล เป้าหมายเครื่องมือสื่อสารได้แก่ สถานี
 วิทยุโทรทัศน์ ส่วนเป้าหมายบุคคลนั้นกองกำลังคณะปฏิวัติได้เข้าดงตัวนายกรัฐมนตรีก่อนปล่อย
 ให้หลบหนีเข้าไปในพระราชวังได้ ข้อผิดพลาดจุดนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คณะปฏิวัติประสบ
 ความพ่ายแพ้ในที่สุด

คณะปฏิวัติได้ใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงออกประกาศคำสั่งคณะปฏิวัติฉบับต่าง ๆ
 เริ่มตั้งแต่วันที่ 02.00 น.เศษ เป็นต้นมา ประกาศให้คณะรัฐบาล รัฐธรรมนูญ สภาสิ้นสุดลง
 ให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนไปรายงานตัวต่อหัวหน้าคณะปฏิวัติที่กอง
 บัญชาการคณะปฏิวัติหอประชุมกองทัพบก ประกาศให้ปลัดกระทรวงปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรีที่
 สิ้นสุด ห้ามไม่ให้มีการมั่วสุมทางการเมืองตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ห้ามกักตุนและขึ้นราคาสินค้า
 ประกาศแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปฏิวัติ และให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่งถ่ายทอดสดรายการ

¹⁶"รายงานพิเศษปฏิวัติ" มติชนสุดสัปดาห์ หน้า 5

ของฝ่ายปฏิวัติ จากแถลงการณ์ของคณะปฏิวัติได้แถลงเหตุผลของการปฏิวัติรัฐประหารไว้
2 ประเด็นสำคัญคือ¹⁷

1) เพื่อแก้ปัญหาเรื้อรังของชาติทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาพื้นฐานอันได้แก่ ปัญหา
ค่าครองชีพ ปัญหาความสงบความเรียบร้อยในประเทศ ปัญหาความมีเสถียรภาพทางการเมือง
และปัญหาด้านสังคมอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องมีผลกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของชาติและความ
ผาสุกของประชาชนพลเมือง

2) เพื่อวางพื้นฐานที่มั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตย โดยจะตั้งระบอบประชาธิปไตย
ที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

ส่วนทางฝ่ายรัฐบาลนั้น พลเอกเปรมซึ่งอยู่ในพระราชวังใต้ทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และเจ้าฟ้าทุกพระองค์เสด็จแปรพระราชฐานไป
พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ในวันที่ 1 เมษายน 2524 เวลาประมาณ 10.00 น. ขบวน
เสด็จฯเดินทางถึงนครราชสีมา เวลา 12.10 น. ได้เสด็จประทับที่นครราชสีมา การที่ฝ่าย
คณะปฏิวัติไม่ถวายการอารักขาให้ทรงประทับอยู่ในกรุงเทพฯ และปล่อยให้พลเอกเปรมติดตาม
เสด็จไปนครราชสีมาด้วยการพลาศเป้าหมายบุคคล ซึ่งส่งผลให้คณะปฏิวัติประสบความสำเร็จ
ในที่สุด ที่นครราชสีมาฝ่ายพลเอกเปรมได้จัดตั้งกองอำนาจการร่วมรักษาความสงบแห่งชาติ
ขึ้นเพื่อต่อต้านคณะปฏิวัติ

ขณะที่กรุงเทพฯ ฝ่ายคณะปฏิวัติยังคงใช้สถานีวิทยุโทรทัศน์ประกาศคำสั่งต่าง ๆ
คณะปฏิวัติและแพร่ข่าวสารที่คณะปฏิวัติมีถึงประชาชนถือว่าคณะปฏิวัติอยู่ในฐานะฝ่ายรุก ทาง
นครราชสีมา เวลา 15.30 น. พลเอกเปรมได้ออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนและบันทึกเสียง
ออกอากาศสถานีวิทยุในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือความว่า
คนได้รับการสนับสนุนจากทหารจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีในหลวง พระราชินี และรัชทายาท
ก็ยังประทับอยู่...พลเอกเปรมกล่าวว่าได้ตั้งกองกำลังแห่งชาติ อันประกอบด้วย กองทัพ
ภาคที่ 1 บางส่วน กองทัพภาคที่ 2 , 3 และ 4 กองทัพอากาศ ตำรวจ

¹⁷ สยามจดหมายเหตุ หน้า 401

ประชาชน เพื่อแก้ไขสถานการณ์ให้กลับคืนโดยเร็ว¹⁸

ในช่วงเช้าของวันที่ 1 เมษายน 2524 ฝ่ายคณะปฏิวัติถือเป็นฝ่ายเดินเกมรุกเนื่องจากสามารถเข้าควบคุมสถานที่สำคัญ ศูนย์กลางการบริหารราชการในกรุงเทพฯ ไว้ได้ พร้อมทั้งควบคุมสถานีวิทยุโทรทัศน์ให้ทำการเผยแพร่ข่าวสารของคณะปฏิวัติต่อประชาชน ในช่วงบ่ายของวันเดียวกัน ฝ่ายรัฐบาลซึ่งปักหลักอยู่ที่นครราชสีมาจัดตั้งกองอำนาจการร่วมรักษาความสงบแห่งชาติที่ค่ายสุรนารีให้ใช้สถานีวิทยุโทรทัศน์ในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกอากาศตอบโต้กับคณะปฏิวัติโดยนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมราชินีนาถมาอ่านออกอากาศด้วย ฝ่ายรัฐบาลใช้พระบรมราชโองการปลดพลเอกสันทออกจากราชการ ใช้คำสั่งกระทรวงกลาโหมปลดนายทหารกลุ่มทหารหนุ่มในคณะปฏิวัติออกจากตำแหน่ง ฝ่ายคณะปฏิวัติได้ออกคำสั่งคณะปลดพลตรีอาทิตย์ และนายทหารฝ่ายรัฐบาลออกจากตำแหน่งเช่นกัน ในวันที่ 1 เมษายน ยังไม่มีฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบ ช่วงตอนกลางคืนทั้งสองฝ่ายต่างออกตรวจเยี่ยมให้กำลังใจทหารฝ่ายตนโดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาลนั้นพระบาทสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ใต้ทรงออกตรวจเยี่ยมทหารฝ่ายรัฐบาลที่นครราชสีมาด้วย

วันที่ 2 เมษายน 2524

ในวันที่สองของการรัฐประหารคณะปฏิวัติเริ่มคลั่งเป็นฝ่ายรับเนื่องจากข้อผิดพลาดด้านควบคุมเป้าหมายตัวบุคคลที่คณะปฏิวัติไม่สามารถควบคุมจับกุมไว้ได้ ได้แก่ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และผู้บัญชาการทหารบก และไม่วายการอารักขาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและราชวงศ์ให้ทรงประทับอยู่ในกรุงเทพฯ การพลาดเป้าหมายตัวบุคคลดังกล่าวทำให้ฝ่ายรัฐบาลใช้สถาบันกษัตริย์อันเป็นที่เคารพรักของประชาชนส่วนใหญ่สร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายตน เป็นการบอกประชาชนและทหารทั่วไปว่าพวกตนอยู่ฝ่ายเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งก็ใช้ได้ผล ทำให้กองกำลังฝ่ายปฏิวัติกำลังเสียใจยอมรับการพ่ายแพ้ในที่สุด สถาบันกษัตริย์ถือเป็นตัวแปรทางการเมืองที่สำคัญและเป็นตัวชี้ขาดผลการรัฐประหารครั้งนี้ด้วย

¹⁸"รายงานพิเศษปฏิวัติ" ล.ค. หน้า 32

วันที่ 2 เมษายน 2524 ช่วงเข้าคณะปฏิวัติได้ออกแถลงการณ์ฉบับที่ 3 ความว่า การปฏิวัติครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการปฏิวัติอย่างที่เคยทำกันมาหากแต่เป็นการปฏิวัติประชาธิปไตย ที่ผ่านมานับจาก พ.ศ. 2475 เป็นการปกครองระบอบเผด็จการของคนหยิบมือเดียว ช่องว่าง คนจนคนรวยยิ่งห่างประชาธิปไตยเท่านั้นก็แก้ปัญหาคำต่าง ๆ ได้ ซึ่งต้องยืค่อานก่อน¹⁹ แต่ช่วงสายถึงเย็นคณะปฏิวัติซึ่งตกเป็นฝ่ายรับก็เริ่มเข้าหาฐานสนับสนุนจากประชาชนและ พลังต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกร กรรมกร นักศึกษาปัญญาชน ประเด็นสำคัญที่ฝ่ายปฏิวัติ พยายามเสนอให้กลุ่มพลังประชาชนมีหลายข้อด้วยกันคือ²⁰

1. ใช้รัฐธรรมนูญปี 2521 โดยตัดบทเฉพาะกาล
2. ให้มีการจัดตั้งคณะรัฐบาลใหม่ภายใน 15 วัน
3. คงบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกไว้เช่นเดิมไม่ยุบสภา
4. ให้มีการชุมนุมทางการเมืองได้
5. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์การมวลชน ทั้งนี้สื่อนักศึกษา กรรมกร ชาวนา
6. ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 42 คดีคล้ายการกดสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์
7. จัดตั้งสภาาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง องค์การมวลชน และพลเรือน ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ
8. ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 3 กรณีไต่รภาคอันขัดกับเสรีภาพของลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานฉบับปัจจุบันให้กรรมกร
9. ขอมรับรองให้มีการจัดตั้งและดำเนินการใด ๆ ตามอนุสัญญา ไอ.แอล.โอ.ได้ คณะปฏิวัติพยายามเข้าหาประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเพื่อความชอบธรรมให้กับฝ่ายตนแต่การที่คณะปฏิวัติทิ้งอะห็นมาเอาใจประชาชนในวันที่ 2 ของการรัฐประหารเมื่อเริ่มตกเป็นฝ่ายรับ จึงทำให้เกิดความรู้สึกของประชาชนว่าคณะปฏิวัติอาจจะไม่จริงใจและใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือ²¹ กลุ่มพลังต่าง ๆ จึงถึงเลใจที่จะร่วมมือกับคณะปฏิวัติ แต่ก็พอใจ

¹⁹"นาที่วิกฤต" ล.ค. หน้า 8

²⁰ กองบรรณาธิการสยามใหม่ บทเรียนกบฏ 1 เมษา หน้า 28-29

²¹ ล.ค. หน้า 31

สนใจในข้อเสนอของคณะปฏิวัติเห็นได้จากกรณีที่ประชาชนนับหมื่นคนไปชุมนุมที่ห้องสนามหลวง
 คอนเย็นวันที่ ๒ เมษายน ตามคำเชิญชวนของคณะปฏิวัติเพื่อพบตัวแทนคณะปฏิวัติคือ
 พันเอกประจักษ์ สว่างจิตร และคณะพันเอกประจักษ์ได้ชี้แจงสาเหตุของการปฏิวัติว่า
 กระทบเพราะ การต่ออายุ ผบ.ทบ.ของพลเอกเปรม, ทหารผู้ได้บังคับบัญชาที่ชายแดนทำศึก
 อย่างหนักกรณีโนนหมากมุ่นไม่ได้รับการเหลียวแล, คณะรัฐมนตรีที่พลเอกเปรมแต่งตั้งไม่มีคุณภาพ
 การปรับปรุง ครม. เป็น "เปรม 2" มีการเล่นพวก เช่น กรณีพลตรีสุตสาข หัสติน
 พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์²² นอกจากนี้เขาหาประชาชนแล้วคณะปฏิวัติยังหึงสถาบัน
 ศาสนาโดยพันเอกมณูญ รูปขจร เสนาธิการคณะปฏิวัติก็เดินทางมาเข้าเฝ้าสมเด็จพระ
 สังฆราชพร้อมด้วยทหารจำนวนมาก ซึ่งทหารติดตามผู้หนึ่งกล่าวว่าเป็นการเดินทางมาราบหูล
 ถวายรายงานและขอเท็จจริงต่าง ๆ²³

ทางฝ่ายรัฐบาลซึ่งกลับมาเป็นฝ่ายรุกได้ส่งเครื่องบิน เอฟ.5 อี จำนวน 2 ลำ
 มาบินขู่ขวัญโฉบเหนือ่านฟ้ากรุงเทพฯ 3 เที่ยวบิน เป็นรูปกากบาท ที่ค่ายสุรนารี นครราชสีมา
 บรรดาข้าราชการทหารและพลเรือนชั้นผู้ใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ฯลฯ ได้เดินทางไปรายงานตัวต่อพลเอกเปรมอย่างล้นคั่ง สถานีวิทย์ของทหารอากาศและ
 ทหารเรือในกรุงเทพฯ เริ่มหันไปถ่ายทอดรายการของฝ่ายรัฐบาล กลุ่มกระหิงแคงโดยการนำ
 ของพลตรีสุตสาข หัสติน ณ อยุธยา ได้ออกบิดโปสเตอร์คัดค้านรัฐประหาร พลเอกสายหยุด
 เกิดผล เสนาธิการทหารและพลตำรวจเอกมณฑลชัย พันธุ์คงชื่น อธิการกรมตำรวจซึ่งเคย
 ร่วมกับคณะปฏิวัติโค่นไป เข้ากับฝ่ายรัฐบาล

วันที่ 3 เมษายน 2524

คอนยารุ่งของวันที่ 3 เมษายน 2524 กองกำลังของฝ่ายรัฐบาลที่เรียกว่า
 หน่วยรบเฉพาะกิจสุรนารี ได้รุกเข้ายึดพื้นที่ในเขตกรุงเทพฯ โดยใช้กำลังทางอากาศคุ้มกัน

²²"หน้าที่วิกฤต" ล.ต. หน้า 10

²³"รายงานพิเศษปฏิวัติ" ล.ต. หน้า 47

พลตรีอาทิตย์ได้เล่าว่า "...ผมสั่งให้กรมทหารราบที่ 21 เคลื่อนย้ายกำลังจากชลบุรี เข้า กรุงเทพฯ ส่งเคลื่อนย้ายกองกำลังนาวิกโยธินอีกหนึ่งกองพัน ให้เคลื่อนย้ายกองกำลังเข้า ยึดสวนลุมพินี สั่งกำลังทหารเรือจำนวนหนึ่งเข้ายึดสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ยึดให้เสร็จก่อน เข้าตรูวันที่ 3..." กองกำลังฝ่ายรัฐบาลรุกคืบหน้าอย่างรวดเร็วมีขวัญกำลังใจดีมากใน ขณะที่กองกำลังของคณะปฏิวัติเสียกำลังใจจากสงครามจิตวิทยาของฝ่ายรัฐบาล บางส่วนจึง ยอมวางอาวุธถอนกำลังกลับที่ตั้ง ซึ่งแม้แต่นายทหารของคณะปฏิวัติก็คาดไม่ถึง ในตอนเช้า ประมาณ 07.15 น. พันเอกประจักษ์ และคณะถูกจับกุมขณะออกตรวจเยี่ยมกองกำลังฝ่าย ปฏิวัติโดยไม่รู้วาทหารฝ่ายตนเองถอนตัวไปแล้วเหลือแต่ทหารฝ่ายรัฐบาลที่บริเวณสี่แยกพระราชวัง จิตรลดาโรฐาน ฝ่ายรัฐบาลได้เข้ายึดกรุงเทพฯ จากฝ่ายปฏิวัติได้ทั้งหมดในเวลาประมาณ 10.00 น. กองกำลังฝ่ายปฏิวัติได้ทยอยกลับเข้ากรมกองหมด พลเอกสฤษดิ์ และผู้นำการรัฐประหาร จำนวนหนึ่งได้แยกย้ายกันหลบหนีออกนอกประเทศเป็นการสิ้นสุดการรัฐประหาร ซึ่งคณะปฏิวัติ เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ถูกเรียกว่า ผู้ก่อการกบฏ พันเอกมณูญ ผู้นำกลุ่มทหารหนุ่มเลขาธิการคณะ ปฏิวัติซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีได้เขียนบันทึกความในใจด้วยลายมือถึงสื่อมวลชนไว้ว่า "... เรามีสิ่งหนึ่งอย่างแยกไม่ออก นั่นคือ ความเป็นเพื่อนมนุษย์คนไทยด้วยกัน ควรรักและเห็นอก เห็นใจกัน สามัคคีกันเพื่อคนไทยทั้งชาติ ไม่ควรหับคนล้มและไม่ควรฉวยโอกาสในขณะที่คนล้ม ไม่มีโอกาส ทำไมไม่สู้กันอย่างลูกผู้ชายในฐานะเท่าเทียมกันโดยไม่ต้องใช้...หรือจาก... แผ่นดินนี้ซึ่งมีความยุติธรรมน้อยเหลือเกิน

ไม่ใช่ทั้งกรรมเวรของเราหรือโชคความของใครหรอก คนนี้แหละที่สร้างความ ไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนคนไทยทั้งแผ่นดิน"²⁵

²⁴ กองบรรณาธิการสยามใหม่ ล.ค. หน้า 106

²⁵ "ทำไมไม่สู้กันอย่างลูกผู้ชาย" สยามใหม่ หน้า 34

4.3 สาเหตุที่ฝ่ายคณะปฏิวัติประสบความพ่ายแพ้

4.3.1 การรลาคเป้าหมายตัวบุคคล การที่คณะปฏิวัติไม่ควบคุมตัวพลเอกเปรมและ ไม่ให้การอารักขาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและราชวงศ์ให้ประทับอยู่ในกรุงเทพฯ ทำให้ พลเอกเปรมสามารถหนีไปจัดตั้งกองอำนาจการร่วมรักษาความสงบแห่งชาติต่อสถานการณ์รัฐประหาร และอาจสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นตัวแปรทางการเมืองที่สำคัญสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายตน จนเอาชนะฝ่ายปฏิวัติได้ ประเด็นนี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คณะปฏิวัติประสบความพ่ายแพ้

4.3.2 คณะปฏิวัติให้ความสำคัญกับพลังประชาชนน้อยเกินไป เพราะมีความเชื่อมั่น ในกองกำลังของฝ่ายตนมากเกินไปจนละเลยที่จะหาคะแนนนิยมจากประชาชน แต่เมื่อตกเป็น ฝ่ายตั้งรับในวันที่ 2 จึงค่อยเข้าหาประชาชนซึ่งเข้าไปแล้วและประชาชนจะรู้สึกว่าการปฏิวัติ ไม่จริงใจจะอาศัยประชาชนอ้างความชอบธรรมในการรัฐประหาร

4.3.3 คณะปฏิวัติหลงเชื่อมั่นในกองกำลังฝ่ายตนมากเกินไป การที่คณะปฏิวัติมี กองกำลังถึง 42 กองพันมากกว่าฝ่ายรัฐบาลหลายเท่าตัว มากกว่าที่เคยใช้ในการรัฐประหาร หุคครั้งที่ผ่านมาทำให้คณะปฏิวัติเกิดความประมาท จนแม้แต่ผู้นำทหารของฝ่ายปฏิวัติบางคนถูก จับกุมเมื่อไปตรวจกองทหารฝ่ายรัฐบาลเพราะนึกว่าเป็นทหารผ่านคน

4.3.4 มีแนวที่หาในกองบัญชาการคณะปฏิวัติโดยเฉพาะนายทหารกลุ่มประชาธิปไตย แนวที่หาเหล่านี้จะส่งข่าวแผนการความเคลื่อนไหวของคณะปฏิวัติไปให้ฝ่ายรัฐบาลและการ แปรพักตร์ของพลเอกสายหยุด เกิดผล เสนาธิการทหารซึ่งร่วมมือกับคณะปฏิวัติไปเข้าข้าง รัฐบาลได้เป็นผู้วางแผนให้กองกำลังฝ่ายรัฐบาลบุกยึดกรุงเทพฯ จนฝ่ายคณะปฏิวัติพ่ายแพ้ ในที่สุด

4.4 ผลกระทบภายหลังการกบฏ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

4.4.1 กองทัพอไทยเกิดความแตกแยกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะระหว่างทหารฝ่ายที่ ได้รับชัยชนะกับฝ่ายที่พ่ายแพ้ การกวาดล้างนายทหาร จปร. รุ่น 7 ที่ไม่ได้เข้าร่วมก่อการ รัฐประหารยิ่งขยายวงของความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น เกิดการแย่งอำนาจกันระหว่างพลเอกอำนาจ คำริการณูจน์ กับพลโทอาทิตย์ กำลังเอก เนื่องจากการเติบโตแบบก้าวกระโดดของพลโท อาทิตย์ กำลังเอก ภายหลังการกบฏทำให้นายทหารที่ถูกข้ามหัวไปไม่พอใจเพราะไม่เป็น

ตามขั้นตอนประเพณีของกองทัพ

4.4.2 เสถียรภาพของรัฐบาลไม่มั่นคง ความเชื่อในตัวพลเอกเปรมลดน้อยลง ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมีการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจากพอใจในนโยบายสิทธิเสรีภาพที่ฝ่ายกบฏประกาศไว้ รัฐบาลจึงต้องดำเนินการเพื่อพิสูจน์ตัวเองว่าสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีกว่าฝ่ายกบฏซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ดังนั้นความนิยมในคณะรัฐบาลจึงลดน้อยลงถอยไปเห็นใจฝ่ายกบฏ เสถียรภาพของรัฐบาลจึงไม่มั่นคงเท่าที่ควร

4.4.3 ผู้นำฝ่ายรัฐบาลไม่ปลอดภัย เนื่องจากฝ่ายกบฏหลยหนีการจับกุมจะใช้แผนใต้ดินลอบสังหารผู้นำรัฐบาลเป็นการก่อกวนไม่ให้รัฐบาลรุกจนฝ่ายกบฏจนมุม โดยเฉพาะพลเอกเปรมถูกลอบสังหารหลายครั้ง

4.4.4 ฝ่ายรัฐบาลกลัวความลับบางอย่างเปิดเผยเนื่องจากฝ่ายกบฏกุมหลักฐานความบิตสุดขั้วบางอย่างของผู้นำประเทศไว้ ถ้าเปิดเผยจะส่งผลกระทบต่อผู้นำระดับสูง ทำให้ฝ่ายรัฐบาลไม่กล้าใช้ความรุนแรงขึ้นเด็ดขาดกับฝ่ายกบฏ

4.4.5 มีการนิรโทษกรรมแก่ผู้ต้องหาติดก่อการกบฏเนื่องจากแรงกดดันจากหลายฝ่ายและแรงกดดันจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.4.6 อาจมีการรัฐประหารตามมาอีกถ้าความขัดแย้งไม่ได้รับการแก้ไขและสถานการณ์ต่าง ๆ ยังไม่ดีขึ้น

บทสรุป

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการทำรัฐประหารนั้นจะต้องทำการศึกษาถึงรายละเอียดทางด้านแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทหาร แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร รูปแบบวิธีการแทรกแซงรูปแบบความรุนแรงทางการเมือง การปฏิบัติและรูปแบบของการปฏิบัติ การรัฐประหาร สาเหตุที่ทำให้เกิดรัฐประหารหลักสำคัญในการทำรัฐประหาร

ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกองทัพบก พบว่า กองทัพบกก่อนช่วงที่จะมีการพยายามทำรัฐประหารนั้น ผู้บัญชาการกองทัพบกไม่มีอำนาจเท่าผู้นำกองทัพในยุคก่อน เนื่องจากไม่ได้เติบโตในสายกุ่มกำลังในส่วนกลางตามรูปแบบการเติบโตของผู้นำยุคก่อน คือ เติบโตจากผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 และแม่ทัพกองทัพนครที่ 1 ทำให้ผู้นำกองทัพจำเป็นต้องอาศัยฐานสนับสนุนจากนายทหารหนุ่มหรือนายทหารระดับกลางที่คุมกองกำลังในกองทัพทางด้านกลุ่มนายทหารหนุ่ม ซึ่งเป็นนายทหารระดับกลางที่คุมกองกำลังหนักในกองทัพและเป็นนายทหาร จปร. รุ่น 7 ก็ได้มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ได้เข้ามาเป็นฐานอำนาจให้แก่ผู้นำกองทัพและผู้นำรัฐบาลส่งผลให้กลุ่มทหารหนุ่ม เข้าสู่แวดวงการเมืองและมีอำนาจต่อรองสูงขึ้นเรื่อย ๆ ก่อนหน้าที่จะพยายามทำการรัฐประหาร กลุ่มทหารหนุ่มคุมกองกำลังสำคัญไว้ถึง 14 กรม

สาเหตุที่ทำให้เกิดรัฐประหารพบว่ามาจากปัจจัยหลัก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยภายในกองทัพและปัจจัยภายนอกกองทัพ ปัจจัยภายในกองทัพได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างนายทหาร จปร. รุ่น 7 (กลุ่มทหารหนุ่ม) กับนายทหารเตรียม ทบ. รุ่น 5 และนายทหาร จปร. รุ่น 1-8 บางส่วน การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารโดยเฉพาะก่อนที่จะมีการทำรัฐประหารมีข่าวว่านายทหาร จปร. รุ่น 7 จะถูกย้ายออกจากกองกำลังหลักที่คุมอยู่และกรณีการต่ออาชญากรรมของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในตำแหน่งผู้บัญชาการกองทัพบกไปอีก 1 ปี ซึ่งทางกลุ่มทหารหนุ่มไม่เห็นด้วย ปัจจัยภายนอกได้แก่ ความขัดแย้งภายในคณะรัฐมนตรีระหว่างพรรคการเมืองและวิฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สาเหตุเหล่านี้นำไปสู่การพยายามทำการรัฐประหาร

รูปแบบวิธีการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 เป็นเหตุที่ว่าด้วยการทำรัฐประหารคือ มีการใช้กองกำลังทหารเข้าจับกุมควบคุมเป้าหมายบุคคลสำคัญและเป้าหมายสถานที่สำคัญ หน่วยงานทางเทคนิคได้แก่ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ เป็นต้น ปรากฏว่า การปฏิบัติการควบคุมสถานที่สำคัญและหน่วยงานทางเทคนิคประสบความสำเร็จ แต่พลาดเป้าหมายบุคคลสำคัญของประเทศซึ่งความผิดพลาดนี้ทำให้ฝ่ายปฏิวัติรัฐประหารประสบความพ่ายแพ้ในที่สุด

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ทหารพยายามทำการรัฐประหารประสบความล้มเหลวมาจากสาเหตุสามประการคือ ประการแรกความผิดพลาดในการปฏิบัติการโดยเฉพาะเป้าหมายบุคคลสำคัญตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่งผลกระทบไปสู่สาเหตุประการที่สองคือ ทำให้การรัฐประหารขาดความชอบธรรม เนื่องจากฝ่ายปฏิวัติรัฐประหารพลาดในการต่อเป้าหมายบุคคลสำคัญเป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชนทำให้การรัฐประหารครั้งนี้ขาดความชอบธรรม สาเหตุประการสุดท้ายคือ การที่คณะผู้ก่อการปฏิวัติรัฐประหารเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป สืบเนื่องมาจากการที่กลุ่มทหารหนุ่มคุมกำลังหลักในกองทัพไว้ถึง 14 กรม ซึ่งมีบทบาทในการทำการปฏิวัติรัฐประหารครั้งสำคัญมาทุกยุคทุกสมัย ความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าวทำให้เกิดความประมาทขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติการจนพลาดเป้าหมายบุคคลสำคัญถูกแทรกแซงจากแนวที่ห้าในกองบัญชาการคณะปฏิวัติ และไม่ให้ความสำคัญต่อพลังมวลชนแต่เริ่มแรก จากสาเหตุดังกล่าวนี้ทำให้ฝ่ายคณะปฏิวัติรัฐประหารประสบความพ่ายแพ้ในที่สุด

บรรณานุกรม

1. เอกสารชั้นรอง

1.1 หนังสือทั่วไป

- กมลลา สุขพานิช และวุฒิชัย มูลศิลป์ (บรรณาธิการ) ทหารกับการเมือง : วิเคราะห์
เปรียบเทียบ กรุงเทพมหานคร สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2523
- กฤษ เทพปฏิพัฒน์ การพัฒนาการเมือง กรุงเทพมหานคร แพรววิทยา, 2519
- กองบรรณาธิการสยามใหม่ บทเรียนกบฏ 1 เมษายน กรุงเทพมหานคร อาทิตย์, 2524
- แก้ววิเชียร แววสูงเนิน เมืองไทยกับการปฏิวัติ 20 ต.ค. 20 กรุงเทพมหานคร เบญจมิตร
2522
- ชมรมผู้สื่อข่าวรุ่นใหม่ กองทัพไทยวงจรอุบาทว์ กรุงเทพมหานคร ศึกษาสยาม, 2523
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530
- ยังเค็รกกับทหารประชชาติปไตย : การวิเคราะห์บทบาททหารในการเมืองไทย
กรุงเทพมหานคร บรรณกิจ, 2525
- รัฐ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530
- บุญชนะ อัครการ บันทึกการปฏิวัติ 1-3 เมษายน 2524 กับข้าพเจ้า กรุงเทพมหานคร
มูลนิธิบุญชนะ อัครการเพื่อการศึกษาและวิจัย, 2525
- ปรีดี พนมยงค์ ปรีดี พนมยงค์กับสังคมไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2526
- รณชัย ศรีสุวรรณันท์ ยุทธการยึดเมือง กรุงเทพมหานคร สัมพันธ์, 2529
- วัลลภ โรจนวิสุทธิ์ ยังเค็รกกของไทย กรุงเทพมหานคร ศิลปาบรรณการ, 2521
- สัญญาชัย บุญทรภักดิ์ ทหารปฏิวัติทำไม กรุงเทพมหานคร โรงเรียนช่างพิมพ์คึกเพชรรัตน์
2524

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย
 กรุงเทพมหานคร โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527
การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย กรุงเทพมหานคร สมาคมสังคมศาสตร์
 แห่งประเทศไทย, 2521

สุวิชา วรวิเชียร รวมบทความบางเรื่องทางรัฐศาสตร์ กรุงเทพมหานคร สถาบัน
 บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2514

เสถียร จันทิมาธร และขรรค์ชัย บุปผาน กองทัพกับประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
 มติชน, 2526

1.2 วิทยานิพนธ์

กนกวลี ชูชัยชนะ พัฒนาการทางความคิดของกลุ่มทหารอาชีพ พ.ศ.2475-2525 วิทยานิพนธ์
 มหามบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ การปฏิวัติ พ.ศ.2475 กับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการ
ปกครองของประเทศไทย วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513

ชัยวัฒน์ สารสมบัติ วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย วิทยานิพนธ์
 มหามบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514

วิทวัส รัชตะนันท์ ทัศนคติของทหารต่อสาเหตุการรัฐประหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีนาย
"ทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำชุดที่ 60
สารนิพนธ์ มหามบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529

เสนอ จันทรา สาเหตุของการยึดอำนาจในประเทศไทย (พ.ศ.2454-2514) วิทยานิพนธ์
 มหามบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517

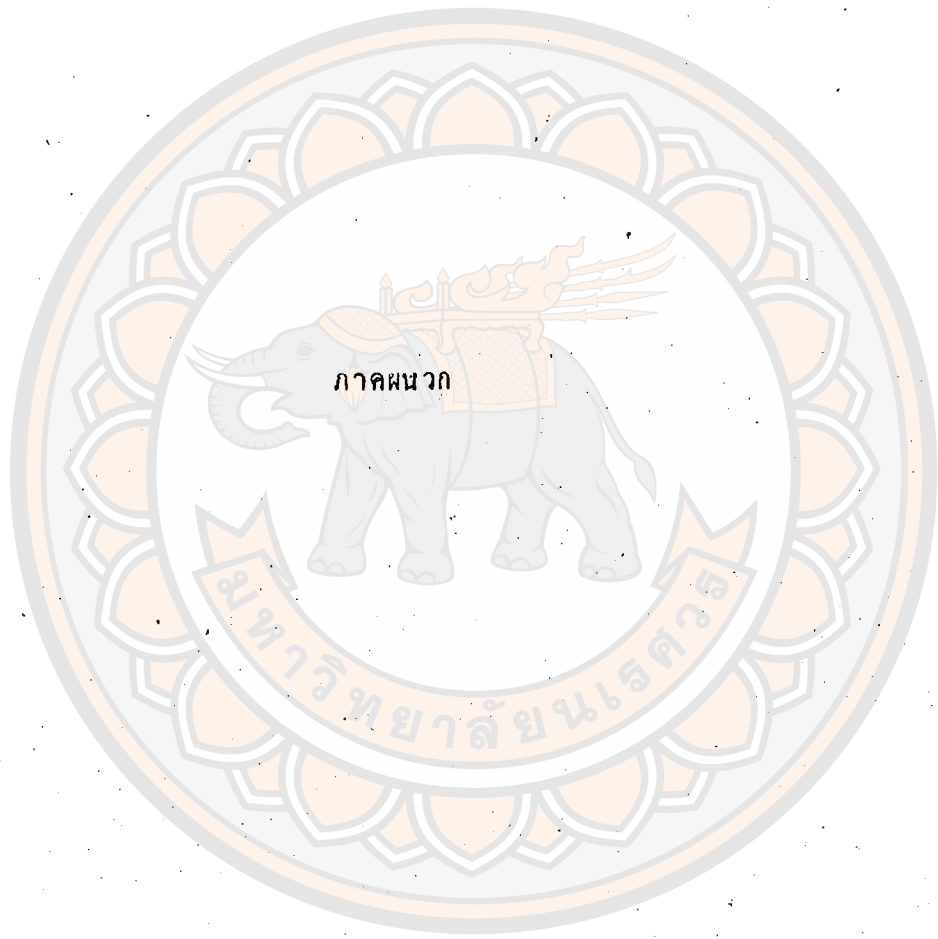
1.3 วารสาร

"ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองไทย" จุลสารวิชาการสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
ฉบับทหารไทย 1:1 (พฤษภาคม) หน้า 34

- "ทำไมไม่สู้กันอย่างลูกผู้ชาย" สยามใหม่ 2 (9 เมษายน 2524) หน้า 12-15
- "นาฬิกาจุด" สยามใหม่ 2 (11 เมษายน 2524) หน้า 4-28
- "ขันท่า" สยามใหม่ 2 (4 เมษายน 2524) หน้า 3
- "ปฏิวัติ 1 เมษายน 2524" เอกสารทางวิชาการของฝ่ายพัฒนาการเมืองและการปกครอง
สำนักงานโยชยาและวางแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย ม.ป.ป. หน้า 28-29
- ระดม วงษ์น้อม "อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย" รัฐศาสตร์นิเทศ (67 กรกฎาคม
2515) หน้า 60-84
- "รัฐประหาร 1 เมษายน ใครได้ใครเสีย" มติชนสุดสัปดาห์ 4 (12-18 เมษายน 2524)
หน้า 3-34
- "รายงานพิเศษปฏิวัติ" มติชนสุดสัปดาห์ 4 (5-11 เมษายน 2524) หน้า 37-38
- ลิขิต ชีรเวทิน "การปฏิรูปและการปฏิวัติ" รัฐศาสตร์สาร 8 (มกราคม-เมษายน 2525)
หน้า 140-158
- สมบัติ จันทรวงศ์ "สิทธิในการปฏิวัติของอริสโตเติล" รัฐศาสตร์สาร 1 (กันยายน-
ธันวาคม 2516) หน้า 1-29

1.4 หนังสือพิมพ์

- กองบรรณาธิการมติชน "เผยเบื้องหลังปฏิวัติ 1 เมษายน-กบค. 3 เมษายน" มติชน
4 เมษายน 2524, หน้า 3
- "ทรศณะของพันเอกประจักษ์ สว่างจิตร" รวมประชาชาติ 23 พฤษภาคม 2524, หน้า 5
- "สัมภาษณ์พลตรียุทธศักดิ์ คล่องตรวจโรค" มติชน 24 มีนาคม 2524, หน้า 12

ภาคผนวก ก.

ประกาศ คำสั่ง แลงการณ์ของฝ่ายคณะปฏิวัติรัฐประหาร

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 1/2524

เนื่องจากสถานการณ์ของประเทศในทุก ๆ ด้าน กำลังระส่ำระสายและทรุดลงอย่างหนัก เพราะความอ่อนแอของผู้บริหารประเทศ พรรคการเมืองต่าง ๆ แยกแยกทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลสั่นคลอนเป็นจุดอ่อนให้คณะบุคคลไม่หวังดีต่อประเทศ เคลื่อนไหวจะใช้กำลังยึดอำนาจ การปกครองเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบเผด็จการถาวร

ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยและความอยู่รอดของประเทศชาติ คณะปฏิวัติอันประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ ตำรวจและพลเรือน จึงได้เข้ายึดทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศเสียก่อน เพื่อควบคุมสถานการณ์โดยเร่งด่วนตั้งแต่วันที่ 02.00 น. ของวันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2524 นี้ เป็นต้นไป

ขอเรียนให้ทราบว่า ขณะนี้สถานการณ์ทั้งหลายตกอยู่ในความควบคุมของคณะปฏิวัติโดยทั่วไปแล้ว ขอให้ข้าราชการทุกกระทรวงทบวงกรม รวมทั้งรัฐวิสาหกิจไปปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ ขอให้ทุกคนอยู่ในความสงบ ห้ามเคลื่อนย้ายกำลังทหารนอกจากตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติและให้ผู้บังคับบัญชากำลังหน่วยต่าง ๆ ของประเทศฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น

คณะปฏิวัติตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวว่า จะแก้ไขปัญหาของชาติที่กำลังเลวร้ายในขณะนี้ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด เพื่อดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การกระทำครั้งนี้เป็นการกระทำเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาชนโดยแท้จริง คณะปฏิวัติยืนยันเจตนารมณ์อันแน่วแน่มานี้มาอีกครั้งหนึ่ง และคณะปฏิวัติจะชี้แจงเหตุผลที่ทำการครั้งนี้ให้ประชาชนทราบโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่งต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา หัวหน้าคณะปฏิวัติ

พลโทวสิน อิศรางกูร ณ อยุธยา รองหัวหน้าคณะปฏิวัติ

พลอากาศเอกพะเบียง กานตรัตน์ รองหัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ

บัดนี้ พล พตฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารบกแล้ว จำประกาศมาให้ทราบทั่วกัน

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2/2524

คณะปฏิวัติซึ่งประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจและพลเรือน ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศไว้เรียบร้อยแล้ว เพื่อความเรียบร้อยในการปกครอง ประเทศคณะปฏิวัติจึงให้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 สิ้นสุดลง
2. วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลงพร้อมทั้งรัฐธรรมนูญ
3. องคมนตรีคงดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่อยู่ต่อไป
4. ศาลทั้งหลายคงมีอำนาจทำเป็นกรณีพิจารณาและพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมาย

และประกาศคณะปฏิวัติ

5. มีกองบัญชาการคณะปฏิวัติ โดยพลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา หัวหน้าคณะปฏิวัติเป็น ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน และเป็นผู้รักษาสถานการณ์ ที่ราชอาณาจักร รองหัวหน้าคณะปฏิวัติทั้ง 3 มี พลเรือเอกสมุทร์ สหนาวิน พลอากาศ พะเบียง กานตรัตน์ พลโทวสิน อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นผู้รักษาสถานการณ์ในกรุงเทพมหานคร

6. ให้ปลัดกระทรวงทุกกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในกระทรวงและบรรดา
อำนาจหน้าที่ทั้งหลายที่ได้บัญญัติไว้ว่าเป็นอำนาจของรัฐมนตรีให้เป็นอำนาจของปลัดกระทรวง
และให้ปฏิบัติราชการขึ้นกับหัวหน้าคณะปฏิวัติ หรือผู้ซึ่งหัวหน้าคณะปฏิวัติมอบหมายราชการใดที่
ไม่ใช่ราชการประจำตามปกติหรือเป็นปัญหาหรือนโยบายหรือเกี่ยวพันกับกระทรวงอื่นที่ปลัด
กระทรวงเสนอขอคำวินิจฉัยต่อหัวหน้าคณะปฏิวัติ ฝ่ายทางสำนักงานเลขาธิการสำนักงาน

คณะปฏิวัติ

คณะปฏิวัติขอเรียนให้ประชาชนได้วางใจว่าคณะปฏิวัติจะดำเนินการเพื่อประโยชน์
และความปลอดภัยของประเทศชาติ ทหาร ตำรวจ ที่รักษาการณ์อยู่ตามจุดต่าง ๆ หัวพระนคร
มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนทั่วไป แต่ในเวลาเดียวกัน
กับทหาร ตำรวจ ที่รักษาการณ์อยู่นั้นได้รับคำสั่งให้ทำการปราบปรามอย่างเข้มแข็ง หากมีเรื่อง
ร้ายไม่สงบเกิดขึ้น

อนึ่ง คณะปฏิวัติขอประกาศว่า คณะปฏิวัติไม่ทำการตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ทั้งหลาย
อาจพิมพ์ออกจำหน่ายได้โดยไม่ต้องผ่านการตรวจข่าวก่อน เพราะคณะปฏิวัติเชื่อว่าหนังสือพิมพ์
ทั้งหลายให้ความร่วมมือแก่การปฏิวัติครั้งนี้ ด้วยวิธีเสนอข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามที่
เป็นจริงด้วยความเป็นธรรม ให้ความคิดเห็นด้วยความบริสุทธิ์ใจในทางที่จะช่วยการสร้างสรรค์
สรรค์ประเทศและการกระทำใด ๆ ของหนังสือพิมพ์เป็นไปในทางก่อการร้าย เสนอความเท็จ
แก่ประชาชน หรือปราศจากความเป็นธรรม จะถูกยับยั้งด้วยคำสั่งคณะปฏิวัติ ซึ่งจำเป็นที่สุดสำหรับ
ความปลอดภัยของชาติ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
หนังสือพิมพ์ที่ทำตนเป็นปากเสียงของชาติ ออกเสียแทนหรือเชิดชูลัทธิที่เป็นภัยต่อชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ หรือพยายามแยกให้แตกสามัคคีในชาติไทยโดยทางอ้อมหรือด้วยวิธีการอย่าง
ใดอย่างหนึ่ง จะต้องประสบการปราบปรามอย่างเด็ดขาด

ประกาศ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 1/2524

เรื่อง ให้นายทหารรับราชการ

เพื่อให้การปฏิบัติงานในกองบัญชาการทหารสูงสุดและกองทัพบกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน คณะปฏิวัติแต่งตั้งให้นายทหารรับราชการดังต่อไปนี้

1. พลเอก เสริม ณ นคร เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดประจำกองบัญชาการทหารสูงสุดตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๔ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔

(ลงชื่อ) พลเอก สนั่น จิตรปฏิมา
หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2/2524

เพื่อให้ราชการของชาติได้ดำเนินไปตามปกติและเป็นไปตามนโยบายของคณะปฏิวัติ จึงให้ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง หรือตำแหน่งซึ่งเรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าดังกล่าว มารายงานตัวต่อหัวหน้าคณะปฏิวัติ ณ กองบัญชาการคณะปฏิวัติภายในหอประชุมกองทัพบกโดยด่วนที่สุดภายในเวลา 7 นาฬิกา

สั่ง ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔

(ลงชื่อ) พลเอก สนั่น จิตรปฏิมา
หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3/2524

คณะปฏิวัติได้แต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้เป็นที่ปรึกษาของคณะปฏิวัติคือ พลเอก เสริม ณ นคร

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๔

(ลงชื่อ) พลเอก สนั่น จิตรปฏิมา
หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4/2524

แม่ทัพภาคที่ 1 แม่ทัพภาคที่ 2 แม่ทัพภาคที่ 3 และแม่ทัพภาคที่ 4 ผู้บัญชาการกองพล และผู้บังคับบัญชาซึ่งเทียบเท่ากองพลโปรตุเกส ขอให้ท่านไปรายงานตัวที่หอประชุมกองทัพบก โดยด่วน และห้ามเคลื่อนย้ายกำลังโดยเด็ดขาด

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ

ขอให้สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งถ่ายทอดเสียง จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรมประชาสัมพันธ์ ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศของคณะปฏิวัติ

เพื่อให้เศรษฐกิจการเงินและการค้าของประเทศดำเนินไปตามปกติ ปราศจากอุปสรรค และความเข้าใจผิดใด ๆ จึงขอเชิญผู้จัดการธนาคารในกรุงเทพมหานครทุกธนาคารและประธานหรือเลขาธิการหอการค้าทุกแห่งได้มาพบหัวหน้าคณะปฏิวัติ ณ หอประชุมกองทัพบก ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524 คือวันนี้ เวลา 8.30 น. ทั้งนี้ไม่รวมถึง ผู้จัดการสาขาธนาคาร

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4/2524

โดยที่คณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 ตามที่ประกาศให้ทราบทั่วไปแล้ว เพื่อป้องกันมิให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง คณะปฏิวัติ จึงห้ามมิให้มั่วสุมประชุมกันทางการเมือง ณ ที่ใด ๆ มีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นับตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

อนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่จะสร้างสรรค์การปกครองระบอบประชาธิปไตย คณะปฏิวัติของประกาศว่าอนุญาตให้มีการประชุมทางการเมืองตามปกติโดยเร็วเมื่อสถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดี

ประกาศ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งแต่งตั้ง เลขาธิการคณะปฏิวัติ

เพื่อให้การดำเนินงานของคณะปฏิวัติ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งให้ พันเอกมบุญ รูปขจร เป็นเลขาธิการคณะปฏิวัติ ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

สั่งมา ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 5/2524

เพื่อให้การดำเนินงานของคณะปฏิวัติเป็นไปโดยเรียบร้อยจึงให้ปลัดนายประมุข สุตะบุตร ผู้อำนวยการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และแต่งตั้งให้นายรักษศักดิ์ วัฒนขานิช ดำรงตำแหน่งแทนตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 6/2524

ควยตามที่คณะปฏิวัติได้เข้ายึดอำนาจการปกครองไว้แล้วโดยเด็ดขาด ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524 ฉะนั้นเพื่อให้บังเกิดความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยต่อสถานที่และทรัพย์สินของทางราชการทั่วราชอาณาจักร จึงให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติดังนี้

1. ให้เข้มงวดกวดขันการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยเคร่งครัด
2. ให้กำชับเจ้าหน้าที่ทุกแผนก การจัดเวรยามระมัดระวังดูแลรักษาสถานที่ และที่ตั้งสาธารณูปโภค ที่สำคัญเช่น สถานีจ่ายกระแสไฟฟ้า และที่ทำการประปา เป็นต้น ให้อยู่ในลักษณะปลอดภัยกันทุกประการ

สั่งมา ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ

เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคณะปฏิวัติ

เพื่อให้การดำเนินการของคณะปฏิวัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและปลอดภัย จึงให้มีรายนามต่อไปนี้ เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคณะปฏิวัติ

1. พันเอกสาคร กิจวิริยะ เป็นผู้อำนวยการรักษาความปลอดภัยคณะปฏิวัติ
2. พันเอกปราบ โชติศักดิ์ธร เป็นรองผู้อำนวยการรักษาความปลอดภัยคณะปฏิวัติ

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ

เรื่อง แต่งตั้งคณะที่ปรึกษากฎหมายคณะปฏิวัติ

เพื่อให้การปฏิบัติงานของสภองบัญชาการคณะปฏิวัติในท่านกฎหมายดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และที่ถูกต้อง จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะที่ปรึกษากฎหมายดังต่อไปนี้

1. นายรัตน์ ศรีไกรวิน เป็นประธานที่ปรึกษากฎหมาย
2. พลโทสิมม ไตรสังคะ เป็นรองประธาน
3. นายอำนาจ อินทฤทธิ เป็นกรรมการ
4. นายวัฒนา รัตนวิจิตร เป็นกรรมการ
5. ดร.วิเชียร จุฬารัตน์ เป็นกรรมการ
6. นายเสนอ สอนนิยม เป็นกรรมการ

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฎิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

แถลงการณ์คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 1

ตามที่คณะปฏิวัติซึ่งประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และพลเรือน ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศในนามของปวงชนชาวไทยตั้งแต่เวลา 02.00 น. วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 เป็นต้นไปแล้วนั้น บัดนี้สถานการณ์ทั้งหลายตกอยู่ในความควบคุมของคณะปฏิวัติโดยทั่วไปแล้ว คณะปฏิวัติจึงขอแถลงให้พี่น้องประชาชนที่รักให้ทราบสาเหตุการทำการปฏิวัติดังต่อไปนี้

คณะปฏิวัติได้พิจารณาสถานการณ์ทุกด้านโดยดั่งแก่แล้ว เห็นว่าไม่มีวิถีทางใดที่จะรักษาบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัยด้วยดีและนำความสงบเรียบร้อยมาสู่พี่น้องประชาชนชาวไทย จึงได้ตัดสินใจเข้ายึดอำนาจการปกครองอย่างเด็ดขาดเพื่ออำนาจของคณะปฏิวัติ เข้าแก้ไขปัญหาซึ่งทวีหับกมชั้นเป็นลำดับ จนถึงขั้นวิกฤติและเสื่อมโทรมอย่างทุกวันนี้ หากปล่อยให้อำนาจการ

ปกครองประเทศยังอยู่ในมือรัฐบาลที่อ่อนแอไร้ความเป็นปึกแผ่น ไร้ความเด็ดเดี่ยวในการแก้ไขปัญหาของชาติต่อไป ประเทศจะล่อแหลมต่อการเป็นเหยื่อของระบบเผด็จการแบบถาวร คณะบุคคลซึ่งไม่หวังดีในที่สุด และนับว่าพี่น้องประชาชนได้รับความทุกข์ในการดำรงชีวิตจนเหลือกำลังที่จะแก้ไขสถานการณ์ได้

พี่น้องประชาชนที่เคารพรักทั้งหลาย คณะปฏิวัติตระหนักถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของท่าน ประชาชนส่วนใหญ่กำลังได้รับความเดือดร้อนและหวาดหวั่นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิตในภาวะชีวิตในภาวะเศรษฐกิจและสังคมนี้ คณะปฏิวัติไม่สามารถจะทนทานต่อภาวะการณ์ที่กลุ่มประโยชน์ต่างช่วงชิงแย่งและบ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐ กอบโกยผลประโยชน์ในลักษณะมือใครยาวสาวได้สาวเอาอีกต่อไป และขณะที่ปล่อยให้ระบบราชการซึ่งเป็นกลไกสำคัญของรัฐกำลังเสื่อมโทรมลงด้วยระบบการทุจริต ฉ้อฉล โกงกันอย่างกว้างขวาง ภาวะคนล้นงาน และความล่าช้าในระบบราชการเป็นส่วนหนึ่งสร้าง ความท้อแท้ให้กับประชาชนผู้เสียภาษีมาโดยตลอด ในทางเศรษฐกิจนั้นถือว่าเป็นความผิดพลาดอย่างใหญ่หลวงของรัฐบาลที่ไม่ตัดสินใจแก้ปัญหอย่างเด็ดขาดประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนและแร้นแค้นอย่างแสนสาหัส ค่าครองชีพสูงขึ้นในทุกด้านโดยที่รัฐบาลไม่สามารถยับยั้งเพื่อบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนได้ เงินคลังล้นร้อยหรือจนบางครั้งจนถึงกับติดลบอย่างในขณะนี้ ซึ่งมีผลเสียคือเครดิตของชาติโดยส่วนรวม หนี้สินของชาตินับว่าพอกพูนขึ้นและเป็นภาระต่อประชาชนมากขึ้นทุกวัน

ในภาวะเช่นนี้หากปล่อยให้หรือปล่อยให้มีการดำเนินการทางเศรษฐกิจไปในแนวเดิมประชาชนส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพสิ้นหวังและไม่รู้อนาคตตนเอง ในทางสังคมสภาพชีวิตเสื่อมโทรมลงอย่างหนัก ยาเสพติดและแหล่งอบายมุข ระบาดแพร่หลายทำลายอนาคตของชาติและเยาวชน วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยมีมา ความโอบอ้อมอารี เห็นอกเห็นใจกันก็เสื่อมหายไป เพราะสภาพสังคมอันฟอนเฟะไร้ความเป็นธรรม ยับยั้งทุกคนเห็นแก่ตัวเพื่อความอยู่รอด ในขณะที่สังคมอีกส่วนหนึ่งมีแต่ความสมบูรณ์พูนสุข ฟุ้งเฟ้อ อดสูน เรืองรมย์และแหล่งเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรม ศิลธรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวง การขู่เข็ญข่มขืนซ้ำเราและคดีทางเพศ เหล่านี้ค้ำคั้นทั่วไป กฎหมายบ้านเมืองระเบียบคำสั่งของทางราชการมิได้มีการนำไปสู่การ

ปฏิบัติหรือบังคับใช้เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ความเสื่อมศรัทธาในคณะรัฐบาล ปัจจุบันเป็นเหตุให้ประชาชนไม่มั่นใจว่า รัฐบาลจะนำประเทศชาติไปให้รอดปลอดภัยหรือไม่ เพราะแนวทางการบริหารของคณะรัฐบาลขาดความเด็ดขาดในการแก้ไขปัญหาของชาติ มิได้แสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำในภาวะวิกฤต ปล่อยให้ปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในคณะรัฐบาลเอง และความขัดแย้งอื่น ๆ ของชาติลุกลามจนเป็นเหตุให้เสียภาพพจน์ของผู้บริหารประเทศ ไม่กล้าที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริงในประเด็นสำคัญ ๆ อันเป็นความตายของประเทศชาติซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชน คณะปฏิบัติเห็นว่าหากไม่รับแก้ไขประเทศชาติจะล่อแหลมและเสี่ยงต่อการสูญเสียเอกราชและอธิปไตยในที่สุด ซึ่งเราจะยอมเอาประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราเป็นเดิมพันเช่นนี้ได้

พี่น้องชาวไทยผู้รักชาติที่เคารพทั้งหลาย

คณะปฏิบัติขอยืนยันต่อท่านทั้งหลายว่า คณะปฏิบัติมีเป้าหมายที่จะยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จะแก้ปัญหาของชาติตั้งความเด็ดขาดโดยมิเห็นแก่พวกพ้อง ซัดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมในสังคม และจะกอบกู้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่กำลังเสื่อมโทรมให้ฟื้นตัวโดยเร็ว

คณะปฏิบัติตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองมุ่งพัฒนาชนบทช่วยเหลือประชาชนในท้องที่ห่างไกลซึ่งแร้นแค้นชาติที่พึ่งพิงนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่อไป คณะปฏิบัติจะอยู่ในอำนาจปฏิบัติเพียงเพื่อจำเป็นต่อการแก้ไขสถานการณ์มิให้เลวร้ายดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เพื่อเป็นที่มั่นใจว่าสถานการณ์ของประเทศมีความมั่นคงแล้วคณะปฏิบัติก็จะให้มีการเลือกตั้งทั่วไป จึงขอให้ท่านทั้งหลายทำการสนับสนุนและคอยหาคำสั่งคณะปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้เพื่อความสถาพรและความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศไทยอันเป็นที่รักยิ่งของเราสืบไป

(ลงชื่อ) พลเอกสัณฑ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิบัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ

นายทหารเรือ นายทหารอากาศ ชั้นนายพลทุกคน ให้นายทหารเรือและทหารอากาศ
ชั้นนายพลขึ้นไปที่ยังรับราชการอยู่ ไปรายงานตัวต่อหัวหน้าคณะปฏิวัติที่หอประชุมกองทัพบก
โดยด่วน

สั่ง ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 5/2524

ตามที่คณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน
2524 และให้ดำเนินการบริหารประเทศต่อมานั้น คณะปฏิวัติขอประกาศให้ทราบว่า ในด้าน
การต่างประเทศคณะปฏิวัติจะยึดมั่นในกฎหมายสหประชาชาติ จะร่วมมือกับองค์กรสหประชาชาติ
จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิและปฏิบัติตามพันธกรณีอันมีตามสนธิสัญญา หรือความที่ตกลงไว้กับประเทศ
ทั้งหลายตามหลักแห่งความเสมอภาค และจะส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับทุกประเทศ

ประกาศ ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 6/2524

ตามที่คณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน 2524
นั้น คณะปฏิวัติมุ่งหวังให้บ้านเมืองเจริญและประชาชนได้รับความร่มเย็นเป็นสุข จึงห้ามมิให้
ผู้ใดกักตุนสินค้าหรือขึ้นราคาสินค้าผู้ใดฝ่าฝืนถือว่ามีความผิดและได้รับโทษอย่างแรงตามที่หัวหน้า
คณะปฏิวัติจะสั่ง

ประกาศมา ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำแถลงของคณะปฏิวัติ

ตามที่คณะปฏิวัติได้เชิญผู้จัดการธนาคาร ประธานหรือเลขานุการหอการค้าที่ตั้งอยู่ใน กรุงเทพมหานคร มาพบหัวหน้าคณะปฏิวัติ เมื่อเวลา 08.30 น. ของวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. นี้ นั้นผู้จัดการธนาคาร ประธานและเลขานุการหอการค้าต่าง ๆ ที่กรุงเทพมหานครได้พบหัวหน้า คณะปฏิวัติตามเวลาดังกล่าว อย่างพร้อมเพรียงกัน หัวหน้าคณะปฏิวัติได้ชี้แจงว่า

1. ขอให้บรรดาธนาคารทั้งหมด และผู้ประกอบการค้าทั้งหลายดำเนินธุรกิจต่อไปตามปกติ โดยขอให้ดำเนินการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประชาชนและเศรษฐกิจของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับธนาคารพาณิชย์ ให้ทบทวนในเรื่องการโอนเงินตราออกนอกประเทศ โดยเฉพาะเป็นการโอนที่ไม่ใช่เป็นการค้าโดยเด็ดขาด

2. ขอให้ธนาคารพาณิชย์ ปลดอยเครดิตตามปกติและให้งดเว้นการปลดอยเครดิตเพื่อการกักตุนสินค้าและเพื่อการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ประเทศชาติและประชาชน

3. คณะปฏิวัติจะร่วมมือกับทุกฝ่ายอย่างเต็มที่เพื่อให้เศรษฐกิจของชาติดำเนินต่อไปตามปกติและเจริญก้าวหน้าสืบไป

ส่วนโครงการเศรษฐกิจของคณะปฏิวัตินั้น คณะปฏิวัติจะแถลงให้ทราบในโอกาสต่อไป คณะผู้ได้รับเชิญ เข้าประชุมได้รับทราบโดยยินดีให้ความร่วมมือตามคณะขอรับรอง

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

1 เมษายน 2524

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 7/2524

เพื่อความเข้าใจอันดีของสื่อมวลชน จึงขอเชิญเจ้าของหนังสือพิมพ์และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในกรุงเทพมหานครไปพบหัวหน้าคณะปฏิวัติที่หอประชุมกองทัพบก ในวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ.2524 เวลา 14 นาฬิกา

ประกาศ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 8/2524

โดยที่ได้มีกฎหมายบางฉบับ ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี ในอันที่จะปฏิบัติ ตามกฎหมายไว้และเพื่อประโยชน์การปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่ง ต่อไปนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในบรรดาอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย ได้บัญญัติไว้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี เป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้า คณะปฏิวัติหรือผู้ซึ่งหัวหน้าคณะปฏิวัติมอบหมาย

ประกาศ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

แถลงการณ์คณะปฏิวัติ

ด้วยคณะปฏิวัติมีเหตุผลและความจำเป็น ที่ต้องปฏิบัติคือ

1) เพื่อแก้ปัญหาเร่งด่วนของชาติทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาพื้นฐานอันได้แก่

ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาความสงบเรียบร้อยในประเทศ ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง และปัญหาด้านสังคมอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความผาสุกของประชาชนพลเมือง

นอกจากนั้นเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปัญหาเหล่านี้ไม่อาจแก้ไขด้วยวิถีทางปกติหรือด้วยวิถีทางรัฐสภาซึ่งมีขั้นตอนมากมายและปรากฏว่ามี การต่อต้านจากกลุ่มที่ต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนเองตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องใช้วิธีเฉียบขาด เพื่อประโยชน์ส่วนรวมในทำนองเดียวกันปัญหาพื้นฐานของประเทศ เช่น ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท ปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุมและปัญหาความมั่นคงภายในก็ไม่อาจแก้ไขได้โดยมีประสิทธิภาพโดยวิถีทางรัฐสภาเช่นกัน เพราะมีกลุ่มผู้ที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของตน คอยต่อต้านขัดขวางกั้นเป็นที่ทราบดีอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ คณะปฏิวัติจึงจำเป็นต้องใช้วิธีเฉียบขาด ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของชาติและประชาชน

2) เพื่อวางพื้นฐานที่มั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตย โดยจะตั้งระบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ซึ่งคณะปฏิวัติมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างให้เป็นผลสำเร็จให้จงได้ คณะปฏิวัติเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปัญหาเฉพาะและปัญหาพื้นฐานได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง และเนื่องจากปัญหาดังกล่าวนี้อาจไม่ได้รับการเหลียวแลแก้ไขอย่างจริงจัง มาเป็นเวลาช้านาน คณะปฏิวัติจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปจนถึงปี 2526 อันเป็นระยะเดียวกับที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ได้กำหนดให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยก้าวไปสู่ความสมบูรณ์

ฉะนั้น คณะปฏิวัติจึงขอแถลงว่า การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2521 ก็เพราะ พิจารณาเห็นว่าหากปล่อยให้การปกครองดำเนินไปภายใต้รัฐธรรมนูญพุทธศักราช

2521 ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและพื้นฐานอันเป็นอุปสรรคต่อการสร้างระบอบประชาธิปไตย ได้ ซึ่งจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2521 ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้คณะปฏิวัติจึงหวังว่าคนไทยผู้รักชาติ และประชาธิปไตยทั้งหลาย คงจะได้ช่วยสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศของเราให้จงได้

คณะปฏิวัติ

1 เมษายน 2524

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 14/2524

เรื่อง ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงถ่ายทอดการกระจายเสียง

ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งทั่วประเทศถ่ายทอดการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพียงสถานีเดียว ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสัณฑ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ

ให้อธิบดีกรมตำรวจ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บังคับการตำรวจสันติบาลมารับ คำชี้แจงนโยบายและซักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตำรวจเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 ดังนี้

ด้วยคณะปฏิวัติมีเจตจำนงอย่างแน่วแน่ที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้สงบราบคาบและให้บริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกสบายมากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้จึงกำหนดนโยบาย

และชักชวนความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตำรวจดังนี้

1. ผู้มีหน้าที่ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถ ให้สอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของคณะปฏิวัติไทย เตรงคริต

2. ปัญหาเกี่ยวกับการบริการกิจการตำรวจที่ อาวุธยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความไม่เป็นธรรมในการบริหารงานบุคคลในกรม ตำรวจกิตติ ทางคณะปฏิวัติจะปรับปรุงแก้ไขโดยเร็วที่สุด ขอให้ข้าราชการตำรวจทุกคนร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถให้ที่จะสามารถดำเนินการได้ไปก่อน

3. การจับกุมและสอบสวนผู้กระทำผิด จะต้องกระทำด้วยความเป็นธรรมและเคารพใน สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมาย หากปรากฏว่ามี การข่มเหงรังแกหรือกีดกันแก่งผู้ทุจริต จะถูกลงโทษอย่างรุนแรง

4. ข้าราชการตำรวจทุกชั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ต่อ หน้าที่และสำนักค่อนหน้าที่ของคนที่มาต่อประชาชนและประเทศชาติ คณะปฏิวัติและกรมตำรวจจะลง โทษข้าราชการตำรวจทั้งทางวินัยและทางอาญาโดยเฉียบขาด

5. ข้าราชการตำรวจทุกชั้นต้องเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อบริการประชาชนในขณะที่ อาชญากรรมอุบัติ เหตุหรือสาธารณภัยเกิดขึ้น

6. ข้าราชการตำรวจทุกชั้นจะต้องช่วยกันสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อประชาชนในทุกทางทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษและเป็นการขจัด เจ็บแค้นใจของผู้ไม่ปรารถนาดีต่อบ้านเมือง

ประกาศ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 9/2524

โดยที่คณะปฏิวัติแสดงเจตนาไว้แน่นอนในอันที่จะรักษามันเมืองให้อยู่รอดปลอดภัย และนำความสงบเรียบร้อยมาสู่ประชาชนชาวไทย ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายและจากการประกอบ อาชญากรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้โทษ ความผิดเกี่ยวกับเพศ และความผิดอื่น ๆ อันเป็นปัญหาที่คุกคามความปลอดภัยของประชาชน มาโดยตลอดและมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ นั้น คณะปฏิวัติได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้จะได้มี กวดขันเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขป้องกันแล้วยังไม่เกิดผลดีเท่าที่ควรจำเป็น ที่จะต้องดำเนินการโดยอาศัยอำนาจของการปฏิวัติ เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวลงโดยสิ้นเชิง วัตถุประสงค์จึงมีคำสั่งให้คณะความต่อไปนี้เป็นความผิดที่หัวหน้าคณะปฏิวัติจะได้อำนาจดำเนินการ ลงโทษโดยเฉียบขาดและรุนแรงคือ

1. ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด
2. ความผิดเกี่ยวกับความหวังเหี้ยมเพื่อเรียกค่าไถ่
3. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
4. ความผิดเกี่ยวกับการจัดให้มีการค้าประเวณี
5. ความผิดเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก
6. ความผิดเกี่ยวกับเพศ
7. ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน
8. ความผิดเกี่ยวกับการจัดให้มีการเล่นการพนัน
9. ความผิดเกี่ยวกับอาวุธสงคราม
10. ความผิดเกี่ยวกับการค้าของเถื่อน
11. ความผิดเกี่ยวกับการใช้อุปายฉ้อโกงหรือทุจริตชวานาชาวไร่และกรรมกร

ประกาศ ณ วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 10/2524

โดยที่สินค้าเกษตรมีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในปัญหา ค่าครองชีพสูง สาเหตุสำคัญที่ทำให้สินค้าสูงขึ้นเรื่อย ๆ เกิดจากการกระทบของพ่อค้าคนกลาง ซึ่งแสวงหาความร่ำรวยจนความทุกข์ของประชาชน เพื่อป้องกันมิให้ค่าครองชีพของประชาชน สูงขึ้นไปอีก โดยให้ประชาชนผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคได้จึ้นราคาที่เป็น ธรรมและในขณะที่เดียวกันผู้ผลิตไม่ประสบในการขาดทุนสามารถดำเนินการผลิตต่อไป หัวหน้า คณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้คือ

1. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดจัดสถานที่ให้เกษตรกรนำผลผลิตทางเกษตรกรรม มาขายให้ผู้บริโภคอย่างพอเพียง
2. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด อำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกรที่ต้องการ นำผลผลิตทางการเกษตรมาขายยังตลาดในกรุงเทพมหานคร
3. ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดใน การจัดสถานที่สำหรับเกษตรกรที่จะนำสินค้าเกษตรมาจำหน่ายให้พอเพียง
4. ให้กระทรวงพาณิชย์ พิจารณากำหนดราคาเป็นธรรมสำหรับผลผลิตทางเกษตรที่เกษตรกร จัดมาจำหน่ายโดยให้แจ้งรายการและราคาสินค้าทางเกษตรนำมาขายให้ประชาชนทราบทั่วกัน ตามที่เป็นจริงทุกวันตรงสถานีวิทยุและโทรทัศน์
5. ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือเจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการดังกล่าวแล้วในข้อ 1 ถึง 4 หากละเลยไม่ปฏิบัติตามความ ในประกาศนี้จะต้องถูกลงโทษอย่างหนัก ตามที่หน้าที่หัวหน้าคณะปฏิวัติจะเห็นสมควร

ประกาศ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

แถลงการณ์คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2

คณะปฏิวัติมีเจตนารมณ์อย่างแน่วแน่ที่จะเปลี่ยนการปกครองจากระบบเผด็จการของ
กลุ่มผลประโยชน์ให้เป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในอำนาจอธิปไตย
ของปวงชนปรากฏเป็นจริงทั้งนี้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นสูงสุด
ฉะนั้นคณะปฏิวัติมีความปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่จะร่วมมือกับทุกกลุ่มทุกฝ่ายทุกเหล่าทัพอย่าง
จริงใจ เพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตยของชาติให้สำเร็จ เพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชน
ให้ลุล่วงไปสมกับเจตนารมณ์ของคนไทยทุกคน

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 15/2524

เรื่อง ปลคนายทหารออกจากราชการ

เนื่องด้วย พลตรีอาทิตย์ คำสิงห์เอก รองแม่ทัพภาค 2 ได้กระทำผิดฐานขัดคำสั่ง
หัวหน้าคณะปฏิวัติอันเป็นความผิดอย่างร้ายแรง ให้ปลคอาทิตย์ คำสิงห์เอก ออกจากประจำการ
เป็นนายทหารกองหนุน ไม่มีเบี้ยหวัด ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ตนเป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 16/2524

เพื่อให้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 6/2524 ลงวันที่ 1 เมษายน 2514 ที่ห้ามกักตุน
สินค้าบังเกิดผลตามที่ใ้กว้างไว้ หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง
ประกอบด้วย

1. พลตรีชัยชนะ	อารีฉัตร	เป็นประธาน
2. ร้อยเอกสุวิทย์	หัตถิทัษกุล	เป็นรองประธาน
3. พันเอกวีรยุทธ	อินวษา	เป็นกรรมการ
4. นายจักรกฤษ	บุรณสัมฤทธิ์	เป็นกรรมการ
5. นายกรเทพ	เขาวุทธิกร	เป็นกรรมการ
6. นายกิตติ	รัตนเพียรชัย	เป็นกรรมการ
7. นายมนนาค	แก้วรัตน์	เป็นกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่สอดคล้องสอดคล้องคุณแลติดตามเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายในอันที่จะป้องกัน เพื่อมิให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการฉวยโอกาสของผู้ประกอบการค้าทำการกักตุนหรือขึ้นราคาสินค้า

ให้คณะกรรมการ รายงานผลการปฏิบัติการให้หัวหน้าคณะปฏิวัติทราบเป็นระยะ ๆ

สั่ง ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ

คณะปฏิวัติ ขอให้สื่อมวลชนทุกฉบับนำสิ่งพิมพ์ที่จะออกจำหน่ายในวันที่ 2 เมษายน 2524 มาแสดงกองบัญชาการคณะปฏิวัติภายในเวลา 3 นาฬิกา ของวันที่ 2 เมษายน 2524 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจะได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด

สั่ง ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ

กองบัญชาการคณะปฏิวัติ ขอชมเชยสื่อมวลชนทุกประเภทที่ให้ความร่วมมือกับคณะปฏิวัติอย่างจริงใจเพื่อช่วยกันทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปสู่ปกติและสื่อมวลชนเสนอข่าวด้วยความเป็นธรรมอย่างน่าสรรเสริญ จึงขอประกาศชมเชยสื่อมวลชนให้ทราบโดยทั่วกันและขอเชิญตัวแทนสื่อมวลชนสิ่งพิมพ์ มาประชุมที่กองบัญชาการคณะปฏิวัติในวันที่ 2 เมษายน 2524 เวลา 09.00 น. และขอยกเลิกคำสั่งระงับการจำหน่ายสิ่งพิมพ์จำนวน 3 วัน

ประกาศ ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17/2524

เรื่อง แต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรปฏิบัติหน้าที่

ให้พลเรือเอกเกตุ สันติเวชกุล รองผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นที่ปรึกษาหัวหน้าคณะปฏิวัติ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2524 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 18/2524

ให้หัวหน้ากลุ่มการเมืองทุกกลุ่มไปพบหัวหน้าคณะปฏิวัติเพื่อชี้แจงและปรึกษาหารือแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศที่หอประชุมกองทัพบกในวันที่ 2 เมษายน 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11/2524

เรื่อง ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 20 มกราคม 2524

โดยที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 3 ลงวันที่ 20 มกราคม 2524 ซึ่งยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 20 มกราคม 2524 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 13/2524

เรื่อง นโยบายเร่งด่วนเฉพาะหน้าของคณะปฏิวัติ

คณะปฏิวัติ ได้แถลงนโยบายหลักที่จะยึดถือเป็นนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนปรากฏเป็นจริง
2. ทำให้หลักบุคคลมีเสรีภาพบริบูรณ์ปรากฏเป็นจริง
3. แก้ปัญหาการครองชีพ โดยปราบปรามการเก็งกำไรของราคาสินค้าเกษตรฯ โดยให้รัฐวิสาหกิจที่ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือสำคัญและให้พรรคการเมืองและองค์กรมวลชนร่วมมือดำเนินการด้วย
4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์การชานา ให้องค์การชานาส่งผู้แทนเข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาล เพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการปฏิรูปที่ดินให้บรรลุผลและมีประสิทธิภาพโดยรวดเร็ว
5. ให้สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ ส่งผู้แทนเข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาลเพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมในการร่วมมือกับฝ่ายบริหารของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ และมาตรการที่เหมาะสม ในการร่วมมือกับฝ่ายบริหารของรัฐวิสาหกิจเพื่อปรับปรุงรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ

6. แกไขสาขารูปโภคต่าง ๆ ให้รับใช้ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ปรวมอายุชากรรมและคอร์รับชั่น เร่งรัดปรับปรุงระบบราชการให้มีประสิทธิภาพและรักษาความปลอดภัยของชาติและประชาชน โดยให้พรรคการเมืองและองค์การมวลชนร่วมดำเนินการด้วย

8. ส่งเสริมให้กองทัพแห่งชาติเป็นสถาบันในการทำให้เกิดความมั่นคงและคำจุนไว้ซึ่งสถาบันสำคัญในการทำให้เกิดความมั่นคงและคำจุนไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมุ่งพัฒนากองทัพในด้านการจัดหน่วยงาน เทคนิค อาวุธยุทธโศปกรณ์ เพื่อให้พร้อมที่จะรักษาความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศ

9. พัฒนาสันติภาพ ให้เกิดความสงบสุขภายในประเทศ

10. แกไขความผิดพลาดต่าง ๆ ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยยึดมั่นในผลประโยชน์ของชาติพร้อมกับปรับให้สอดคล้องกับสภาพระหว่างประเทศเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และความปลอดภัยของชาติ

11. ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง องค์การมวลชน ทหาร และพลเรือนทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ

ประกาศ ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2524

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฐิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

แถลงการณ์ฉบับที่ 3

พี่น้องชาวไทยที่เคารพทั้งหลายตามที่คณะปฏิวัติเข้าทำการยึดอำนาจในครั้งนี้ ขอเรียนให้พี่น้องชาวไทยทั้งหลายทราบว่า ไม่ใช่เป็นการปฏิวัติรัฐประหารอย่างที่เคยกระทำกันมาแต่เป็นการปฏิวัติประชาธิปไตย โดยยกเลิกระบอบเผด็จการ และสถาปนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐเพื่ออำนาจของประเทศมอบให้แก่ปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริง

พี่น้องชาวไทยทั้งหลาย ชาติไทยนั้นเป็นชาติที่รุ่งเรือง มั่นคง และเข้มแข็ง มาในประวัติศาสตร์อันยาวนานแต่ในทามกลางความเจริญก้าวหน้าแห่งโลกปัจจุบัน ประเทศไทยกลับตกต่ำ ยากจน อ่อนแอ และล้าหลัง ห่างไกลจากประเทศในรุ่นเดียวกัน ถึงขนาดต้องคอยพึ่งพา

ประเทศเหล่านั้น แม้แต่ประเทศรุ่นใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สองก็กำลังเจริญก้าวหน้าไป
 หึ่ง ๆ ที่ประเทศเรากลับมามีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากมาย - นอกจากนั้นประเทศไทย
 ยังถูกคุกคามจากภัยคอมมิวนิสต์อย่างหนักมาตลอด และนับเป็นประเทศเดียวในทวีปเอเชีย
 ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์สามารถทำตัวสงครามที่เรียกว่า สงครามประชาชนได้ อันนับเป็นภัยต่อความ
 มั่นคงของชาติเป็นอย่างมากอยู่ในขณะนี้

สภาวะการณ์อย่างนี้มีผลให้ประเทศชาติตกอยู่ในอันตรายที่ล่อแหลม ต่อความอยู่รอดของ
 ชาติทั้งประชาชนก็ตกอยู่ในความทุกข์ยากและสิ้นหวัง สถานการณ์เช่นนี้จะปล่อยให้ยู่ต่อไปมิได้
 เป็นอันขาดจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร็วและการแก้ไขให้สัมฤทธิ์ผลนั้นก็จะต้องแก้ไขด้วยตนเอง
 คือ การแก้ไขด้วยระบอบการปกครองที่ล้มเหลว ระบอบการปกครองที่ล้มเหลวเกิดจากการไม่
 เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้ทันกับการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชาติ แม้จะได้มี
 การเปลี่ยนแปลงการปกครองมาครั้งหนึ่งในปีพุทธศักราช 2475 โดยมีมุ่งหวังจะเปลี่ยนระบอบ
 สมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอนุวัตน์ตามพัฒนาการของประเทศ

เมื่อยกเลิกระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชแล้ว ก็กลับตั้งระบอบเผด็จการอื่นขึ้นแทนที่ คือ
 ระบอบเผด็จการของคณะหรือไมก็ระบอบเผด็จการรัฐสภา ผลักเปลี่ยนอยู่เช่นนี้มาเป็นเวลา
 เกือบ 50 ปี การปกครองระบอบเผด็จการหรือระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตยนั้นก็คือระบอบที่มี
 การผูกขาดอำนาจไว้ในกำมือของกลุ่มชนเล็ก ๆ เพียงหยิบมือเดียวในจำนวนประชากรทั้งประเทศ
 ทำให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ตกอยู่กับกลุ่มผูกขาดนี้แทนที่กระจายออกไปสู่ประชาชนทั้งประเทศ

การแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศโดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจที่ไม่มีทางสำเร็จลงได้
 เลยเพราะการพัฒนาเศรษฐกิจของระบอบเผด็จการหมายถึง การพัฒนาคนรวยให้รวยยิ่งขึ้น คน
 ชั้นกลางให้ซื้อเครื่องลง ส่วนคนจนนั้นไม่ต้องพูดถึงต้องยากเข็ญอย่างแสนสาหัส ยี่งนานวันช่องว่าง
 ระหว่างคนรวยกับคนจนมีแต่จะห่างกันออกไปทุกทีจนถึงวันหนึ่งจะต่อกันไม่ติด เมื่อนั้นแหละคือ
 อันตรายอันใหญ่หลวงของบ้านเมือง เหล่านี้คือต้นเหตุแห่งความเสื่อมโทรมของประเทศชาติและ
 ความทุกข์ยากของประชาชน

ระบอบการปกครองที่สอดคล้องกับการพัฒนาของประเทศชาติในปัจจุบันก็คือ การปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ อันเป็นการปกครองเป็นของปวงชน

และเป็นการปกครองระบอบเดียวที่สามารถแก้ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม และปัญหาอื่น ๆ ที่ตกไปอย่างแน่นอน การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะสถาปนาขึ้นได้นั้นก็ ด้วยวิถีประชาธิปไตยเท่านั้นไม่มีประเทศใดในโลกจะสามารถสถาปนาระบอบประชาธิปไตย ขึ้นได้โดยไม่ทำการปฏิวัติประชาธิปไตยและภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน ไม่มีหนทางอื่นใดจะสามารถ ปฏิวัติประชาธิปไตยให้สำเร็จนอกจากการยึดอำนาจเท่านั้น

ฉะนั้น คณะปฏิวัติจึงจำเป็นต้องเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศไว้โดยถืออำนาจ อธิปไตย แทนปวงชนเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้เพื่อเร่งรีบแก้วิกฤตที่ทรุครหนักของชาติพร้อมทั้ง ดำเนินการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชาติบ้านเมืองสู่ความเจริญก้าวหน้า เข้มองอารยประเทศ ทั้งหลายให้จงได้พร้อมกันนี้คณะปฏิวัติขอวิงวอนพี่น้องชาวไทยทุกหมู่เหล่า ได้โปรดร่วมมือร่วมใจ กันผลักดันงานของชาติที่มีความสำคัญอันยิ่งใหญ่ในครั้งนี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปสู่จุดหมายปลายทาง คือความวัฒนาถาวรของชาติ ความสถาพรของศาสนาและพระมหากษัตริย์ ความใหม่ลุยแห่งสังคม และความสันติสุขของปวงชนชาวไทย

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

นโยบายหลักของคณะปฏิวัติ

ประเทศของเราได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังมาเป็นเวลายาวนานในการเปลี่ยนแปลง และสร้างสรรค์ประชาธิปไตย แต่ประสบความล้มเหลวตลอดมา ในยุคปัจจุบันปัญหาทั้งปวงของ ชาติขึ้นอยู่กับปัญหาระบอบประชาธิปไตย ถ้าแก้ปัญหาระบอบประชาธิปไตยตกปัญหาอื่นก็แก้ทุกทั้งสิ้น ถ้าแก้ปัญหาระบอบประชาธิปไตยไม่ตก การแก้ปัญหาทั้งปวงก็ล้มเหลว

การที่ประเทศชาติของเรา ต้องเผชิญปัญหาร้ายแรงหนักลงทุกวันทั้งปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม ทำให้ประเทศชาติเสื่อมโทรมและประชาชนทุกชั้นยากหนักลงไป เป็นลำดับมากขึ้นสาเหตุสำคัญเพราะยังแก้ปัญหาระบอบประชาธิปไตยไม่ตกนั่นเอง

บัดนี้สถานการณ์ของประเทศได้ขยายตัวมาถึงจุดอันจรรยาที่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาาระบอบประชาธิปไตยของชาติให้ตกไปโดยเร็ว มิฉะนั้นแล้วบ้านเมืองถึงมีคดียุติกลียุค การจะแก้ปัญหาาระบอบประชาธิปไตยให้ตกไปนั้นคณะปฏิวัติจะต้องเข้ารับการเป็นหลัก ในการดำเนินการร่วมมือกับมวลประชาชนอันกว้างใหญ่ไพศาลในขบวนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ทางประชาธิปไตยทั้งในประเทศและในนานาประเทศทั้งอดีตและปัจจุบัน

ในประเทศไทยวิวัฒนาการในช่วงระยะเวลา 40 กว่าปีที่ผ่านมาได้พิสูจน์อย่างแจ่มชัดแล้วว่าไม่มีพรรคการเมืองใด กลุ่มการเมืองใดจะสามารถนำประชาชนไปสู่ความสำเร็จแห่งการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ทางประชาธิปไตยได้เลย ความรับผิดชอบในภาระกิจอันยิ่งใหญ่ จึงตกอยู่กับคณะปฏิวัติอย่างมีอาจจะหลีกเลี่ยงได้

ฉะนั้น คณะปฏิวัติจึงขอความร่วมมือและเรียกร้องมายังประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า จงได้พร้อมเพรียงเป็นสมานฉันท์ ค้ำยันปณิธานอันแน่วแน่ ร่วมแรงร่วมใจกันทำการเปลี่ยนแปลง และสร้างสรรค์ทางประชาธิปไตยตามนโยบายแห่งชาติที่ถูกต้อง ก้าวรุดหน้าไปสู่อุดมคติของชาติ คือ สังคมประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย เพื่อความเจริญไพบูลย์ของประเทศ เพื่อสันติสุขของประชาชนและเพื่อรักษาชาติไทยอันอิสระเสรีให้ดำรงอยู่ชั่ววันรันดร

คณะปฏิวัติขอแถลงนโยบายแห่งชาติซึ่งกำหนดขึ้นจากสภาพความเป็นจริง ตามหลัก วิชาการที่ถูกต้องของลัทธิประชาธิปไตยดังต่อไปนี้

1. ยกเลิกระบอบเผด็จการ สถาปนาระบอบประชาธิปไตย ระบอบเผด็จการทุกรูปแบบ เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาการของประเทศชาติ ระบอบประชาธิปไตยนอกจากจะเป็นความต้องการของประเทศชาติและของประชาชนชาวไทยแล้ว ยังเป็นเครื่องมืออันจำเป็นของการแก้ปัญหาทั้งปวงของชาติด้วยจะต้องยกเลิกระบอบเผด็จการและสถาปนาระบอบประชาธิปไตยขึ้นแทน จึงจะแก้ปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ให้ตกไปได้ โดยดำเนินการด้วยมาตรการต่อไปนี้

1.1 พิทักษ์ระบอบพระมหากษัตริย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติไทยและอยู่กับชาติไทยมาแต่บรรพกาล แม้แต่ยุคสมัยบูรณานาสีหิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ไทยก็ประกอบไปด้วยลักษณะประชาธิปไตยอันมากอยู่แล้ว ซึ่งนับเป็นเอกลักษณ์ของระบอบพระมหากษัตริย์ในประเทศไทยด้วย จึงเป็นการถูกต้องที่ระบอบประชาธิปไตยจะอยู่ในรูปของ

พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญหรือระบอบครีนิตราญาสิทธิราชย์ ซึ่งก็จะเป็นการอุปการะคุณอันสำคัญไม่แพ้หาแต่ในการสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น หากเป็นการแก้ปัญหาพิเศษต่าง ๆ ซึ่งสถาบันอื่นไม่อาจจะแก้ปัญหาได้อีกด้วย

1.2 ส่งเสริมความรู้ประชาธิปไตย การที่จะสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตยให้สำเร็จดี การที่จะใช้ระบอบประชาธิปไตยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติก็ขึ้นอยู่กับความรู้ประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย เป็นเพราะขาดความรู้ประชาธิปไตยที่ถูกต้องเป็นประการสำคัญ ฉะนั้นจึงต้องส่งเสริมความรู้ประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางทั้งในด้านทฤษฎีและในด้านการประยุกต์ทฤษฎีกับสภาพการณ์และลักษณะพิเศษของประเทศไทย

1.3 ทำให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หัวใจของระบอบประชาธิปไตยคือ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน นัยหนึ่งคือ การปกครองประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ฉะนั้นจึงต้องเปลี่ยนแปลงอำนาจประชาธิปไตยซึ่งเป็นส่วนน้อยอยู่ให้เป็นอำนาจอธิปไตยของปวงชนโดยทำให้องค์กรแห่งอำนาจอธิปไตยต่าง ๆ ทั้ง 3 คือ คณะรัฐมนตรีและศาลเป็นผู้แทนของปวงชนทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ แทนที่จะรักษาผลประโยชน์ของคนส่วนน้อย

1.4 ทำให้บุคคลมีเสรีภาพบริบูรณ์ เสรีภาพบริบูรณ์ของบุคคลจะมีได้ก็แต่เฉพาะภายใต้ให้อำนาจอธิปไตยของปวงชน เสรีภาพที่ไม่อยู่ภายใต้ให้อำนาจอธิปไตยของปวงชนไม่ใช่เสรีภาพเกินขอบเขตแบบอนาธิปไตยก็เป็นเสรีภาพที่จำกัดเกินควรแบบเผด็จการ และเสรีภาพบริบูรณ์ของบุคคลย่อมบังเกิดให้เกิดความรับผิดชอบแก่บุคคล ฉะนั้นเพื่อให้งบ่งเกิดเสรีภาพชนิดนี้จะต้องยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่บั่นทอนเสรีภาพของบุคคล

1.5 สร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้มั่นคง เสถียรภาพทางการเมืองเป็นปัจจัยอันจำเป็นของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยและปัจจัยอันสำคัญที่สุดของเสถียรภาพทางการเมืองคือ ความสนับสนุนของประชาชนและปัจจัยของความสนับสนุนของประชาชนคือ นโยบายและรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติตามนโยบายและรัฐธรรมนูญนั้นให้ได้ผลประจักษ์แก่ประชาชน ฉะนั้นนอกจากจะบริหารประชาชนด้วยนโยบายที่ถูกต้องแล้วยังจะต้องมีรัฐธรรมนูญที่สะท้อนระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

1.6 สร้างระบบพรรคการเมืองให้เข้มแข็งพรรคการเมืองประชาธิปไตยคือ
 ผู้แทนทางการเมืองของประชาชน ทำหน้าที่พัฒนาและจรรโลงระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมือง
 ที่เข้มแข็งจะต้องเป็นพรรคที่มีนโยบายสอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติที่ถูกต้อง จะต้องมืองค์การจั
 ตั้งที่เป็นระบบและจะต้องมีลักษณะเป็นพรรคมวลชน มิใช่เพียงแต่จะเป็นพรรคสภาหรือพรรคนัก
 การเมืองเท่านั้น ฉะนั้นจึงต้องส่งเสริมให้การสร้างพรรคการเมืองชุกนี้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่ง
 เงื่อนไขประการแรกคือ จะต้องออกกฎหมายพรรคการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย

1.7 ปรับปรุงระบบราชการให้เป็นประชาธิปไตยระบบราชการในประเทศไทย
 ยังเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งมาต่อระบอบประชาธิปไตย จึงยังไม่สามารถสนองความต้องการของระบอบ
 ประชาธิปไตยได้มีการปรับปรุงระบบราชการให้เป็นประชาธิปไตยจึง เป็นปัจจัยที่ขาดเสียมิได้ขอ
 การพัฒนาระบอบประชาธิปไตย วิธีการปรับปรุงคือ ประสานระบบราชการให้เข้ากับระบอบการ
 เมืองไทยให้ข้าราชการเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง ใต้อย่างเสรี ซึ่งจะยังผลให้
 ข้าราชการได้ได้เพิ่มพูนจิตสำนึกทางการเมืองของตน และจิตสำนึกทางการเมืองเท่านั้นที่จะทำ
 ให้ข้าราชการเป็นข้าราชการของประชาชนได้

1.8 ส่งเสริมกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เป็นสิ่งแสดง
 ออกของพลังผลักดันทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย แต่ละกลุ่มผลประโยชน์ย่อมมี
 ความขัดแย้งกัน เพราะมีผลประโยชน์แตกต่างกัน ระบอบประชาธิปไตยย่อมแก้ไขความขัดแย้ง
 ด้วยการไม่ทำลายกัน แต่ด้วยการประสานผลประโยชน์ระหว่างกัน โดยการทำให้ผลประโยชน์
 แต่ละกลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับผลประโยชน์ของชาติ โดยนายทุน ธรรมกร ชาวนา นักศึกษา
 จึงคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนแต่เพียงฝ่ายเดียวมิได้แต่จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกฝ่าย
 หรือฝ่ายอื่นด้วย โดยยึดถือผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก เพื่อบรรลุผลดังกล่าวจะต้องให้กลุ่ม
 ผลประโยชน์ทั้งหลายมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการจัดตั้งองค์การมวลชนของตน

1.9 ส่งเสริมสถาบันหนังสือและการแสดงประชามติประชาธิปไตย สถาบัน
 หนังสือพิมพ์ในฐานะฐานันดร 4 ย่อมเป็นกลไกอย่างหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยนอกเหนือจาก
 การเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการแสดงประชามติ ผู้ทำหนังสือพิมพ์จึงเป็นบุคคลในสถาบัน ซึ่ง
 มีความรับผิดชอบมากกว่าบุคคลธรรมดา ฉะนั้นการส่งเสริมเสรีภาพบริบูรณ์ของคนทำหนังสือพิมพ์
 จึงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสถาบันหนังสือพิมพ์ ในฐานะฐานันดร 4 และกลไกอย่างหนึ่งของระบอบ

ประชาธิปไตย ประชาชาติที่ถูกต้องเท่านั้นจึงจะสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชน จึงจะเป็นประชาธิปไตยและความถูกต้องของประชาชาติก็ไม่ได้วัดด้วยจำนวนคนที่แสดง แต่วัดด้วยผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม ประชาชาติใดแม้จะแสดงด้วยคนจำนวนน้อยแต่ถ้าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมก็เป็นประชาธิปไตย ฉะนั้นจึงต้องสนับสนุนประชาชาติที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันประชาชาติที่ไม่ถูกต้อง

1.10 สนับสนุนขบวนการประชาธิปไตย ขบวนการประชาธิปไตยของมปรกอบไปด้วยกลุ่มชนต่าง ๆ ที่มีความมุ่งหมาย เพื่อความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย แต่เนื่องจากแนวโน้มแห่งวิวัฒนาการของประเทศไทยเป็นแนวโน้มทางประชาธิปไตย จึงทำให้ขบวนการเผด็จการต่าง ๆ จำเป็นต้องแอบแฝงโดยยกเอาประชาธิปไตยขึ้นนำหน้า ฉะนั้นจึงต้องสนับสนุนขบวนการประชาธิปไตยโดยแท้จริง เพื่อป้องกันขบวนการเผด็จการเท่านั้น

1.11 ทำลายการกดขี่ อีตอำนาจ และอิทธิพลการกดขี่ด้วยประการต่าง ๆ โดยผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพลเป็นลักษณะของระบอบเผด็จการ ตามใดที่มีการกดขี่โดยผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพลตามนั้นไม่มีระบอบประชาธิปไตยอันแท้จริง ฉะนั้นจึงต้องกำจัดการกดขี่ด้วยอำนาจ การกดขี่ด้วยอำนาจ อิทธิพลทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นให้หมดไป

1.12 จัดระบบบริหารส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและส่วนกลางให้สอดคล้องกันยิ่งขึ้น การกระจายอำนาจเป็นลักษณะของระบอบประชาธิปไตย วิธีการคือทำให้ห้องจัดการบริหารส่วนท้องถิ่นมีอิสระมากขึ้น และให้ห้องจัดการบริหารส่วนภูมิภาคมีฐานะเป็นตัวแทนของจัดการบริหารส่วนกลางอย่างแท้จริง ไม่ใช่ห้องจัดการบริหารส่วนกลางทำงานแข่งขันหรือเข้าซ้อนกับของจัดการบริหารส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่น จะทำให้ห้องจัดการบริหารทั้งสามส่วนนี้ประสานกันอย่างดี

1.13 พื้นฟูสันติภาพภายในประเทศและกระชับความสัมพันธ์ภายในชาติ สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย เป็นสถานการณ์สงครามกลางเมืองระหว่างกองทัพแห่งชาติกับกองทัพปลดแอกของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สงครามกลางเมืองนอกจากจะทำความทุกข์โทรมแก่ประเทศชาติและทำความทุกข์ยากแก่ประชาชนแล้ว ยังเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยอีกด้วยจึงจำเป็นต้องให้สงครามสิ้นสุดลงและนำสันติภาพกลับคืนมาโดยเร็ว

MISSING

ซึ่งจะสำเร็จได้โดยการแก้ปัญหาทางการเมืองเป็นหลัก โดยเฉพาะนโยบายประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเปลี่ยนแปลงแนวทางก้าวร้าวมาเป็นการต่อสู้ที่ไม่ใช้อาวุธและนโยบายประชาธิปไตยนั้น นอกจากจะเป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพที่สุด ในการฟื้นฟูสันติภาพภายในประเทศอันเป็นรากฐานของความสำเร็จของความสัมพันธ์แห่งชาติแล้วยังเป็นเส้นตายของคำร้อยพวงมาลัยแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนทุกหมู่เหล่าอีกด้วย เหล่านี้คือมาตรการของนโยบายยกเลิกระบบเผด็จการและสถาปนาระบอบประชาธิปไตย

2. พัฒนาระบบเศรษฐกิจแห่งชาติให้สำเร็จ ระบบเศรษฐกิจเป็นรากฐานของระบอบการเมือง และระบอบมีบทบาทผลักดันพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจการแก้ปัญหาเศรษฐกิจจึงจะดำเนินการได้โดยเอกเทศ แต่จะต้องนำเอาการแก้ปัญหาเศรษฐกิจไปสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาการเมือง โดยลงมือแก้ปัญหามืองทันที และลงมือแก้ปัญหาเศรษฐกิจพร้อม ๆ กัน การที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยตกอยู่ในภาวะล้าหลังมาเป็นเวลานาน มาตรฐานการครองชีพของประชาชนต่ำ ไม่สามารถพัฒนาขึ้นเป็นประเทศร่ำรวยและยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นโดยทั้ง ๆ ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาตินั้นก็เพราะได้ดำเนินการแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยไม่ได้แก้ปัญหามือง คือ ไม่ดำเนินการเพื่อบรรลุถึงซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันแท้จริง ฉะนั้นบนรากฐานการแก้ปัญหามือง เพื่อความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวมาแล้วจะต้องพัฒนาระบบเศรษฐกิจแห่งชาติ ให้สำเร็จด้วยมาตรการดังต่อไปนี้

2.1 ปรับปรุงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความมุ่งหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคือ เพื่อสร้างระบบประชาธิปไตยซึ่งพัฒนาระบบประชาธิปไตยและสังคมที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมที่พัฒนาภายใต้ระบอบประชาธิปไตยจะนำมาซึ่งความใหญ่ล้นยุติธรรม และการที่บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าวได้จะต้องใช้ระบอบประชาธิปไตยทำการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมที่ล้าหลังและผูกขาดซึ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้เป็นระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมที่ก้าวหน้าและเสรี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีบทบาทสำคัญอันค้ำแรกต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ฉะนั้นจึงต้องทบทวนโครงสร้างของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายเพื่อบรรลุถึงซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่พัฒนา ซึ่งก็เป็นแผนที่มีความจำเป็นในการทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศไทย

โดยเฉพาะคือเน้นหนักในการพัฒนาเกษตรกรรมและพัฒนาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการขนส่งให้สอดคล้อง

2.2 การกระจายทุน การรวมศูนย์ทุนทำให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ โดยเฉพาะวิสาหกิจเส้นเลือดใหญ่ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ อุตสาหกรรมหนัก การค้าต่างประเทศ การส่งสินค้าหลักภายในประเทศ การขนส่งระหว่างประเทศ มีอำนาจครอบงำและบงการต่อวิสาหกิจชนิดกลางและขนาดเล็ก ฉะนั้นจึงต้องลดอำนาจของการครอบงำและบงการดังกล่าวลงโดยทำให้ทุนกระจายไปสู่ประชาชนด้วยมาตรการเหล่านี้คือ

2.2.1 การปฏิรูปที่ดินเป็นวิธีการกระจายทุนทางที่ดินไปสู่ชาวไร่ชาวนา ซึ่งในขณะที่เดียวกันรายได้ของเจ้าของที่ดินจากการเวนคืนที่ดิน ก็จะกระจายไปสู่รัฐวิสาหกิจ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และอื่น ๆ โดยเฉพาะในรูปของพันธบัตร หุ้นส่วนในรัฐวิสาหกิจเหล่านั้น การกระจายทุนทางที่ดินด้วยการปฏิรูปที่ดิน เป็นปัจจัยอันจำเป็นอันดับแรกของความเติบโตของระบบเศรษฐกิจแห่งชาติทั้งเกษตรกรรมอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการขนส่ง โดยทำให้เกษตรกรรมสามารถสนองวัตถุประสงค์อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมสนองเครื่องมือ วัตถุประสงค์อุปกรณ์และการป้องกันภัยธรรมชาติให้แก่เกษตรกรรม และเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรมต่างก็สนองตลาดให้แก่กันและกัน ฉะนั้นการปฏิรูปที่ดินจึงไม่ใช่เพียงเพื่อเกษตรกรรมหรือเพียงเพื่อช่วยเหลือชาวนาชาวไร่ให้มีที่ทำกินเท่านั้น แต่ข้อสำคัญเพื่อความเติบโตทางระบบเศรษฐกิจของชาติ ทั้งระบบด้วย

2.2.2 เปลี่ยนบริษัทครอบครัวของวิสาหกิจเอกชนต่าง ๆ เป็นบริษัทมหาชนโดยระดมความคิดจากทุกฝ่ายและอาศัยหลักการประสานผลประโยชน์

2.2.3 ใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือของการกระจายทุน ให้ระบบสหกรณ์ที่ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพแล้วเป็นเครื่องมือของการกระจายทุน รัฐเข้ามีส่วนในการบริหารวิสาหกิจเอกชน แต่เดิมรัฐเพียงแต่ควบคุมวิสาหกิจเอกชนทางอ้อม เช่น ธนาคารชาติควบคุมธนาคารพาณิชย์ด้วย โดยการจดทะเบียนปริมาณทุน ปริมาณเงินฝาก ปริมาณงาน เงินวางธนาคาร ซึ่งไม่เพียงพอกับการรวมศูนย์ทุน แต่รัฐจะต้องทำการควบคุมโดยตรง เช่น ผู้แทนของรัฐเข้าไปมีส่วนการบริหาร เป็นต้น

2.3 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาคสาธารณะกับภาคเอกชน ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมของประเทศไทยมีตั้งแต่เศรษฐกิจเอกชนฝ่ายเดียวแต่มีเศรษฐกิจสาธารณะโดยเฉพาะคือ เศรษฐกิจของรัฐโดยภาคสาธารณะตั้งอยู่บนรากฐานของภาคเอกชนและภาคสาธารณะแม้ว่าจะเป็นฝ่ายข้างน้องแต่ก็มีความสำคัญในฐานะเป็นหลักนำต่อภาคเอกชนและส่งเสริมช่วยเหลือต่อภาคเอกชน ภาคสาธารณะกับภาคเอกชนจะต้องมีความสัมพันธ์กันจึงจะสามารถเป็นปัจจัยให้แก่การขยายตัวของกันและกันได้วิธีสร้างความสัมพันธ์ก็คือ ทางหนึ่งการทำให้วิสาหกิจใด ๆ เป็นของชาติ พิจารณาตามสภาพความเป็นจริงและความจำเป็นของสังคม ปรับปรุงการบริหารของภาคสาธารณะโดยเฉพาะของรัฐวิสาหกิจเสียใหม่ทั้งหมด ทั้งฝ่ายสาธารณูปโภคและฝ่ายบริโภค ทั้งที่ผูกขาดและไม่ผูกขาดเพื่อให้รัฐวิสาหกิจเหล่านั้นมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกันหรือเหนือกว่าวิสาหกิจเอกชนเพื่อจะได้ทำหน้าที่เป็นหลักนำและส่งเสริมวิสาหกิจเอกชน และเพื่อต้านวิสาหกิจเอกชนในการรักษาเสถียรภาพของตลาด การปรับปรุงการบริหารของภาคสาธารณะนั้นให้สภาพแรงงานของวิสาหกิจนั้น ๆ เข้าร่วมงานบริหารด้วย

2.4 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรม สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน เกษตรกรรมเป็นฝ่ายครอบงำ แต่ทิศทางของการพัฒนาการจะต้องมุ่งไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมให้ได้สัดส่วนด้วย และการพัฒนาอุตสาหกรรมจะต้องเน้นหนักการพัฒนาอุตสาหกรรมเบา แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมเบาที่จะต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งก็จะเป็นรากฐานอันสำคัญที่สุดของการทำเกษตรกรรมให้ทันสมัย

2.5 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบทที่เลวมาจากการขยายตัวของเมืองและชนบท เป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอ ความเจริญเข้ามารวมอยู่ในเมืองหลวงและนครใหญ่ ชนบทยังล้าหลังและห่างไกล ฉะนั้นจึงต้องเร่งรัดสร้างความเจริญให้แก่ชนบทในทุกทาง และทำชนบทให้เป็นที่อยู่อาศัยที่ดี ขณะเดียวกันก็ระบายความแออัดออกจากเมืองหลวงและนครใหญ่ วิธีการคือจะต้องแบ่งสัดส่วน ภาวการณ์ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและทำให้ส่วนท้องถิ่นไม่ต้องอาศัยงบประมาณส่วนกลาง กับการขยายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทให้สอดคล้องกับเกษตรกรรม ที่ไหนมีเกษตรกรรมอย่างไรก็ขยายอุตสาหกรรมแปรวัตถุประสงค์อย่างนั้น สร้างความสัมพันธ์ระหว่าง

เกษตรกรรมกับอุตสาหกรรมขึ้นในท้องถิ่นและระดับของชนบท จนถึงระดับที่คนไม่ไหลไปสู่ตัวเมือง แต่ชนบทกลับเป็นที่ดึงดูดคนในเมืองให้ระบายออกไป

2.6 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวทางเศรษฐกิจกับการขยายตัวของประชากร ปัญหาอย่างแรงในปัจจุบันคือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่ทันกับการขยายตัวของประชากร จึงจำเป็นต้องรีบด่วนที่จะต้องเร่งรัดการขยายตัวของเศรษฐกิจเพื่อสร้างงานให้เพียงพอกับคน ขณะเดียวกันก็ต้องลดการขยายตัวของประชากรอย่างน้อยชั่วระยะหนึ่ง การเร่งรัดการขยายตัวทางเศรษฐกิจคือ

2.6.1 เพื่อการผลิตทางเกษตรกรรม บนรากฐานของการปฏิรูปที่ดิน และทำเกษตรกรรมให้ทันสมัยดำเนินการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ โดยเฉพาะคือพืชเศรษฐกิจโดยใช้วิชาการเกษตรกรรมแบบใหม่ให้ทั่วถึงปรับปรุงระบบชลประทานจัดหาและจำหน่ายปุ๋ยในราคาเขาส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียน ให้การศึกษาด้านเกษตรกรรมให้แก่ชาวไร่ชาวนาอย่างเต็มที่ขยายกิจการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ให้กว้างขวางทั่วประเทศเพื่อบริการชาวนา ชาวไร่อย่างมีประสิทธิภาพ จัดประเภทการผลิตทางเกษตรกรรมให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และแนะนำให้เกษตรกรให้ปลูกพืชให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด ประกันสินค้าเกษตรกรรมโดยขยายและรักษาตลาดต่างประเทศอย่างมั่นคงและใช้ค่าพรีเมียมทั้งหมดเป็นกองทุนส่งเสริมเกษตรกรรมใช้วิธีการสหกรณ์ เข้าช่วยเหลือการเกษตรกรรมอย่างเต็มที่และสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร เป็นสถาบันการเกษตร

2.6.2 เพื่อการผลิตทางอุตสาหกรรม เน้นหนักอุตสาหกรรมที่แปรวัฏดุติบเกษตรกรรมภายในประเทศให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูป พร้อมทั้งขยายการผลิตอุตสาหกรรมครอบครัวขึ้นเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นมูลฐานป้องกันการโจมตีจากต่างประเทศ โดยตั้งกำแพงภาษีหรือห้ามส่งสินค้าเข้าตามความเหมาะสม กระจายอุตสาหกรรมไปยังแหล่งวัตถุดิบ ขยายการอบรมแรงงาน ส่งเสริมสมาคมนายจ้างและสหภาพแรงงาน และส่งเสริมหลักการผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างทุนกับแรงงาน ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและหัตถกรรม

2.6.3 ขยายพาณิชย์กรรม ขยายตลาดต่างประเทศ ทั้งสินค้าเกษตรกรรม และสินค้าอุตสาหกรรม พยายามขยายตลาดเข้าไปในตลาดสังคมนิยมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

และรัฐเข้าดำเนินการค้าต่างประเทศ แก้ไขเสียเปรียบดุลย์การค้าโดยลดปริมาณสินค้าปัจจัย
บริโภค โดยเฉพาะของท่วมเฟื้อยและเพิ่มปริมาณสินค้าปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะเครื่องจักร
พยายามตัดตอนกลางการส่งวัตถุดิบไปต่างประเทศพร้อมทั้งหวัช้นในการควบคุมมาตรฐานสินค้า
เพิ่มปริมาณส่งวัตถุดิบแปรรูปในสินค้าบางอย่าง ใช้วิธีแลกเปลี่ยนสินค้าโดยตรง ส่วนตลาดภายใน
ประเทศจะต้องทำให้มีเสถียรภาพโดยให้องค์การค้าของรัฐทำหน้าที่ตรึงราคาอย่างมีประสิทธิภาพ
และให้สหกรณ์กำจัดการกลาง

2.6.4 ขยายการขนส่ง โดยเพิ่มปัจจัยการขนส่งอย่างรอบคอบ ควบคุมค่า
ขนขนส่งให้พอเหมาะพอดีมิให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการตลาดและการผลิต

2.6.5 ขยายทุนระดมและกระจายทุนทั้งทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม
พาณิชย์กรรม และการขนส่ง โดยเน้นหนักในการขยายทุนทางเกษตรกรรมแหล่งของทุนเอามา
ทั้งจากการผลิตภาคีอากร การประหยัด และทุนจากต่างประเทศที่ไม่มีเงื่อนไขทางการเมือง

2.6.6 ขยายเทคโนโลยี สร้างนักวิชาการไทยแทนนักวิชาการจากต่างประเทศ
และเร่งรัดขยายนักวิชาการไทยเพียงพอกับความต้องการ

2.7 ควบคุมการเฉลี่ยรายได้แห่งชาติได้เป็นธรรม ตามที่สภาพเป็นอยู่รายได้แห่งชาติ
ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยอยู่ระหว่างคน 10 เปอร์เซ็นต์ และรายได้แห่งชาติประมาณ
10 เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยอยู่ระหว่างคน 90 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นการเฉลี่ยไม่เป็นธรรมเป็นเหตุให้ช่องว่าง
ระหว่างคนรวยกับคนจนกว้างมากรัฐบาลจึงต้องเข้าควบคุมการพัฒนาเศรษฐกิจเสรีนิยมให้เหมาะสม
กับสภาพของประเทศไทย ตามนโยบายและแผนอันถูกต้อง เพื่อให้เศรษฐกิจแห่งชาติขยายตัวไป
อย่างราบรื่นและรวดเร็ว มาตรฐานการควบคุมพัฒนาการของระบบเสรีนิยมก็เช่น การกำจัดการ
ผูกขาดการกระจายทุน การขยายการผลิต การตัดคนกลาง การเฉลี่ยงบประมาณระหว่างส่วน
กลางกับส่วนท้องถิ่น เป็นต้น การพัฒนาเศรษฐกิจยังได้ผลตามนโยบายและแผนอันถูกต้อง ทำให้
รายได้เฉลี่ยของประชาชนสูงขึ้นและการใช้ระบบผูกขาดควบคุมการครองชีพของประชาชนก็จะ
เบาบางหรือหมดสิ้นไป ทำให้เกิดการเฉลี่ยรายได้แห่งชาติเป็นธรรมโดยอัตโนมัติ แม้จะใช้
กฎหมายก็เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น ถ้าไม่พัฒนาเศรษฐกิจให้ได้ผล การใช้กฎหมายเรื่องนี้

ก็ไม่มีประโยชน์อย่างเช่นกฎหมายกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ถ้าการพัฒนาเศรษฐกิจล้มเหลวกฎหมายนั้นก็จะ เป็นเพียงเศษกระดาษชิ้นหนึ่ง รวมความว่า การควบคุมการเฉลี่ยรายได้แห่งชาติคือการควบคุมระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมที่เหมาะสมกับประเทศไทยให้พัฒนาไปตามนโยบายและแผนอันถูกต้องนั่นเอง

2.8 รวมมือทางเศรษฐกิจกับนานาประเทศโดยไม่เลือกระบบสังคม ภายใต้หลักแห่งการเป็นอิสระและพึ่งตนเอง การเลือกตั้งอยู่บนรากฐานของเศรษฐกิจ ทั้งนี้การรวมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองเลย จึงเป็นไปได้ที่จะเป็นการร่วมมือระหว่างประเทศในระบบสังคมเดียวกันหรือต่างระบบสังคมก็ตามถ้ายอมรับว่า เศรษฐกิจและการค้ากับต่างประเทศสังคมนิยมและกับประเทศเสรีนิยมด้วยกันขึ้นก่อนนโยบายต่างประเทศที่ถูกต้องแล้ว ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้ากับนานาประเทศโดยไม่เลือกระบบสังคมก็จะเป็นผลดีแก่การพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติอย่างใหญ่หลวง และนี่คือความร่วมมือภายใต้หลักของความเป็นอิสระและพึ่งตนเอง ตามลักษณะพิเศษของนโยบายต่างประเทศที่ถูกต้องของไทยคือนโยบายอิสระ

2.9 ปัญหาการคลังและการเงิน การคลังและการเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจจึงต้องแก้ปัญหาการคลังและการเงิน โดยสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ การขยายเศรษฐกิจจะต้องดูจากการผลิตและการภาชีว่าจะขยายได้อย่างไร ไม่ให้เกิดตัวจนต้องอาศัยเงินกู้เกินควร การเก็บภาษีเกินควรเอาจากการผลิตเป็นอันดับแรก ภาษีสินค้าขาเข้าขาออกเป็นอันดับต่อมา ภาษีเอกชนเป็นอันดับสุดท้าย แต่ภาษีสินค้าขาเข้าขาออก จะต้องไม่ทำลายการส่งเสริมการผลิตและการค้าจากต่างประเทศ ปัญหาการเงินที่สำคัญนั้นอยู่ที่ต้องรักษาเสถียรภาพของเงินบาท วิธีการคือเปลี่ยนมาตรฐานเงินตราต่างประเทศเป็นหลัก เป็นมาตรฐานทองคำเป็นหลัก เพราะในปัจจุบันเงินตราต่างประเทศเช่น ดอลลาร์ดอลลาร์มักจะขาดเสถียรภาพแต่ไม่ได้หมายความว่า จะยกเลิกมาตรฐานต่างประเทศเพียงแต่มาตรฐานดอลลาร์ มาตรฐานปอนด์จะเป็นส่วนประกอบวิธีการเหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยอย่างสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของเงินบาท

2.10 ปัญหาหนี้ เวลานี้ประเทศไทยใช้เงินงบประมาณครึ่งหนึ่งของงบประมาณรายจ่ายเป็นค่าน้ำมัน นับเป็นสถานการณ์ร้ายแรงอย่างยิ่งถ้าไม่แก้ไขยิ่งร้ายยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากพลังงาน

ให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยขึ้นต่อน้ำมันเป็นส่วนใหญ่เสียแล้ว การที่จะกลับไปสู่พลังงานแบบพื้นเมืองจำเป็นไม่ได้ ฉะนั้นวิธีการแก้ไขนอกจากจะแสวงหาพลังงานอย่างอื่น เช่น ก๊าซธรรมชาติและอัลกอฮอล์แล้วสำคัญที่สุดคือ การประหยัด ประเทศไทยมีเงื่อนไขที่จะประหยัดน้ำมันได้อีกมาก ถ้าใช้ระบอบประชาธิปไตยและนโยบายเศรษฐกิจที่ถูกต้องเป็นเครื่องมือ เหล่านี้คือมาตรการของนโยบายพัฒนาระบบเศรษฐกิจแห่งชาติให้สำเร็จ

3. นโยบายการสังคม

3.1 การแก้ปัญหาสังคมบนรากฐานการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ประกอบด้วยการศึกษาอบรมปัญหาสังคม เช่น การว่างงาน อาชญากรรม คอร์รัปชัน และความเน่าเฟะต่าง ๆ ของสังคม ส่วนสำคัญเกิดจากความยากจนและไม่มีงานทำ อันเนื่องมาจากแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติไม่ตก ฉะนั้นถ้าความยากจนและการไม่มีงานทำยังครอบงำสังคมอยู่ การพร่ำสอนไม่ให้ทำชั่วและขยันขันแข็งประกอบอาชีพไม่มีใครได้ผล เพราะถ้าไม่ประกอบอาชีพการร่ำเรียนหรือประกอบกิจการอาชีพก็ไม่มีอะไรจะกินหรือทำขยันขันแข็งก็จะมีงานทำ จากการศึกษาอบรมจะได้ผลเต็มที่ถ้าความยากจนบรรเทาลง และคนจะมีงานทำอาชญากรรมแก้ไขได้ คอร์รัปชันปราบได้ การว่างงานขจัดได้ด้วยการศึกษาอบรมและมาตรการทางกฎหมาย ถ้าพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตามนโยบายและแผนอันถูกต้อง

3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติขึ้นต่อแผนเศรษฐกิจแห่งชาติสมัยก่อนการบำรุงการศึกษาไม่มีขอบเขตจำกัดเพราะสมัยนั้นความเจริญของบ้านเมืองขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชน ยิ่งขยายการศึกษามากเพียงใดบ้านเมืองก็จะเจริญมากเพียงนั้น แต่ในปัจจุบันการขยายการศึกษาถูกจำกัดด้วยการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การขยายตัวทางการศึกษาโดยไม่มีขอบเขตจำกัดแทนที่จะเป็นผลดีก็จะเป็นผลร้าย โดยเฉพาะเป็นเหตุหนึ่งของการว่างงาน การจำกัดการขยายตัวของศึกษานั้น ไม่หมายถึงการลดงบประมาณการศึกษา งบประมาณการศึกษาต้องเพิ่มขึ้นตามลำดับอย่างแน่นอน การจำกัดการขยายตัวของการศึกษาหมายความว่าถึงแผนการศึกษาจะขึ้นต่อแผนเศรษฐกิจซึ่งจะกำหนดให้การศึกษาเป็นไปตามความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ในสถานการณ์ในระดับการศึกษา และสาขาวิชาใดเพียงพอกับความต้องการก็ลดลง ในสถานการณ์ใดระดับการศึกษาและสาขาวิชาใดเป็นความต้องการเพิ่มขึ้น ส่วนด้านสามัญศึกษาจะต้อง

ขยายให้มากขึ้นโดยไม่มีขอบเขตจำกัดความลำดับความจำเป็นของการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นลำดับไปทั้งนี้จะเป็นไปได้โดยขยายการศึกษาชั้นประถมและมัธยมของรัฐให้มากที่สุด และควบคุมการศึกษาของเอกชนอย่างเคร่งครัด การศึกษาของชาติจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขึ้นอยู่กับความถูกต้องและแผนเศรษฐกิจแห่งชาติและประสานงานการศึกษาแห่งชาติกับแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ

3.3 ดำเนินการประกันสังคมทั่วทุกด้าน ความปลอดภัยทางเศรษฐกิจอันเกิดผลสำเร็จของการสร้างระบบเศรษฐกิจของประชาธิปไตย ตามนโยบายที่ถูกต้องย่อมเป็นปัจจัยให้มิงานให้ประชาชนทำมากขึ้นและเป็นปัจจัยให้รัฐสามารถขยายการศึกษา การสาธารณสุขและสาธารณูปการอย่างอื่นให้กว้างขวางออกไปตามส่วน ประชาชนมีโอกาสทำ มีโอกาสศึกษา มีโอกาสรักษาพยาบาลและมีโอกาสอื่น ๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ เมื่อเกิดความปลอดภัยทางเศรษฐกิจ การว่างงานก็ค่อย ๆ หดหายไป การศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน รักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่ารักษา ตลอดจนบำเหน็จบำนาญของคนชราและทุพพลภาพ ฉะนั้นความปลอดภัยทางเศรษฐกิจจึงเป็นการประกันสังคมอยู่ในตัวและมาตรการประกันสังคมที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือ การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตามนโยบายและแผนอันถูกต้องให้บรรลุผลสำเร็จนั่นเอง กฎหมายประกันสังคมจะต้องออกผลตามผลสำเร็จแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ แม้ว่าจะออกกฎหมายประกันสังคมอย่างสวยงามสักเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าวการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติล้มเหลว กฎหมายนั้นก็ใช้ปฏิบัติไม่ได้นี่คือมาตรการนโยบายประกันสังคม

4. นโยบายป้องกันประเทศ

4.1 หน้าที่อันสำคัญยิ่งของกองทัพไทย กองทัพไทยมิใช่กองทัพของบุคคลหรือคณะบุคคลแต่เป็นกองทัพของชาติและของประชาชน กองทัพไทยไม่สนับสนุนการเมืองของบุคคลหรือคณะบุคคล แต่สนับสนุนการเมืองของชาติ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้นไม่ได้หมายความว่ากองทัพไทยจะไม่สนับสนุนการเมืองของชาติ แต่หมายความว่าทหารไม่สนับสนุนการเมืองของบุคคลหรือคณะบุคคลเท่านั้น เอกราชของชาติและอธิปไตยของประชาชนคือสาระสำคัญของการเมืองของชาติ ที่จะต้องอาศัยการสนับสนุนของกองทัพไทยจึงจะดำเนินอยู่ได้ ฉะนั้นหน้าที่อันสำคัญของกองทัพไทยจึงอยู่ที่ว่าการรักษาเอกราชของชาติ และรักษาอธิปไตยของบวงชน การที่กองทัพไทยจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาตินั้นเข้าใจกันดี แต่การที่กองทัพไทยจะต้องรักษาไว้ซึ่งอธิปไตย

ของปวงชนหรือระบอบประชาธิปไตยนั้นดูเหมือนจะไม่ชัดเจนพอ แท้จริงแล้วเอกราชของชาติ และอธิปไตยของปวงชนเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน และเมื่อประเทศชาติมีเอกราชแล้วระบอบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยซึ่งชาติ และการที่ระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยล้มเหลวตลอดเวลา ก็เพราะกองทัพไทยไม่เข้าไปทำหน้าที่สนับสนุนประชาธิปไตยให้เพียงพอ ฉะนั้นกองทัพไทยจึงไม่เพียงแต่มีหน้าที่ทางทหารเท่านั้นหากยังมีหน้าที่ทางการเมืองอีกด้วย มีหน้าที่ทางการเมืองของชาติอันได้แก่การรักษาเอกราชของชาติและรักษาอธิปไตยของปวงชน

4.2 ปรับปรุงขีดความสามารถของกองทัพไทย การที่กองทัพไทยจะปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญสองประการอย่างมีประสิทธิภาพได้จะต้องปรับปรุงขีดความสามารถของกองทัพไทยให้สูงขึ้น เนื่องจากสงครามในปัจจุบันซึ่งกองทัพไทยเผชิญอยู่มีลักษณะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงกับสงครามในอดีตทำให้ยุทธศาสตร์ของกองทัพไทยที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอสำหรับทำสงครามในลักษณะใหม่ให้ชนะได้ ดังนั้นสาระสำคัญของการปรับปรุงขีดความสามารถของกองทัพไทยจึงอยู่ที่การปรับปรุงยุทธศาสตร์ เมื่อปรับปรุงยุทธศาสตร์ให้สมบูรณ์ทั้งยุทธศาสตร์ทหารและยุทธศาสตร์การเมืองแล้ว การปรับปรุงขีดความสามารถด้านอื่น ๆ เช่น ด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ก็จะสำเร็จตามไปด้วย

4.3 ปรับปรุงสวัสดิการทหาร การที่กองทัพไทยจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยขีดความสามารถในระดับสูงได้นั้น ทหารจะต้องได้รับสวัสดิการในทุกด้านอย่างเพียงพอ ฉะนั้นจึงต้องปรับปรุงสวัสดิการทหารในทุกด้านให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

5. นโยบายต่างประเทศ

5.1 รักษานโยบายพิเศษของนโยบายต่างประเทศของชาติไทย นโยบายต่างประเทศกำหนดขึ้นจากรากฐานของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสังคมของประเทศไทย ภายใต้หลักนำจองลักษณะพิเศษประจำชาติไทย 3 ประการคือ

- 5.1.1 ลักษณะความเป็นไทย
- 5.1.2 ไม่เบียดเบียน
- 5.1.3 รู้จักประสานผลประโยชน์

ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ที่มีลักษณะประจำชาติสูงส่ง จึงมีนโยบายต่างประเทศอันแน่นอน เป็นมรดกล้ำค่าตกทอดมาแต่บรรพกาล เรียกก็นโยบายอิสระหรือนโยบายเป็นใหญ่ในตัวเอง วิธีดำเนินนโยบายอิสระมาชั้กับปัญหาความสัมพันธ์กับต่างประเทศตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้นสำหรับนโยบายต่างประเทศของไทยแล้วนโยบายหลักไม่เปลี่ยนแปลง แต่นโยบายตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และจะต้องใช้นโยบายทั้งสองอย่างนี้ควบคู่กันตลอดไป ไม่ว่าจะดำเนินนโยบายต่อประเทศใดหรือต่อสถานการณ์ใด จะต้องยึดถือนโยบายอิสระเป็นหลัก อยู่ตลอดเวลาวิธีดำเนินนโยบายต่างประเทศเช่นนี้ประเทศไทยเคยใช้มาแต่อดีต ยังผลให้รอดพ้นภัยพิบัติและคำรังเอกราชไว้ได้ ในปัจจุบันสภาวการณ์ทางภูมิศาสตร์และทางการเมือง กำหนดให้ประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดในความขัดแย้งของโลก ทั้งความขัดแย้งระหว่างระบบเสรีนิยมกับระบบสังคมนิยม ความขัดแย้งภายในระบบเสรีนิยมและความขัดแย้งภายในระบบสังคมนิยมและในท่ามกลางความขัดแย้งของโลกปัจจุบัน ไม่มีประเทศใดไม่ว่ามหาอำนาจหรือไม่ใช่มหาอำนาจจะเป็นหลักในการแก้ไขความขัดแย้งได้ ทำให้มีอันตรายแห่งสงครามทั้งในของเขตภูมิภาคและขอบเขตโลก แต่ประเทศไทยซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีนโยบายต่างประเทศที่อยู่บนรากฐานลักษณะพิเศษของชาติไทยอันสูงส่งนั้น เป็นประเทศเดียวที่อยู่ในฐานะที่จะแก้ความขัดแย้งของโลก ป้องกันสงครามและรักษาสันติภาพได้ซึ่งเป็นหลักประกันของการพัฒนาผลประโยชน์ของประเทศไทยอย่างดีที่สุด ฉะนั้นประเทศไทยจึงต้องวางตัวเป็นหลักตามความหมายที่แท้จริงของนโยบายอิสระในท่ามกลางความขัดแย้งในภูมิภาคและในโลก

5.2 ส่งเสริมสัมพันธไมตรีอันดีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้ากับทุกประเทศโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในลัทธิการปกครองหรือระบบเศรษฐกิจของสังคมและวัฒนธรรม

5.3 ส่งเสริมชักชวนการลงทุนจากต่างประเทศโดยมีหลักประกันที่เป็นธรรมและร่วมมือกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ เสริมสร้างประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศ

5.4 ยับยั้งการสร้างสถานการณ์ เพื่อเปลี่ยนสงครามภายในประเทศเป็นสงครามประชาชาติและกำจัดบรรยากาศสงครามประชาชาติ

MISSING

5.5 ดำเนินนโยบายเป็นกลาง บนรากฐานของนโยบายอิสระของชาติไทย และตามกฎหมายระหว่างประเทศในปัญหาความขัดแย้งภายในระบบสังคมนิยม

5.6 เรียกร้องให้มีการประชุมนานาชาติเพื่อรับรองสถานภาพความเป็นกลางของประเทศไทยเพื่อเป็นเงื่อนไขให้ประเทศไทยในฐานะเป็นจุดยุทธศาสตร์อันสำคัญที่สุดในความขัดแย้งของโลกในปัจจุบัน ได้แสดงบทบาทอย่างเต็มภาคภูมิในการป้องกันสงครามและรักษาสันติภาพถาวรของโลกเหล่านี้คือมาตรการของนโยบายต่างประเทศ

6. นโยบายวัฒนธรรม

6.1 กำจัดวัฒนธรรมต่ำทรามที่แพร่หลายมาจากต่างประเทศและรับวัฒนธรรมต่างประเทศโดยกลั่นกรองวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของระบบสังคมนิยมและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับองค์ประกอบอันสำคัญอีก 2 ประการคือ เศรษฐกิจและการเมือง ฉะนั้นการแก้ปัญหาวัฒนธรรม จึงต้องประสานกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง เศรษฐกิจซึ่งระบบผูกขาดของเอกชนครอบงำการครองชีพของประชาชนและการเมืองที่ไม่เป็นระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะบั่นทอนวัฒนธรรมอันดีงามแล้วยังเป็นแหล่งรองรับวัฒนธรรมต่ำทรามที่แพร่หลายมาจากต่างประเทศด้วย การพัฒนาระบบเสรีนิยมให้เป็นระบบที่พัฒนา และพัฒนาการเมืองให้เป็นระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงคือ มาตรการพื้นฐานในการป้องกันและกำจัดวัฒนธรรมต่ำทรามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศและที่แพร่มาจากต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ใช้มาตรการทางกฎหมายและการศึกษาอบรมควบคู่กันไปด้วย วัฒนธรรมต่ำทรามนั้นไม่เป็นที่พึงประสงค์ไม่ว่าของประเทศใด ๆ แต่วัฒนธรรมที่ดีของแต่ละชาติก็ไม่ได้นิยามความว่าจะยอมรับซึ่งกันและกันได้เสมอไป วัฒนธรรมที่ชาติหนึ่งถือว่าดี อีกชาติอาจจะถือว่าไม่ดีก็ได้ เช่น ประเพณีความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง ซึ่งชาติหนึ่งถือว่าดีงามแต่อีกชาติหนึ่งถือว่าอนาจารไปก็ดี ฉะนั้นการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติจึงต้องคัดเลือกกลั่นกรองเอาแต่เฉพาะที่ไม่ขัดกับวัฒนธรรมไทย แม้ว่าวัฒนธรรมเหล่านั้นจะไม่ใช้วัฒนธรรมที่ต่ำทรามก็ตาม

6.2 เชิดชูวัฒนธรรมไทยที่สูงส่งมาแต่บรรพกาลภูมิแห่งจิตใจของประชาชนชาวไทย ซึ่งแสดงออกทางประเพณี ศิลปะ วรรณคดี และความสัมพันธ์กับต่างชาติเป็นต้นนั้นสูงส่งอย่างยิ่งซึ่งจะต้องรักษาและเชิดชูไว้ตลอดไป วัฒนธรรมอันสูงส่งย่อมอาศัยระบอบประชาธิปไตยเป็นมูลฐานเพราะวัฒนธรรมอันสูงส่งคือ วัฒนธรรมของประชาชนถ้าไม่มีระบอบประชาธิปไตย

วัฒนธรรมของประชาชนก็ไม่สามารถพัฒนาได้เต็มที่ การปกครองของประเทศไทยมีลักษณะของประชาธิปไตยมาแต่โบราณกาล นี่ก็ปัจจัยสำคัญให้วัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยได้พัฒนาอย่างเต็มที่จึงส่งเสริมให้วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่สูงส่ง ฉะนั้นมาตรการพื้นฐานของการเชิดชูวัฒนธรรมไทยคือ การพัฒนาระบบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทยนั่นเอง ประสานกับการส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ โดยตรงด้วย

6.3 ส่งเสริมเสรีภาพของชนส่วนน้อยในประเทศในการพัฒนาวัฒนธรรมของตนเองคนไทยประกอบด้วยชนหลายชาติ นอกชาติชนชาติไทยอันเป็นชนชาติส่วนใหญ่แล้ว ยังมีชนเชื้อชาติอื่นกำหนดความแตกต่างของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ระบอบประชาธิปไตยยอมรับ ฉะนั้นระบอบประชาธิปไตยจึงให้เสรีภาพทางวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้นได้พัฒนาไปอย่างเต็มที่ แม้ว่าวัฒนธรรมของชาติอื่นจะแตกต่างจากวัฒนธรรมของเชื้อชาติไทยก็ตาม แต่เมื่อเป็นวัฒนธรรมของประชาชนก็ย่อมเป็นวัฒนธรรมที่พึงงามทั้งสิ้น ฉะนั้นการให้เสรีภาพทางวัฒนธรรมแก่ชนชาติส่วนน้อยจึงมีผลดีโดยเฉพาะในการกระชับความสัมพันธ์แห่งชาติ

6.4 พัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง บนรากฐานของการส่งเสริมทัศนะที่ถือว่าการเมืองคือ คุณธรรมตามคตินิยมของคนไทยแต่โบราณ โดยลักษณะการเมืองคือ คุณธรรมเพราะการเมืองมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสุของประชาชน ความจริงข้อนี้คนไทยถือเป็นคตินิยมมาแต่โบราณ เช่น ทศพิธราชธรรม เป็นต้น เพิ่งจะมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นี้เองที่คตินิยมนี้เสื่อมจนปรกฏที่เด่นอย่างหนึ่งว่า การเมืองเป็นของสกปรก ทรยศนี่เป็นอุปสรรคของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในบรรดาระบบการปกครองทั้งหลายระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่มีคุณธรรมสูงสุด เพราะระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนและคุณธรรมเท่านั้นที่จะสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นจึงไม่มีการเมืองใดจะมีคุณธรรมสูงส่ง เสมอด้วยการเมืองระบอบประชาธิปไตย และดังนั้นถ้าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นจะต้องขจัดทรยศที่เห็นการเมืองเป็นของสกปรก และกลับไปสู่ทรยศเดิมคือ การเมืองเป็นคุณธรรมต่อไปและบนรากฐานของทรยศที่ถูกต้องนี้ดำเนินการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความอดทนต่อความเห็นที่ตรงกันข้ามกับตนเอง ความมีวินัย ความยอมรับเสียงข้างมากและคำนึงถึงเสียงข้างน้อย ความยับยั้งชั่งใจในหลักการที่ถูกต้อง ความใจกว้าง ความยอมแพ้อุทธรณ์ ความเคารพในหลักวิชา ความอดุติตนเพื่อประเทศชาติ เพื่อประชาชน

และเพื่อคุณธรรม เป็นต้น ทั้งนี้โดยดำเนินการศึกษาอบรมอย่างเต็มที่โดยเฉพาะพรรคการเมือง จะต้องอบรมพรรคของตนให้มีพรรคชนะที่เห็นการเมืองเป็นคุณธรรมและให้สมบูรณ์ด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างมากที่สุด

6.5 ส่งเสริมความบริสุทธิ์ผุดผ่องของพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาประจำชาติ ไทยรวมทั้งศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย พระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบอันสำคัญที่สุดในวัฒนธรรม เพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับลักษณะพิเศษประจำชาติไทย โดยเฉพาะคือ อหิงสา ความไม่เบียดเบียนเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของคนไทยและหลักธรรมอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนาคืออหิงสาบรมิทธิกรรม ความไม่เบียดเบียนเป็นธรรมอย่างยิ่งกัวยุคนี้คนไทย ซึ่งรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจึงเข้ากับศาสนาอื่นได้ดี ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ไม่เคยมีการเลือกปฏิบัติต่อศาสนาอื่นและไม่เคยมีการเลือกปฏิบัติต่อศาสนาอื่นและไม่เคยมีเหตุการณ์ร้ายแรงอันมาจากความแตกต่างทางศาสนา การที่เป็นเช่นนี้เพราะการนับถือพุทธศาสนาของคนไทยโดยพื้นฐานเป็นการนับถือหลักธรรมโดยแท้จริง แม้ว่าจะประกอบกัวยวิธีการและลัทธินิยมอันมากมายแต่โดยพื้นฐานก็มีได้ทั้งหลักธรรมอันแท้จริง หลักธรรมอันแท้จริงนี้เองคือความบริสุทธิ์ที่ผุดผ่องของศาสนาซึ่งควนเน้นหนักในการส่งเสริมโดยร่วมมือกับนักปฏิบัติธรรม ที่ถูกต้องเหล่านี้คือมาตรการนโยบายของวัฒนธรรม คณะปฏิวัติเห็นว่านโยบาย 6 ประการนี้คือนโยบายแห่งชาติที่ถูกต้องในการเปลี่ยนแปลงอันสร้างสรรค์ทางประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ และลักษณะพิเศษของประเทศไทย ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือแก้ปัญหของชาติให้ตกไปอย่างแน่นอน คณะปฏิวัติตั้งปฏิญาณอันแน่วแน่ที่จะปฏิบัตินโยบายเป็นผลสำเร็จโดยถือเป็นภาระกิจทางประวัติศาสตร์ในการนำประเทศชาติและประชาชนให้ผ่านพ้นภัยพิบัติ ผลักดันความเจริญก้าวหน้าไปสู่สังคมประชาธิปไตย ยังความโพบูลย์แก่ประเทศชาติและความผาสุกแก่ประชาชน และรักษาชาติไทยให้ดำรงอยู่ชั่ววันรันตร

สำส่นคณะปฏิวัติถึงเกษตรกร

ตามที่ไคมีการปฏิวัติ และไคมีประกาศตลอดจนแถลงการณ์ของฝ่ายปฏิวัติมาโดยลำดับแล้วนั้น ข้าพเจ้าหวังว่าพี่น้องเกษตรกรทั้งหลายคงจะเข้าใจลัทธิประสงค์ของการปฏิวัติครั้งนี้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามก็ข้าพเจ้าขอส่งสำส่นถึงพี่น้องเกษตรกรเป็นการเฉพาะเพื่อย้ำถึงเจตจำนงอันแน่วแน่ของคณะปฏิวัติ ในอันที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของพี่น้องเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศให้ดีขึ้นให้องค์ได้ แผนการเศรษฐกิจของคณะปฏิวัติจะให้ความสำคัญแก่การพัฒนาชนบทเป็นอันดับแรก โดยจะมุ่งพัฒนาชนบทในท้องที่ห่างไกล ซึ่งพี่น้องเกษตรกรมีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น โดยจะเร่งรัดให้จัดทำโครงการที่มีประโยชน์ตักถึงมือพี่น้องเกษตรกรที่ยากจนแร้นแค้นเป็นพิเศษ ทั้งในด้านการปรับปรุงความสามารถในการทำงานเกิดการเสริมสร้างความสามารถในการผลิตโดยเฉพาะแหล่งน้ำการขยายบริการด้านอนามัยให้ทั่วถึงและการให้ความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีพแก่พี่น้องทั้งหลาย ทั้งนี้เพื่อให้พี่น้องลืมตาอ้าปาก ดำรงชีวิตอย่างมีเกียรติสมที่พี่น้องเป็นกระดูกสันหลังของชาติอย่างแท้จริง

สำหรับในท้องที่ชนบทอื่น ๆ นั้น คณะปฏิวัติจะให้เร่งรัดโครงการพัฒนาด้านการผลิตนอกจากรัฐจะเพิ่มการลงทุนที่จำเป็น โดยเฉพาะในด้านการตรึงราคาให้มากที่สุดเป็นพิเศษแล้ว คณะปฏิวัติมีนโยบายที่จะให้ภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อเร่งรัดการผลิตด้านการเกษตรอีกด้วย ในด้านการตลาดซึ่งยังเป็นปัญหาสำหรับพี่น้องเกษตรกรนั้นคณะปฏิวัติจะดำเนินนโยบายเกี่ยวกับราคาสินค้าเกษตรให้มึประสิทธิภาพและยึดนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของเกษตรกรเพื่อตัดห่อค้าคนกลางและให้ผู้บริโภคได้รับราคาที่เป็นธรรมยิ่งขึ้น สำหรับนโยบายหลักต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง ซึ่งคณะปฏิวัติจะรีบดำเนินการโดยทันที ทั้งนี้เพื่อความผาสุกของพี่น้องเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

(ลงชื่อ) พลเอกสัณห์ จิตรปฏิมา

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

สำส่นคณะปฏิวัติถึงพี่น้องผู้ใช้แรงงาน

พี่น้องผู้ใช้แรงงานที่รักทั้งหลาย ตามที่คณะปฏิวัติชี้แจงถึงเหตุผล และความจำเป็นในการปฏิวัติต่อประชาชนให้เป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วนั้น คณะปฏิวัติใคร่ขอชี้แจงในสภาพที่เกี่ยวกับพี่น้องผู้ใช้แรงงานเพิ่มเติมดังนี้คือ

พี่น้องทั้งหลาย เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจทั่วประเทศและคณะปฏิวัติได้ตระหนักดีว่าปัญหาแรงงาน เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้พี่น้องผู้ใช้แรงงานมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คณะปฏิวัติมีนโยบายที่แน่นอนที่จะขจัดความเอารัดเอาเปรียบหรือมีการขูดรีดแรงงานใด ๆ คณะปฏิวัติมีเจตนารมณ์ที่จะสร้างสรรค์ให้ประเทศชาติของเรามีความมั่นคงก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพี่น้องประชาชนทุกสาขาอาชีพจะได้มีชีวิตที่ดีอยู่ร่วมกันด้วยความสงบในสังคมในการนี้คณะปฏิวัติก็ใคร่ขอพี่น้องประชาชนผู้ใช้แรงงานทั้งหลายจงร่วมมือกับคณะปฏิวัติ โดยการปฏิบัติงานโดยหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่กล้าถึงความสามารถด้วยความสงบเพื่อโคจรโรลงพัฒนาประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราทุกคนให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

(ลงชื่อ) พลเอกสฤษดิ์ จิตรปฎิมา
หัวหน้าคณะปฏิวัติ

สำส่นคณะปฏิวัติถึงนักศึกษา

ตามที่คณะปฏิวัติ ได้แถลงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิวัติให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบโดยทั่วกันแล้วนั้นคณะปฏิวัติใคร่ขอทำความเข้าใจเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อปฏิวัติครั้งนี้คือ

1. คณะปฏิวัติทราบดีว่านักศึกษาทั้งหลายเป็นผู้แสวงหาความรู้ในระดับปริญญาชน และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าสูงสุดของประเทศ เป็นผู้ที่มีความปรารถนาที่จะแลเห็นชีวิตบ้านเมืองเจริญก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ สังคม และต้องการเห็นประชาชนมีเสรีภาพกินคืออยู่ที่ อันเป็นเป้าหมายที่นักศึกษาเคยเรียกร้องและต่อสู้กันมานานแล้ว เท่าที่ผ่านมาทุกคนย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า

ปัญหาพื้นฐานของประเทศไทยอันได้แก่ ปัญหาการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย ปัญหา
 อาชญากรรม และปัญหาการครองชีพของประชาชน ตลอดจนปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม
 ต่าง ๆ นั้น ได้เพิ่มพูนทวีมากขึ้น รัฐบาลแต่ละยุคก็มีการแตกแยกกันทั้งภายในรัฐบาลและ
 กับรัฐสภาทำให้ระบอบประชาธิปไตยต้องล้มลุกคลุกคลานถึงเป็นที่ปราบกันโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้
 คณะปฏิวัติจึงจำเป็นต้อง ยึดอำนาจเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้โดยเฉียบขาดโดยยึดผลประโยชน์
 ประชาชนเป็นที่ตั้ง คณะปฏิวัติใคร่ขอขำว่าอุดมการณ์เป้าหมายของนักศึกษาชั้น โดยหลักการแล้ว
 ตรงกับความปรารถนาและเป้าหมายของคณะปฏิวัติทุกประการ ดังนั้น คณะปฏิวัติจึงใคร่ขอความ
 ร่วมมือจากนักศึกษาผู้รักชาติทุกคน ร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงตาม
 ะจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

2. ในฐานะที่นักศึกษาเป็นปัญญาชน มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจปัญหาของชาติ
 บ้านเมืองอย่างลึกซึ้ง และมีความเร่งร้อนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชาติ คณะปฏิวัติ
 จึงใคร่ขอนักศึกษาทั้งหลายได้ช่วยกันจรจรโลงสร้างสรรคระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงถาวรสืบไป
 และพัฒนาชาติบ้านเมืองอันเป็นที่รักของเรา ให้เจริญก้าวหน้าในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อนี้ คณะปฏิวัติ
 จะทำหน้าที่เป็นแกนกลางเพื่อประสานงานร่วมมือของประชาชนทุกฝ่ายทุกอาชีพในการฟื้นฟูอุปสรรค
 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นให้จงได้ ขอให้นักศึกษาทุกคนผนึกกำลังกันใช้ความรู้
 ความสามารถที่มีอยู่ช่วยเหลือและให้การสนับสนุนคณะปฏิวัติในการทำงานเพื่อชาติ หากนักศึกษา
 มีข้อเสนอแนะหรือมีข้อคิดเห็นประการใด คณะปฏิวัติก็พร้อมที่จะรับฟังเสียงจากนักศึกษาเสมอ

คณะปฏิวัติ

2 เมษายน 2624

ภาคผนวก ข.

ประกาศ คำสั่ง แดงการณ์ของฝ่ายรัฐบาล

ประกาศกองอำนวยการร่วมรักษาความสงบแห่งชาติ

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและหัวหน้าคณะปฏิวัติครั้งนี้ความว่า

สวัสดิการรับท่านพี่น้องประชาชนที่เคารพรักทุกท่าน ผมพร้อมด้วยคณะอันประกอบด้วย

รองผู้บัญชาการทหารอากาศ ทำการแทนผู้บัญชาการทหารอากาศ ซึ่งขณะนี้ไปราชการต่างประเทศ
เสนาธิการทหารอากาศ เสนาธิการทหารเรือ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก แม่ทัพภาคที่ 2 แม่ทัพ
ภาคที่ 3 แม่ทัพภาคที่ 4 และรองแม่ทัพภาคที่ 2 ซึ่งนั่งอยู่ด้วยกันขณะนี้ ใครขอถือโอกาสเรียน
ชี้แจงสถานการณ์ที่ผ่านมาตลอดคืนวันที่ 1 เมษายน ดังนี้

เมื่อเวลาประมาณ 20.00 นาฬิกา คืนวันที่ 31 มีนาคม สกนั ได้มีกลุ่มนายทหารระดับ
ผู้บังคับการกรมได้มาขอพบผมและชักจูงให้ผมทำการปฏิวัติ โดยอ้างเหตุผลในเรื่องความเสื่อมโทรม
ของสังคม ตลอดจนความทุกข์ยากของพี่น้องประชาชน กลุ่มนายทหารเหล่านั้นได้กล่าวถึงการใช้อำนาจ
ในลักษณะเผด็จการเพื่อแก้ปัญหาทั้งปวง ตัวผมเองได้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว
แล้วเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้ว่าการกำหนดคนโยมมาเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ และได้ทุ่มเททรัพยากร
ของชาติทั้งสิ้น เพื่อการนี้อย่างที่สุด อย่างไรก็ตามผมไม่เห็นด้วยในแนวทางแก้ปัญหาของทหาร
กลุ่มนี้ซึ่งมีรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมของชาติ และขัดกับความไม่ยอมรับฟัง เมื่อประมาณ
02.00 นาฬิกา ของวันที่ 1 เมษายน กลุ่มทหารดังกล่าวจึงได้ทำการยึดอำนาจภายใต้ชื่อ
คณะปฏิวัติ โดยมีผู้อ้างเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติตามที่ท่านได้รับทราบอยู่แล้ว

กลุ่มชนที่ไม่ปรารถนาดีต่อประเทศชาติและราชบัลลังก์ดังกล่าว ยังได้ยั้งอาจถึงการที่
ผิดกฎหมายโดยแอบอ้างว่าผมลาออกจากความเป็นนายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารบกแล้ว
นอกจากนั้นยังได้แอบอ้างชื่อท่านผู้บัญชาการทหารเรือและผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นรองหัวหน้า
คณะปฏิวัติ ทั้ง ๆ ที่ขณะนี้ผู้บัญชาการทหารอากาศไปราชการอยู่ต่างประเทศ สิ่งที่น่าเสียดาย
ที่สุด ได้แก่การขัดขืนพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เข้าเฝ้า ฯ เพื่อประโยชน์ของชาติ
และประชาชน การปราศจากซึ่งความจงรักภักดีต่อราชบัลลังก์ดังกล่าวขัดแย้งกับคำประกาศของ
ตนอย่างน่าละอาย ถึงเหตุผลดังกล่าว ผมจึงจำเป็นต้องรวบรวมบังคับหมู่เสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มาประทับยังที่ปลอดภัยพร้อมด้วยหมู่

กระหม่อมทุกพระองค์ เพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนทั้งชาติ

ผมตระหนักดีว่า ในระบอบการปกครองซึ่งประชาชนคนไทยปรารถนาอันได้แก่ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนี้ ข้อแตกต่างทางความคิดของทุกคนย่อมจะมีได้ แต่การแก้ไขจะต้องเป็นไปโดยทางสันติอันเป็นลักษณะของชาติไทย ขอคนไทยมีความเข้าใจในปัญหาและร่วมกันด้วยชีวิตจิตใจอย่างแท้จริง เราจะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทั้งปวงของชาติได้แต่คนกลุ่มนี้ต้องการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงด้วยการยึดอำนาจอันพิสูจน์แล้วในอดีตว่าไม่ถูกต้อง

ผมขอให้ประชาชนที่เคารพรักทุกท่านได้เข้าใจความยุ่งยากที่เกิดขึ้นในครั้งนี และผมพร้อมด้วยคณะที่อยู่ ณ ที่นี้ อันเป็นผู้แทนกองทัพแห่งชาติ จะขอแก้ไขปัญหานี้ให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วที่สุด จึงเรียนให้พี่น้องประชาชนทั่วทุกภาคทราบ กับโปรดให้ความร่วมมือและเชื่อมั่นในพวกเรา ในอันที่จะทุ่มเททุกอย่างเพื่อความสงบสุขของชาติและราชบัลลังก์

ให้ทหารที่เข้าร่วมกับคณะปฏิวัติรีบเคลื่อนย้ายกลับเข้ากรมกองภายในวันที่ 2 เมษายน เวลา 15.00 น. หากขัดขืนไม่ปฏิบัติตามจะถือว่าขัดคำสั่งของผู้นบัญชาการทหารบกและจะถูกลงทัณฑ์สถานหนักต่อไป ขอขอบคุณ

ประกาศพระบรมราชโองการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการ ๙ ให้พลเอกเสถียร จิตรปฎิมา ออกจากตำแหน่งรองผู้นบัญชาการทหารบก โดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2524 โดยมีพลเอกเปรมเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ต่อมาพลเอกเปรมในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ให้ออกประกาศกระทรวงกลาโหม ที่ 10001/24 ให้นายทหารสัญญาบัตรออกจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน 2524 ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. พันเอกมณูญ รูปขจร
2. พันเอกประจักษ์ สว่างจิตร
3. พันเอกปรีดี รามสูตร

4. พันเอกพิศลภ' ปิ่นมณี
5. พันเอกสาคร กิจวิริยะ
6. พันเอกเปรม โชติเสถียร
7. พันเอกชาญบุรณ' เพ็ญตระกูล
8. พันเอกบุลศักดิ์ โพธิเจริญ
9. พันเอกสกรรจ' มิตรเกษม
10. พันโทบุญยัง บุชา
11. พันตรีสุรฤทธิ จันทราทิพย์

ฐานกระทำผิดเป็นภัยต่อชาติและราชบัลลังก์และประกาศกระทรวงกลาโหมที่ 10002/24
 ให้นำทหารสัญญาบัตร ออกจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน
 2524 คือ

1. พันเอกชูพงศ์ มัทพันธ์
2. พันเอกวิระยุทธ อินวะชา
3. พันเอกเสริมศักดิ์ มังคณสูตร
4. พันเอกหม่อมราชวงศ์กุลเดช จักรพันธ์
5. พันเอกสมบัติ รอดโพธิ์ทอง
6. พันเอกบวร งามเกษม
7. พันโทรมชัย ศรีสุวรรณันท์
8. พันโทวินัย สมพงษ์
9. พันโทอุดม แจ้งเจนเวทย์
10. ร้อยเอกจักรพงษ์ พงศ์สุวรรณ

ฐานประพฤติคนเป็นภัยต่อความสงบของชาติ

พระราชปราชญ์ของสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ

2 เมษายน 2524 กองอำนวยการร่วมรักษาความสงบแห่งชาติ ได้อันเชิญพระราช
 ปราชญ์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ออกอากาศเผยแพร่ต่อประชาชนความว่า

ในการปฏิบัติแต่ละครั้งทุกฝ่ายมักจะอ้างความมั่นคงของประเทศ และพูดอย่างนี้มาเป็นเวลาสิบ ๆ ปี แล้วขอให้พี่น้องประชาชนทุกท่านจงพิจารณาว่า เราก็คงได้แก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ให้หมดสิ้นอย่างที่ว่า จะพยายามทำให้สำเร็จ

การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของชาติมิใช่ของง่าย ทุกประเทศแม้ประเทศใหญ่ซึ่งมีนักวิชาการที่เก่ง ก็ต้องใช้เวลาเป็นสิบปีจึงปรับปรุงเศรษฐกิจให้ดีขึ้น มิใช่ใช้เวลาเพียงปีเดียวหรือสองปี

ก่อนที่จะทำอะไร ผู้ที่หวังดีต่อชาติควรทราบไว้ด้วยปัญญาว่า ขณะนี้ไม่ใช่เวลาที่เลือกเนื้อเคี้ยวกันจะมาทะเลาะแก่งแย่งซึ่งกันและกัน ขณะนี้เป็นเวลาของความสามัคคีร่วมกัน ให้ชาติบ้านเมืองพ้นจากการรุกรานขอศัตรูภายนอกและร่วมกันพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า

ชีวิตของประเทศไม่ควรจะสั้นเพียงแค่วิตของบุคคลหนึ่ง คนเรานี้อยู่ 100 กว่าปีก็ถือว่ามากแล้ว แต่ถ้าเราคิดถึงชีวิตของประเทศก็ต้องคิดให้ไกลให้รอบคอบ เราต้องเป็นห่วงคนรุ่นหลัง ด้วยถ้าประเทศของเราขึ้นยังคงอยู่ได้เป็นที่อยู่อาศัยท่ามกลางของลูกหลานเราต่อไป สำนึกสมเด็จพระสังฆราชถึงหัวหน้าคณะปฏิวัติ

2 เมษายน 2524 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ไค้ทรงมีสำเนาถึงพลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา ความว่า

อาตมาภาพและคณะสงฆ์ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยจงช่วยคุ้มครองและบันดาลให้ท่านถึงพร้อมด้วยสติปัญญา เพื่อที่จะช่วยกันจรริโลงแผ่นดินไทยให้เจริญวัฒนา โดยถือหลักแห่งการธำรงมั่นสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้อยู่สถาพรตลอดไป

ความสามัคคีของปวงชนชาวไทย ทั้งข้าราชการ ทหาร พ่อค้า ประชาชน และคณะสงฆ์ นับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในยามที่บ้านเมืองอยู่ในความคับขัน สืบเนื่องมาจากภัยอันตรายต่างๆ ถึงที่ตระหนักที่อยู่แล้ว คณะสงฆ์ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยให้ชาติบ้านเมืองมีศีลธรรมอันดีงาม พร้อมทั้งให้เกิดสามัคคีในหมู่ประชาชน จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ทำให้บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะคับขัน เป็นที่น่าวิตกห่วงใยอย่างยิ่งแ่อาจจะมีภัยพิบัติต่อประเทศชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์และอาจกระทบกระเทือนไปยังนานาประเทศ ในทางที่ไม่เป็นผลดีต่อประเทศไทย โดยส่วนรวมอีกด้วย

มหาเถรสมาคมได้ประชุมกันในวันที่ 2 เมษายน 2524 เวลา 13.00 น. ณ
 วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม มีความเห็นร่วมกันว่าหากมีวิถีทางใดที่เป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อย
 ของบ้านเมือง คณะสงฆ์ควรขอขบิลหบาตราให้ทั้งสองฝ่ายโดยคินุหาเลิกราคอกันด้วยคววม
 เมตตาเพื่อความสงบสุขปวงชนชาวไทยและความจงรักภักดีแก่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ซึ่งทรงเป็นมิ่งขวัญของพลนิกรชาวไทย เจริญพร

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

คำสั่งกระทรวงกลา"หม 281/2524

เรื่อง ให้นายทหารออกจากประจำการ

ด้วยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอกสัณฑ์ จิตรปฎิมา (เหล่า ส.)
 รองผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งได้กระทำความผิดอย่างร้ายแรง และเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ
 และราชวงศ์ ออกจากประจำการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2524 แล้ว

ฉะนั้น จึงให้พลเอกสัณฑ์ จิตรปฎิมา เป็นนายทหารนอกราชการ ไม่มีเบี้ยหวัด บำเหน็จ
 บำนาญ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลา"หม ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2524

(ลงชื่อ) พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลา"หม

คำสั่งกระทรวงกลา"หม ที่ 282/2524

เรื่อง แยกคำสั่งกระทรวงกลา"หม

ให้แก่คำสั่งกระทรวงกลา"หม ดังต่อไปนี้

1. ตามคำสั่งกระทรวงกลา"หมที่ 10001/2524 ลงวันที่ 1 เมษายน 2524

เรื่อง ให้นายทหารสัญญาบัตรออกจากราชการ ซึ่งสั่งให้นายทหารสัญญาบัตรออกจากราชการ
 ฐานประพฤติตนเป็นภัยต่อความสงบของชาติและราชบัลลังก์ จำนวน 10 คน นั้น ให้แก่เป็นดังนี้

- 1.1 หมายเลข 1 พันเอกมัญญู รูปขจร (เหล่า ม.) ผบ.ม.4 รอ.
เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.2 หมายเลข 2 พันเอกประจักษ์ สว่างจิตร (เหล่า ร.) ผบ.ร.2 รอ.
เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.3 หมายเลข 3 พันเอกปรีดี รามสูตร (เหล่า ร.) ผบ.ร.1 รอ.
เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.4 หมายเลข 4 พันเอกพัลลภ ปิ่นมณี (เหล่า ร.) ผบ.ร. เป็นนายทหาร
กองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.5 พันเอกสาคร กิจวิริยะ (เหล่า สท.) ผบ.ทบ. สารวัตรที่ 1 มทบ.1
เป็นนายทหารกองหนุน ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.6 หมายเลข 6 พันเอกปราบ โชติเสถียร (เหล่า สท.) ทด.สท.ทบ.
เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.7 หมายเลข 7 พันเอกชาญบูรณ์ เพ็ญตระกูล (เหล่า ร.) ผบ.ร.31
พล.1 รอ.เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.8 หมายเลข 8 พันเอกบุลลศักดิ์ โพธิ์เจริญ (เหล่า ป.) ผบ.ปคอ.2
เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.9 หมายเลข 9 พันเอกสกรรจ์ มิตรเกษม ไหยกเล็กคำสั่งวันที่
2 เมษายน 2524
- 1.10 หมายเลข 10 พันโทบุญยัง บุษชา (เหล่า ร.) ผบ.ร.อ. 11 พัน 2
รอ. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.11 หมายเลข 11 พันตรีสุรฤทธิ จันทราทิพย์ หมายเลขประจำตัว
1070600407 (เหล่า ร.) รอง ผบ.ร. 11 พัน.2 รอ. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัด
บำเหน็จบำนาญ

นอกนั้นคงเดิม

MISSING

3. คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 10003/2524 ลงวันที่ 2 เมษายน 2524 เรื่อง ให้นำทหารสัญญาบัตรออกจากราชการ ซึ่งสั่งให้นำทหารสัญญาบัตรออกจากราชการฐานประพฤติตนเป็นภัยต่อความสงบของชาติและราชบัลลังก์จำนวน 4 คน นั้นให้แกดังนี้

3.1 หมายเลข 1 พันเอกประสิทธิ์ โยธพิทักษ์ (เหล่า ร.) อจ.ทก. ส่วนวิชาเสนาธิการกิจและความรู้ทั่วไป ร.ร.สธ.ทบ.สสส. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

3.2 หมายเลข 2 พันเอกปรีชา คชเสนี (เหล่า ร.) รอง ผบ.ร.2 รอ. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

3.3 หมายเลข 3 พันโทสมปอง คำธัญญเจริญ (เหล่า สท.) ผก.ทบ. เป็นนายทหารกองหนุน ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

3.4 หมายเลข 4 พันโทสัญญาชัย บุญทรภักดิ์ (เหล่า บ.) ผสธ. ประจำศูนย์บังคับบัญชา ทบ. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

(ลงชื่อ) พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 283/2524
เรื่อง ให้นำทหารออกจากประจำการ

ให้นำทหารซึ่งกระทำหรือร่วมกระทำความผิดอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติและราชบัลลังก์ออกจากประจำการดังต่อไปนี้

1. พันเอกนานศักดิ์ ช่มโพธิ์ (เหล่า ป.) ผบ.บ.1 รอ. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

2. พันเอกกัมปนาท เกษวิริยการ (เหล่า ส.) ผสธ.ประจำ รอ.ทบ. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

3. พันเอกพิรัช สามีวงศ์ (เหล่า ส.) ประจำ รว.ทบ. เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

4. พันเอกประเจียด ปานจินดา (เหล่า ม.) รองเสธ.พล.ม.๒ เป็นนายทหาร
กองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
5. พันเอกวีรพล นิยมเสน (เหล่า ป.) รอง ผบ.ป.๑ เป็นนายทหารกองหนุน
ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
6. พันเอกถนัด พากฎพันธ์ (เหล่า ส.) ผบ.พัน ส. บก.ทบ. เป็นนายทหาร
กองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
7. พันโทสุรพล ชนะจิตร (เหล่า ป.) ผบ.ป.พัน 1 รอ. เป็นนายทหารกองหนุน
ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
8. พันโทสมพงษ์ วิเศษสิงห์ (เหล่า ม.) ผบ.พัน ม.ศบ. เป็นนายทหารกองหนุน
ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
9. พันโทองอาจ ชัมพุนทะ (เหล่า ร.) ผบ.ร.๑ พัน.๒ รอ. เป็นนายทหาร
กองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
10. พันโทวรเชต วัชรบุญโชติ (เหล่า ร.) ผบ.ร.๒ พัน รอ. เป็นนายทหารกองหนุน
ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
11. พันโทประภาศ พูนขำ (เหล่า ร.) ผบ.ร.๑ พัน.๒ รอ. เป็นนายทหารกองหนุน
ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
12. พันโทไพฑูรย์ นาครัตน์ (เหล่า ป.) ผบ.ป.พัน.๑๙ เป็นนายทหารกองหนุนไม่มี
เบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
13. พันโทสุทิน เชียงทอง (เหล่า บ.) ผบ.ป.พัน 31 ป. 1 รอ. เป็นนายทหาร
กองหนุนไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
14. ว่าที่พันโทประเสริฐ กงสุวรรณ (เหล่า ป.) ผบ.ป.พัน 11 รอ. เป็นนายทหาร
กองหนุน ไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ

(ลงชื่อ) พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

คำสั่งกองทัพบก ที่ 194/2524

เรื่อง ให้นายทหารรับราชการ

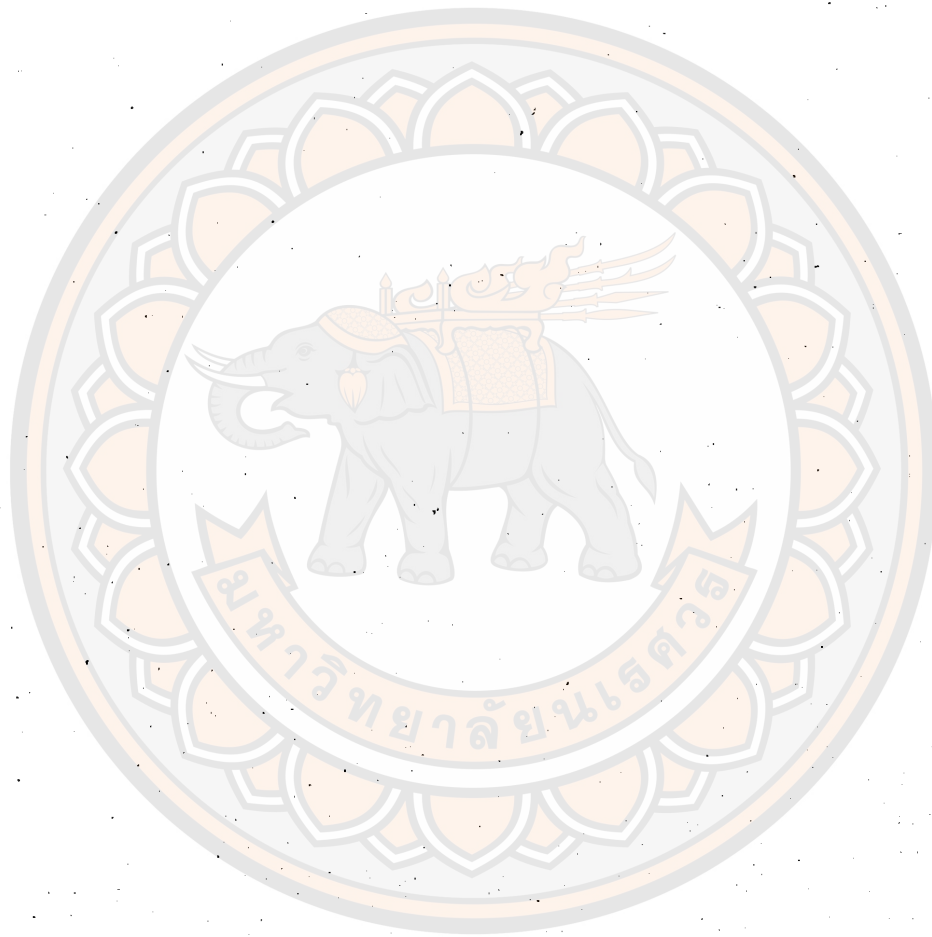
ให้นายทหารรับราชการดังต่อไปนี้

1. พันเอกเสงี่ยม นาคชัยยะ หก.ร.ร.คยบ. เป็นประจำ ศป.
2. พันเอกสัจจา บุนนาค ผบ.ร.19 เป็นประจำ ศร.
3. พันเอกศักดิ์ สุยานนท์ ผสธ. ประจำ ผก.ทบ. เป็นประจำ สส.
4. พันโทชัยณรงค์ หนูนภักดิ์ ผบ.ร.1 พัน.1 รอ. เป็นประจำ ศร.
5. พันโทอัครเดช ศศิประภา ผบ.พัน.3 รอ. เป็นประจำ ศร.
6. พันโทชวนิชย์ คำน้อย ผบ.ร.19 พัน.1 เป็น สรก.มทบ.1
7. พันโทอนนท์ พันธุ์พาง ผบ.ป.พัน.201 เป็นประจำ ศป.
8. พันโทมนตรี รัตนะ รองผบ.พัน.สารวัตรที่ 1 มทบ.1 เป็นประจำ สห.ทบ.
9. พันโทวิชัย ทิชเสถียร ผบ.ม.พัน.3 รอ. เป็น สรก. มทบ.1
10. พันตรีไพรัช โพธิ์พุกขาววงศ์ รอง ผบ.ป. พัน.31 ป. 1 รอ. เป็น สรรก.
จทบ.ล.บ.
11. ว่าที่พันโทพิสิฐ ปาสาณพันธ์ ผบ.ป.พัน.15 เป็น สรก. มทบ.5
12. พันตรีชูเกียรติ คันสุวัฒน์ รอง ผบ.ม.พัน.4 รอ. เป็นประจำ สม.
13. พันตรีสมชาย ชาณุธัญการ ผอ. 3 ร.11 พัน.2 รอ. เป็นประจำ ศร.
14. ร้อยเอกธงชัย กลิ่นคำหอม รยศ.ผบ. ร้อย.รดถึง ม.พัน.4 รอ. เป็น ประจำ
สม.
15. ร้อยเอกชัยณรงค์ กิจขยัน รรค.ผบ.ร้อย. รดถึง ม.พัน.4 รอ. เป็นประจำ
สม.
16. ร้อยเอกสืบทองศ์ เปาวรัตน์ รรค.ผบ.ร้อย. รดถึง ม.พัน.5 สรก. จทบ.ส.บ.
17. ร้อยเอกเชมรัฐ กาญจนวัฒน์ ผอ.3 ป. พัน 1 รอ. เป็นประจำ ศป.
18. ร้อยเอกวรฤกษ์ แยมวิบูล ผอ.ป. พัน 1 รอ. เป็นประจำ ศป.
19. พันตรีเกษมชาติ นเรศเสนีย์ รอง ผบ.ป.พัน.201 เป็นประจำ ศป.
20. พันเอกสกรรจ มิตรเกษม รอง ผบ.กรม สส. เป็นประจำ สส.ทบ.

21. พันตรีอุดม แจ้งเจนวิทย์ รรท.ผบ.ม.พัน.1 รอ. เป็นประจำ สม.
ซึ่งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เงินรายเดือนประจำพฤษภาคม 2524 รับทางตำแหน่งใหม่

(ลงชื่อ) พอเอกเปรม ติณสูลานนท์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

คำสั่งกองทัพบกที่ 195/2524

เรื่อง ให้นายทหารรับราชการและปรับขึ้นเงินเดือน

ให้นายทหารรับราชการและปรับขึ้นเงินเดือนดังนี้

1. พันเอกคัลย์ ศรีเพ็ญ ผบ.ร.23 เป็น ผบ.ร.1 รอ.
2. พันเอกกมล อุดมศิลป์ รอง ผบ.ร.23 เป็น ผบ.ร.23
3. พันโทเรวัต บุญหิม รรท.รอง ผบ.ร.6 เป็น รรท.รอง ผบ.ร.23

(อัตราพันเอก)

4. พันโทสนั่น มะเร็งสิทธิ์ ผบ.ร.23 พัน.1 เป็น รรท.รอง.ผบ.ร.6
5. พันตรีวิรัช สังกาย รอง ผบ.ร.23 พัน.4 เป็น รรท.รอง. ผบ.ร.6(อัตราพันโท)
6. พันตรีปรุง อรามศรี รรท.ฝ่ายยุทธการ พล.6 เป็น ผบ.ร.1 พัน. 1 รอ.

(อัตราพันโท)

7. พันโททวีป สุวรรณสิงห์ ทน.ศท.ทบ. เป็น ผบ.ร.1 พัน.2 รอ.
8. พันตรีรังษี เหมนิจิ ผบ. ร้อยลว. โกล พล. 1 รอ. เป็น ผบ.ร.1 พัน 3

(อัตราพันโท)

9. พันเอกสุเทพ สีวะรา เสธ. พล 1 รอ. เป็น รอง ผบ.พล.1 รอ.
10. พันเอกอิสระพงศ์ หนูนมิตี ผบ.ร.11 รอ. เป็น เสธ. พล.1 รอ.
11. พันเอกเผด็จ วัฒนะภูมิ ประจำกองวิชาการ สบส.เป็น รรท.ผบ.ร.11.รอ.
12. พันโทอัมพร เสวตเสวตี ผบ.ร.11 พัน.3 รอ. เป็น รอง ผบ.ร.11 รอ.

(อัตราพันเอก)

13. พันตรีภูมิ จรุงชาติ ผอ.3 ร.11 รอ. เป็น ผบ.ร.11 พัน 2 (อัตราพันโท)
14. พันตรีไพศาล กตัญญู นายทหารฝ่ายการข่าว ร.11 รอ. เป็น รอง ผบ.ร.11 พัน.2 รอ.
15. พันตรีชัชวาลย์ จันรัตน์ รอง ผบ.ร. 11 พัน.2 รอ. เป็น ผบ.ร.11 พัน 3 รอ.

(อัตราพันโท)

16. พันเอกธีระวัฒน์ เอมะสุวรรณ รอง ผบ.กรม นนร.ร.จปร. เป็น
 ผบ. กรม นนร.ร.จปร.
17. พันเอกกฤษสุวรรณ พงษ์ภักดี พล.ร.9 เป็น ผบ.ร.31 รอ.
18. พันเอกมงคล อัมพรพิสิฏฐ์ เสธ.บชร.1 เป็น ผบ.ร.9
19. พันเอกนิยม ต้นสนาคม รอง ผบ.ร.11 รอ. เป็น รอง ผบ.กรม นนร. รอ.
 รร. จปร.
20. พันเอกไชยรัตน์ ศตะสप्त รองเสธ พล.1 รอ. เป็น เสธ บชร.1
21. พันเอกประสาธ แทนขำ รอง ผบ.ร.9 เป็น ผบ.ร.19 พ.อ.พิเศษ อันดับ 1
 ชั้น 30 (9,785 บาท) กับเงินเพิ่มเติมพิเศษคงเดิม
22. พันโทพรชัย เคชาคิวงค์ ผบ.ร.21 พัน.3 รอ. เป็น รรภ. รอง ผบ.ร.9
 (อัตรापันเอก)
23. พันโทธิตพงษ์ เจตน์วัตร เสธ.ร.11 รอ. เป็น รอง ผบ.ร.2 รอ. ให้รับ
 เป็นรับเงินเดือน พันเอกอันดับ 2 ชั้น 26 (8,045 บาท) กับเงินเพิ่มเติมพิเศษคงเดิม
24. พันเอกวัฒนา สรรพนิช ประจำกอง กพ.ทบ.เป็น ผบ.ร.2 รอ. รับเงินเดือน
 พ.อ.พิเศษ อันดับ 1 ชั้น 30 (9,785 บาท) กับเงินเพิ่มเติมพิเศษคงเดิม
25. พันโทณรงค์ เหน่าพรหมมินทร์ ผบ.พัน.กรม.นนร.ร.จปร. เป็น ผบ.พัน 1
 รอ.
26. พันตรีประวิตร วงษ์สุวรรณ รอง ผบ.ร.21 พัน. 1 รอ. เป็น ผบ.ร.2 พัน.2
 รอ. (อัตรापันโท)
27. พันตรีอาชวินทร์ เศวตเศรณี เสธ.ร.21 รอ. เป็น ผบ.ร.21 พัน.3 รอ.
 (อัตรापันโท)
28. พันตรีธงชัย บุญพิทักษ์ รอง ผบ.ร.21 พัน.3 รอง. เป็น รรภ. เสธ.ร.21 รอ.
 (อัตรापันโท)
29. พันตรีสมชาย นริญยัษฐิติ รอง ผบ.ช.พัน.1 รอ. เป็น กรร.ทน.ชว.ทบ.
 (อัตรापันโท)

30. พันตรีพิระพงษ์ สรรพทากษพิสุทธิ์ วิศวกรก่อสร้าง ช.พัน.111 เป็น รอง ผบ. ช.พัน.1 รอ.
31. พันตรีไพโรจน์ วัฒนโยธิน ผอ.3 ช. พัน.1 รอ. เป็นประจำแผนก กท.ทบ.
32. พันเอกธงชัย เชื้อสนธิอินทร์ รอง ผบ.ช.11 เป็น ผบ.ช.11
33. พันเอกการุณ ฉายเหมือนวงศ์ รอง ผบ.ปตอ.2 เป็น ผบ.ปตอ.2 เงินเดือน พันเอกพิเศษอันดับ 1 ชั้น 30 (9,785 บาท) กับเงินเพิ่มพิเศษคงเดิม
34. พันโทบุญศักดิ์ กำแหงฤทธิ์รงค์ หน. ฝ่ายกำลังบำรุง พล.ปตอ. เป็นรอง ผบ. ปตอ.2 ให้รับเงินเดือนพันเอกอันดับ 1 ชั้น 26 (8,045 บาท) กับเงินเพิ่มพิเศษคงเดิม
35. พันตรีเฉลียว จูรัตน์ ผช.หน. ฝ่ายยุทธการ พล.ปตอ. เป็น หน. ฝ่ายส่งกำลัง บำรุง พล. ปตอ. (อัตราพันโท)
36. พันเอกวิโรจน์ แสงสนิท นายทหารประจำ กสร.ทบ.เป็ ผบ.ป.1 รอ.
37. พันโทชำนาญ พาสุนันท์ ผบ.ป.พัน 30 เป็น ผบ.ป.พัน.11รอ.
38. พันตรีวิจิตร ยาคลาย ปบ.ป.พัน.30 เป็น รรท.ผบ.ป.พัน.30 (อัตราพันโท)
39. พันตรีภรณ์ธีร์ สุวรรณรัต ผช.หน.ยุทธการ ทก.2 เป็น รรท.ผบ.ป.พัน.1 รอ. (อัตราพันโท)
40. พันตรีปรีชา เปรมาสวัสดิ์ รอง ผบ.ป.พัน 1 รอ. เป็น ผบ.ป.พัน.31 ป.1 รอ. (อัตราพันโท)
41. พันตรีโสภณ พันกะหริศ รอง ผบ.ป.พัน.19 เป็น รรท.ป.พัน 19 (อัตราพันโท)
42. พันโทปรีชา สุนทรวิทย์ ประจำ ขว.ทบ.เป็น ผบ.ป.พัน.201
43. พันเอกวัฒนา บุญประสิทธิ์ รรท.ทก. แผนโครงการการฝึกและรักษาความปลอดภัย บขร.1 เป็น ผบ.พัน.สารวัตรที่ 1 มทบ.1
44. พันโทวิวัฒน์ เสนาอักษร หน.ยด.ทบ. เป็นรอง ผบ.พัน.สารวัตรที่ 1 มทบ.1 เดิมแต่งกายเหล่า ม. ให้เปลี่ยนคบิน เหล่า สท.
45. พันเอกเกียรติศักดิ์ จินดาสิทธิ์ ผบ.จทบ.พ.ล. เป็นประจำ บก.มทบ.1
46. พันเอกจำลอง พรหมวงศานนท์ ทก.จบ. เป็นประจำ บก.มทบ.1
47. พันเอกสลวย ไชยโมมล รอง ผบ.พล.ปตอ. เป็น ผบ.จทบ.พงล.

48. พันเอกสุธี บุญวาทนะกุล รอง ผบ.พล.1รอ. เป็น นก.จบ.
49. พันเอกวิวัฒน์ วุฒิสิริ เสธ.พล.ปตอ. เป็นรอง ผบ.พล.ปตอ.
50. พันเอกทวีวิทย์ นิยมเสน ผบ.ปตอ. เป็น เสธ.พล.ปตอ.
51. พันเอกภูซังค์ นิลชา ผู้บังคับการ รร.ป.ศป. เป็น ผบ. ปตอ.1
52. พันตรีวีระพงษ์ พันธุมสุต ประจำแผนก ยศ.ทบ. เป็น ผอ. 3 ช. พัน 1 รอ.
53. ร้อยโทชัชชวาลย์ มั่นศุก รอง ผบ.ชุดปฏิบัติการ ร้อย รพศ.(พร.) เป็น
ผบ.มว.ร้อย.ช. พัน 1 รอ.
54. ร้อยโทเชาวฤทธิ์ ประภาจิตร รอง ผบ.ร้อย. อาวุธเบา ร.3 พัน.2 เป็น ผบ.
มว.ร้อย.ลง. โกล พล.1 รอ. (อัตราร้อยเอก)
55. ร้อยเอกเชาวลิต จารุจินดา ผบ.ร้อย.บก.พล.1 รอ. เป็น ทส.มทก.1
(อัตรापันตรี)
56. พันโทสมพล ชุณหะนันท์ ผบ.ร.19 พัน.2 เป็นรอง ผบ.19 (อัตรापันเอก)
57. พันโทเอนก สาทรราช ทน.สส. เป็น รรค.ผบ.พัน.ส.บก.ทบ.(อัตรापันเอก)
- ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เงินรายเดือนประจำเดือนพฤษภาคม 2524 รับทางตำแหน่งใหม่

สั่ง ณ วันที่ 13 เมษายน 2524

(ลงชื่อ) พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ภาคผนวก ค.

หนังสือของพลเอกสฤษดิ์ จิตรปฎิมา หัวหน้าคณะปฏิวัติ
ที่กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กองบัญชาการคณะปฏิวัติ

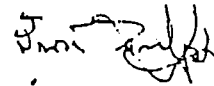
๑๗ เมษายน ๒๕๑๔

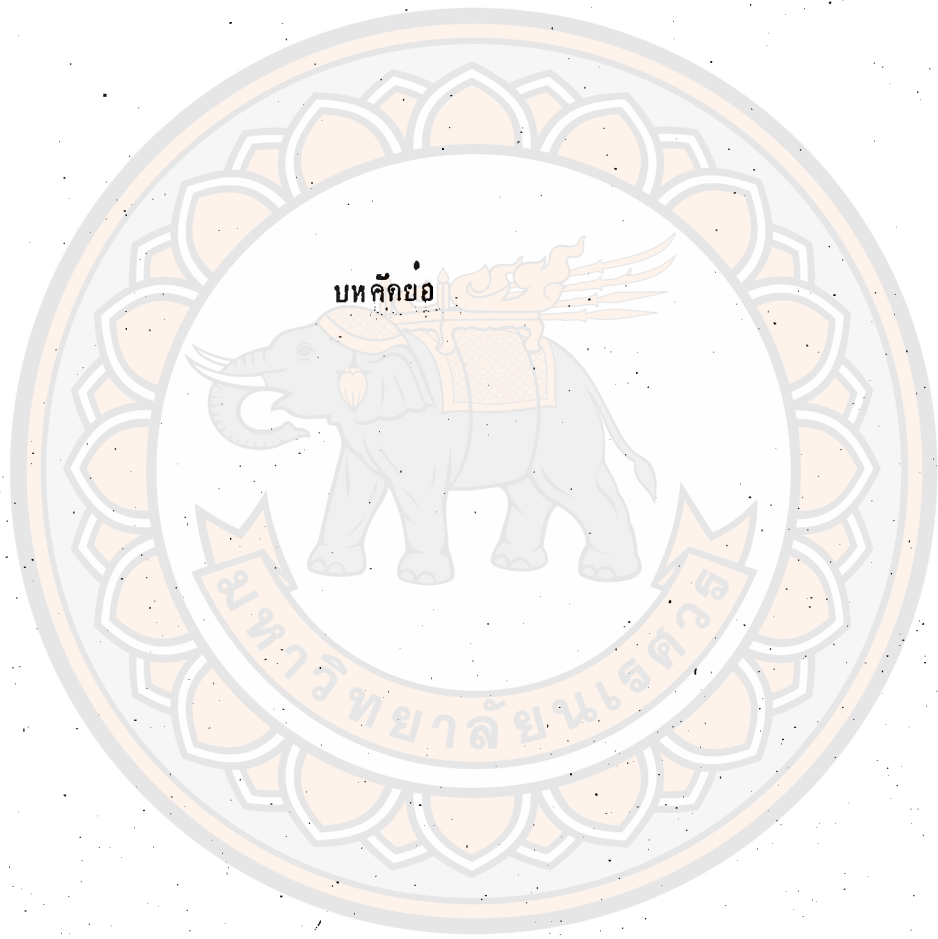
ขอเดชะ มีพระองค์รัตนบาท ปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า พลเอก สฤษดิ์ จิตรปฎิมา หัวหน้าคณะปฏิวัติ
ขอพระราชทาน กราบบังคมทูล ให้ นายนันทุณี สุชีวะ ประธานศาลฎีกา มาเข้า
เฝ้ากราบบังคมทูล ทูลทวงโทษบ้านเมืองกลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว โดยข้าพระพุทธเจ้า
จะโพยพาวหนังสือกล่าวขอหัว นกกลับเข้าสู่กรมกองตามปกติ โดยขอพระราชทาน
พระบรมราชานุญาต ดังนี้

๑. ออกกฎหมายให้โทษกรรมหนักแก่ข้าพระพุทธเจ้าและทหารพียงพล
เข้าร่วมทำกบฏปฏิวัติ ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๔ ครั้งนี้ และรวมพียงทหารฝ่ายต่อต้านด้วย
๒. ตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ โดยให้โต้วาทีของสฤษดิ์พระบาท พระเจ้าบรมวงศ์
กรมพระยาเพชรบูรณ์ ซึ่งควรจะเป็น ราชา ภัตตะยา อรรถสิทธิ์ ประธานองคมนตรี หรือ
องคมนตรี ท่านใดท่านหนึ่ง
๓. ข้าพระพุทธเจ้า ขอดำรงตำแหน่งประจำ เป็นรัฐมนตรีว่าการทหารบก
และรักษาการ อธิบดีกรมตำรวจ เป็นการชั่วคราวสักระยะเวลาหนึ่ง จนกว่าทุกสิ่งทุกอย่าง
จะเรียบร้อย
๔. คงให้ พลเอก เสริม ๕ บุตร ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการทหารสูงสุด
ตามเดิม
๕. ให้ พลโท วสัน อิศรานุวัตร ๓ อุตธา ดำรงตำแหน่ง รองรัฐมนตรี
ทหารบก และรักษาการแม่ทัพภาคที่ ๑ อีกตำแหน่งหนึ่ง
๖. ส่วนตำแหน่งทหารอื่น ๆ นั้น เป็นไปตามระเบียบของราชการดำปกติ

ขอเกล้าทูลกระหม่อม ขอเดชะ

พลเอก
(สฤษดิ์ จิตรปฎิมา)
หัวหน้าคณะปฏิวัติ

บทบาทและการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย :

เฉพาะกรณีกบฏ 1 เมษายน พ.ศ.2524

บทคัดย่อ

ของ

ศิริเนตร นิลนามะ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยชนเรศวร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต

ตุลาคม 2533

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง "บทบาทและการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย :

กรณีศึกษา 1 เมษายน พ.ศ. 2524" มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการทำรัฐประหาร
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพโดยทั่วไปของกองทัพและกลุ่มทหารหนุ่ม
3. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการพยายามทำรัฐประหาร
4. เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการทำรัฐประหาร
5. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้การทำรัฐประหารประสบความสำเร็จ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการทำรัฐประหารนั้น ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทหาร แนวคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร รูปแบบวิธีการแทรกแซง รูปแบบของความรุนแรงทางการเมือง การปฏิบัติและรูปแบบการปฏิบัติ สาเหตุของการรัฐประหาร หลักสำคัญในการทำรัฐประหาร

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของกองทัพพบ ว่ากองทัพก่อนช่วงที่จะมีการพยายามทำรัฐประหารนั้น ผู้บัญชาการกองทัพไม่ได้มีอำนาจมีเท่าผู้นำกองทัพในยุคก่อน เนื่องจากไม่ได้เติบโตในสายคุมกำลังในส่วนกลางตามรูปแบบการเติบโตของผู้นำยุคก่อน คือ เติบโตจากผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 และแม่ทัพภาคที่ 1 ทำให้ผู้นำกองทัพจำเป็นต้องอาศัยฐานสนับสนุนจากนายทหารหนุ่ม หรือนายทหารระดับกลางที่คุมกำลังหลักในกองทัพ ทางด้านกลุ่มทหารหนุ่มซึ่งเป็นนายทหารระดับกลางที่คุมกำลังหลักในกองทัพ และเป็นนายทหาร จปร. รุ่น 7 ก็ได้มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ได้เข้ามาเป็นฐานอำนาจให้แก่ผู้นำกองทัพและผู้นำรัฐบาลส่งผลให้กลุ่มทหารหนุ่มเข้าสู่แวดวงการเมืองและมีอำนาจต่อรองสูงขึ้นเรื่อย ๆ ก่อนหน้าที่จะมีการพยายามรัฐประหารกลุ่มทหารหนุ่มคุมกำลังสำคัญในกองทัพไว้ถึง 14 กรม

ทางด้านสาเหตุที่ทำให้เกิดการพยายามทำรัฐประหาร จากการศึกษาพบว่ามาจากสองปัจจัยคือ ปัจจัยภายในกองทัพ และปัจจัยภายนอกกองทัพ ปัจจัยภายในกองทัพได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างนายทหาร จปร. รุ่น 7 (กลุ่มทหารหนุ่ม) กับนายทหารเตรียม ทบ. รุ่น 5 และนายทหาร จปร. รุ่น 1-8 บางส่วน การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารโดยเฉพาะก่อนจะมีการพยายามทำรัฐประหาร มีข่าวว่านายทหาร จปร. รุ่น 7 จะถูกย้ายออกจากกองกำลังหลักที่คุมอยู่

และกรณีการต่ออายุราชการของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในตำแหน่งผู้บัญชาการกองทัพอากาศ 1 ปี ซึ่งทางกลุ่มทหารหนุ่มไม่เห็นด้วย บังคับภายนอกได้แก่ ความขัดแย้งภายในคณะรัฐมนตรี ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลและวิกฤตการณ์ทางบ้านเศรษฐกิจ สาเหตุเหล่านี้นำไปสู่การพยายาม ทำการรัฐประหาร

ในค่านิยมแบบการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2524 เป็นไปตามทฤษฎี ว่าด้วยการทำรัฐประหาร คือ มีการใช้กองกำลังทหารเข้าจู่โจมควบคุมเป้าหมายบุคคลสำคัญ และเป้าหมายสถานที่สำคัญ หน่วยงานทางเทคนิคได้แก่ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ เป็นต้น ปรากฏว่า การปฏิบัติการเข้าควบคุมสถานที่สำคัญและหน่วยงานทางเทคนิคประสบความสำเร็จ แต่ผลตกในส่วนเป้าหมายบุคคลของประเทศ ซึ่งความผิดพลาดนี้ทำให้ฝ่ายปฏิวัติรัฐประหารประสบ ความพ่ายแพ้ในที่สุด

สาเหตุที่ทำให้ทหารพยายามทำรัฐประหารประสบความล้มเหลวมาจากสาเหตุสามประการ คือ ประการแรก ความผิดพลาดในการปฏิบัติการโดยเฉพาะต่อเป้าหมายบุคคลสำคัญตามที่ได้กล่าว มาแล้ว ส่งผลกระทบบไปสู่สาเหตุประการที่สองคือ ทำให้การรัฐประหารขาดความชอบธรรม เนื่องจากฝ่ายปฏิวัติรัฐประหารพลาดในการปฏิบัติการต่อเป้าหมายบุคคลสำคัญอันเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของประชาชนทำให้การรัฐประหารครั้งนี้ขาดความชอบธรรม สาเหตุประการสุดท้าย คือ การที่ คณะผู้ก่อการปฏิวัติรัฐประหารเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป สืบเนื่องมาจากที่กลุ่มทหารหนุ่มคุมกำลัง หลักในกองทัพไว้ถึง 14 กรม ซึ่งมีบทบาทในการทำปฏิวัติรัฐประหารครั้งสำคัญมาทุกยุคทุกสมัย ความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าวทำให้เกิดความประมาทขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติการจนพลาด เป้าหมายบุคคลสำคัญ ถูกแทรกแซงจากแนวที่ห้า ในกองบัญชาการคณะปฏิวัติและไม่ให้ความสำคัญ ต่อพลังมวลชนแต่แรกเริ่ม จากสาเหตุดังกล่าวนี้ทำให้ฝ่ายคณะปฏิวัติรัฐประหารประสบความพ่ายแพ้ ในที่สุด